

Universitätsbibliothek Wuppertal

Danielis Chamieri Delphinatis Panstratiæ Catholicæ, sive Controversiarvm De Religione Adversvs Pontificios Corpvs.

Tomis quatuor distributum. : cum indicibvs necessariis.

De Deo Et Dei Cvltv

Chamier, Daniel

Frankfurt, 1627

Liber decimustertius, De oecumenico pontifice

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-914](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-914)

dunt, & concidunt: impingunt. n. in Cyprianum, qui omnes ait fuisse pari cōsortio p̄ditos *Honori & Potestate*. Hic contra Potestatis nomē paritor, vt potestati aliis cum Petro parē fuisse neget. At Cyprianus par dicebat *consortium potestatis*. Nempe hūc distinctionibus longissime a Cypriano abeunt. Nam, qui superioritatem in ordine gerendi vni Petro, exclusis Apostolis adscribit: atq; adeo, ea ratione, caput eum omnium Christianorum & Apostolorum vocat, *par consortium potestatis Apostolis omnibus* non tribuit: neq; enim par est capiti cum membris potestatis consortium. Adde quod, si verum q̄ antehac assertum, *Omnes Apostolatus gradu parēs fuisse*, fieri nequit, vt Apostolis ceteris vni soli subiectis, hic superior ordine nulli subit: ea sit enim ratione, vt dispar sit Apostolatus, inferior in aliis, in illo superior: cum se tamen *nulla re dicat inferiorem* Paulus. Quid? quod amplitudo illa rerum gerendarum, secundum quam parē habuisse vult illos potestatem, omnib. non inerit ex æquo, si cuiuspiam *superioritas in ordine*, eaq; tanta Petro tribuatur, vt potestatem in collegas habeat, nemo in illum: eorum sit caput, omnes ei subint. Quis enim inficere: ut plura illi gerenda, cui, puta Cæsari, præter communem Consulatum, sit etiam in ipsos collegas imperium? Deniq; res ipsa commenticiæ distinctioni refragatur. Nam Petrus etiam à Paulo reprehensus: neq; Paulus in Apostolatu obeundo opus habuit, vel à Petro, vel à quopiam homine rerum gerendarum auctoritatem desumere: sed, qui omnes a Christo immediate erant electi, ad æqualem Apostolatum vocati, alios aliis non auctoritate præesse, sed fraterna sibi inuicem charitate subesse, & tanquam fratres fratribus, condiscipulos condiscipulis, collegas collegis, mutuis officiis doctrinæ, cōsolationis, redargutionis, consilij, adesse, prodesse & ministrare decuit.

XXV. Sed quis ferat ea quæ distinct. 3. non inuolute, vt in prima & secunda, sed explicari statuantur, soli Petro *præceptiuam potestatem*, aliis *Executiuiam* tantum demandatam. Itane Cyprianus, parē eius qui solus præcipiendi auctoritatem, & eorum qui exequendi tantum habent, honorem dixerit & potestatem? Bona fide, in sanitate, an cum in sanis sibi negotium esse putat Stapleto? Petrus vnus præceptor, ceteri discipuli, an subditi? Præcipere enim dicuntur nunc *Magistri*, nunc *Dominus*. Magisterium in Apostolos vnus exercet Doctor & *ἡγεμῶν* Dominus Iesus. Imperium, qui *συμμετρεῖ* Doctor esse non potuit, fortean in eisdem obtinebit, vt illi sibi exequendi partes, Petro mandandi commissas intelligant! Qua lege

factus est Collegarum imperator, & dominus, qui eorum Doctor esse non debuit? Quo exemplo? cum Apostoli se Dei, & Christi seruos toties: Petri famulos, Petri discipulos, filiosve nunquam dicant. Paulus se Petri collegam, & socium, præstantissimam nulla re, non officio, non opere, non labore, non ministerij fructu maiorem vbiq; asserat. Accedit, quod omnem superat amentiam, si Petrus cetera æqualis, non Apostolatu communem, sed Auctoritatem illam, qua ceteris præerat Apostolis, successoribus reliquit (quod omnino oportet, si Oecumenica potestas ad posterorū transmittitur) ergo Linus, Clemens, Cletus, & si qui tantæ dignitatis hæredes habentur, ipsi, qui ex Apostolorum collegio superstitēs erant, vt pote ipsi Ioanni, qui ad Traiani tempora ætatem produxit, vel Paulo, si Petro superuixit, tanto fuerunt antecessendi interuallo, quanto, qui præcipiendi potestatem habet, eo cuius munus est exequi, tam honore quam potestate potior existimatur.

XXVI. Hieronymus libro 1. in Iouinianum: *At dicis, super Petrum fundatur Ecclesia: licet id ipsum alio loco super omnes Apostolos fiat, & ex æquo super eos Ecclesia fortitudo solidatur*. Respondet Bellarminus: Solutionem esse in eodem loco: nam Hieronymum dicere sic habuisse clausas omnes Apostolos, vt tamen subiecti essent Petro vt capiti. *Atqui* Bellarminus ementitur & verba & sensum Hieronymi: Neque enim in vnquam dixit, Petro reliquos Apostolos fuisse subiectos vt capiti: *Vnus* (inquit) *inter duodecim eligitur, vt capite constituto schismatis tollatur occasio*. Quæ verba, si significant Petro reliquos subiectos esse vt capiti in Ecclesiastico regimine, contra dicunt superioribus, quæ asserunt ex æquo super reliquos Apostolos Ecclesiæ fortitudinem solidari, ac super Petrum; quæ verba nisi de Apostolatu & regimine Ecclesiastico intelligi non possunt. Quis credat autem eodem ambitu tam absurde tantum virum pugnantia dicere? *Ex æquo*, inquit, *super omnes Ecclesia fortitudo solidatur*: hoc est æquo gradu reliqui Apostoli fundamenta sunt Ecclesiæ cū Petro: quod nullo modo consistere potest, si in Ecclesiastico regimine, Petro reliqui subiacentur. Sunt igitur Hieronymi postrema verba sic intelligenda, vt Petrus dicatur electus & factus caput ceterorum, quatenus cæterum vnum particularem efficebant, & ante quam missi essent ad Ecclesiarum gubernacula, quemadmodum ante vidimus Cyprianum dicentem. Id autem non efficit Petrum Oecumenicum Pontificem.

FINIS LIBRI DODECIMI

LIBER DECIMVS TERTIVS.
DE OECUMENICO
PONTIFICE

Caput I.

STATVS QVÆSTIONIS DE ROMANO PONTIFICE.

N in disputatione de Oecumenico Pontifice hypotheseos prima pars fuit de Petro, quem Papistæ eius dignitatis primum compotem fuisse contendunt. Sequitur altera de eius successoribus, id est Romanis Pontificibus. Nam istos illi Petro successores assignarunt, nec alios. Erunt huius disquisitionis rursus partes duæ: prior, vtrum Romanus Episcopus, sit Oecumenicus Pontifex: altera, vtrum sit Antichristus.

II. In priori quæstione tuentur affirmatiuam Papistæ: scilicet Episcopum Romanum quencunq; Petro succedere in vniuersam illam Ecclesiæ regendæ potestatem, quæ nullis aut regionum, aut personarum circumstantiis contrahatur. Non satis certi tamen, sed sine id ius sit an sedentis: hoc est, vtrum Oecumenicus ille Pontificatus sit annexus sedi Romanæ, vt inde transeat ad Episcopum: an cōtra potius, Episcopus in locum Petri, & ab eo sedes illa super omnes prærogatiuam accipiat. Quod, etsi non sit aut nullum, aut leue falsitatis indicium, tamen non virgebitur à nobis, qui æque sedi, ac personæ negamus Oecumenicum Pontificatum competere. Vt sit, in Synodo Florentina decretum fuit in hæc verba, quæ sunt in literis vniouis Eugenij Papæ, Sessione vltima: *Ὁρίζομεν τῶν ἀγίων ἀποστολικῶν καθέδρων, ἡ τῆ ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τὸ πρῶτον κατὰ τὴν ἀπόστολὴν, αὐτὴν τὴν ῥωμαϊκὴν ἐκκλησίαν ἀποδοῦναι εἰς τὴν ἐκκλησίαν Πέτρου ἡ Καθολικῆν τὴν ἀποστολικήν, ἡ ἀληθινὴν τοποτηρητικὴν ἡ ἁγία, ἡ πάσης ἐκκλησίας κεφαλὴν, ἡ πάντων τῶν Χριστιανῶν πατέρα, ἡ διὰ τὸν ἀποστολικὸν καθέδρον, ἡ ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸν Πέτρον ἐπιμνησκόμενον, ἡ διὰ τὸν κατὰ τὸν Πέτρον καθέδρον ἐκκλησίαν κατὰ τὸν Κελεῖν ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πατὴρ ἐξουσίαν παρεδόθη δὲ.* *Definitimus sanctam Apostolicam sedem, & Romanum Pontificem in vniuersum orbem terra tenere primatum: & ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis Apostolorum, & vere Christi vicarium, totiusque Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum Patrem & doctorem existere: & ipsi in beato Petro pascendi, regendi, & gubernandi vniuersalem Ecclesiam à Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem traditam esse.*

III. Capita erunt iterum duo. Alterum de auctoritate in Ecclesiā; alterum de iure in temporalem politiam. Illud ager proprie de regimine Ecclesiastico, quatenus est Ecclesiasticum. Hoc autem de potestate, quæ eius Ecclesiastici regimini vi, dicunt habere in principes seculares, suum hunc Oecumenicum, cui traditum volunt vtrumq; gladium, cum spiritualem, tum temporalem.

IV. Tractarunt priorem quæstionem, inter Papistas Bellarminus de Pō-

tifice lib. 2. Pighius Hierarchiæ lib. 3. c. 12. & seq. & iterum li. 3. c. 9. Franciscus Agricola de Primatu, c. 15. & seq. Iesuitæ Posnanienses parte 2. Controu. 2. Bozius de Signis Ecclesiæ, lib. 17. c. 6. Et 18. c. 3. & seq. Sanderas de visibili Monarchia, lib. 6. c. 9. Gregorius de Valentia, Analysis li. 7. capitib. quatuor postremis, & Cōmentariorum in Thomam tomo 3. disp. 1. quæst. 1. punct. 7. & quæst. 5. art. 36. 37. Melchior Canus Locorum Theologicorum lib. 6. c. 3. & seq. Ioannes Driedo tomi 1. lib. 4. c. 3. parte 2.

V. Catholici, Caluinus Institutionis Christianæ lib. 4. c. 6. Petrus Martyr in caput 8. lib. 1. Samuelis Sutilius de Romano Pontifice, li. 3. Sibrandus de Romano Pontifice, lib. 3. Witaerus de Romano Pontifice, controu. 4. Danæus, Iunius, Tilenus contra Bellarminum lib. 2. de Pontifice. Marcus Antonius de Dominis de Republica Ecclesiastica, lib. 4.

CAP. II.

Vtrum Scriptura doceat Romanum Episcopum omnibus præesse.

I. **Q**uæ sit Scripturis ausus sit disputare Romanam Ecclesiam omnibus præesse, vnum Bozium legi c. 3. li. 18. productis Petro & Paulo, qui hoc totum innuerint.

II. Locus Petri, ex Epistola posteriore, *Propter quod incipiam vos semper commonere de his; & quidem scientes & confirmatos vos in presenti veritate. Iustum autem arbitror, quandiu sum in hoc tabernaculo salutare vos in commonitione, certus quod velox est depositio tabernaculi, secundum quod & Dominus noster Iesus Christus significauit mihi. Dabo autem operam & frequenter habere vos post obitum meum, vt horum memoriam faciatis*. Quomodo Petrus, inquit, operam dedit, vt post obitum suum Ecclesiæ cunctæ semper commonerentur? Nam speciatim se id facturum pollicetur. Et quis vnquam Petri nomine id egit? Hoc enim necesse: alioquin non magis Petrus, quam quouis ad hæc operam posuisse diceretur. Duo sunt igitur necessaria, & vt aliquis hoc semper egerit, & egerit ex præscripto ipsiusmet Petri. Atqui solus Romanus Pontifex hoc confecit. Ergo, de mandato Petri, ius ipse habet in cunctas Ecclesias commonendi, & videndi, vt illæ memores sint mandatorum Petri ac Dei. Et aduertendū illud, *Incipiam semper commonere*. Ergo iam moriturus inquit se incipere. Incipit autem per literas, & alias huiusmodi vias. Ergo per easdem prosequutus est, vt progressus initio respondeat.

III. Fœcundus, inquam, locus, & cui iam multum debeat Ecclesia Romana: duo scilicet magna dogmata, vnum de intercessione sanctorum: alterum hoc ipsum de auctoritate Romana. Nisi prius obtorto collo in eas partes trahatur. Nam profecto Petrus istos Oecumenicos nō viderat amalle,

vnde eos primo gradu Paulus recessit. Dedit Deus primo Apostolos. prioris ad Corinth. 12. Et exactu ipso apparet. Quia Apostoli non tantum constituebant Episcopos in singulis Ecclesiis, sed iis etiam mandata dabant, leges prescribent. Porro Apostolicum munus fuit extraordinarium: ac proinde non transit ad posteros, ipsi concedentibus aduersariis. Itaque quæ eius muneris prerogatiuæ fuerunt, non debent extendi ad posteros.

VI. Ad Minorem respondeo, successorem dupliciter dici; alias ratione temporis; alias ratione muneris. Priori modo is successor dicitur, qui tempore est posterior: vnde Ambrosius in e. 12. prioris ad Corinthios, de Paulo sic loquitur: Minor non est Apostolis, præcessoribus suis, non dignitate, sed tempore. Quorum verborum constructio hæc est, vt Apostoli dicantur Pauli præcessores, (ac proinde Paulus Apostolorum successor) tempore, minime vero dignitate. Hoc sensu Epiphanius hæresi 24. Μαργαρίτος Επισκοπος ο Θεοσώτης των Αποστόλων. Beatus Irenæus, ille Apostolorum successor. Theodoretus Dialogi 1. c. ultimo; post multos citatos testes è Patribus; διὰ τὴν ἑξουσίαν τὴν ἐκείνην οἱ ἀποστόλοι παρέσαντες, successores ἀμεινωμένων Ἀποστόλων ἐκείνων ἐγένοντο. Cyprianus Epistola 69. Præcessores dicit Apostolis vicaria ordinatione succedere. & epistola 42. Laborare debemus, vt unitatem à Domino, per Apostolos nobis successoribus traditam, quantum possumus, obtinere curemus. Nobis, inquit, tum de se, tum de Cornelio. Itaque se ipsum successorem putat Apostolorum. Gaudentius tractatu in ordinatione sua, de Ambrosio. Et tanquam Petri Apostoli successor, ipse erit os vniuersorum circumstantium Sacerdotum. Denique hoc sensu Germanus Brixius libro 2. Chrysofomi de Sacerdotio, eos qui Græce dicuntur οἱ μετ' αὐτῶν, Petri successores, vertit. Quomodo apud Halicarnasem lib. 2. cum legis, οἱ μετ' ἐκείνου τὰς ἐκείνου ἀρχαὶ λαμβάνονται δεξιᾶς. Latine redditum, tum post illos Reges, magistratus annui. At Brixius vertit, Regum successores, quamuis Reges nulli essent, sed Consules. Hoc sensu Episcopi non tantum Apostolorum successores dicuntur; sed etiam Petri. Sacerdotes, inquam, quilibet Petri successores dicuntur, non tantum Romanus; & adeo quidem, vt Gildas castigatione in ordinem Ecclesiasticum, dixit in Britannia esse sedem Petri Apostoli immundus pedibus vsurpantes.

VII. Posteriori autem modo, successor is est, qui alicui succedit in eodem administrando munere, vt Regibus Reges, Consulibus Consulibus, Imperatoribus Imperatoribus, Episcopis Episcopis, in singulis regnis, Rebus Imperiis, Ecclesiis. Hoc sensu, vt aliquis alicuius successor dicitur in hac, illave Ecclesia, necesse est, eandem eius administrandæ partes in vitroque, id est, tum præcessore, cum successore, considerari: alioqui successio non est. Exempli gratia, in Romanæ Ecclesiæ administratione Clementis successor dicitur Anacletus, siue Cletus (nam dissentiunt auctores) quia vterque eiusdem Ecclesiæ Episcopus: non vero Laurentius: etsi versatus ipse etiam in eadem administranda Ecclesia: ratio est, quia dueræ fuerunt Clementis & Laurentij partes: ille enim fuit Episcopus, hic Diaconus.

VIII. Hæc quum ita sint, dico de successoribus priori significatione falsam esse maiorem propositionem. Neque enim verum, omnes, qui posteriores sint tempore, eodem iure vt cum antecessoribus. At altero sensu negatur minor. Sunt enim Episcopi Romani successores Petri tempore, non vero dignitate, aut munere: atque hoc est τὸ κεφάλαιον, de quo summa contentione disputatur. Nostræ negationis ratio gemina. Prima; quod Petro successor nullus fuerit, secunda significatione: altera, quod Petrus non fuerit Episcopus Romanus. Vtramque aduersarij diligenter impugnant: sed quidam argumentis generalibus, quibus docent Ecclesiam debere ἡγεῖσθαι gubernari: quæ quia proluxe refutata sunt libro nono, nihil opus est hic repetere. Tantum ergo propria, si qua sunt, examinabuntur.

IX. Ergo, contra primam rationem disputatur, debere aliquem esse Petro successorem in Pontificatu Ecclesiæ vniuersæ. Atqui quatuoriam præcedentibus libris demonstratum, atque confectum est, nullum fuisse constitutum vniuersæ Ecclesiæ Pontificem, atque adeo nec ipsum Petrum. Quare quicquid differuerunt Bellarminus, Stapletonus, alij, supposita eius muneris necessitate, petitio est principij non argumentum, quo quicquam demonstratur. Enimvero, si post Christum nullo Ecclesia opus habuit Oecumenico Pontifice, ergo ne nunc quidem. Potuerunt igitur hæc omnia absq; vlllo veritatis detrimento præteriri. Sed expedientur tamen; vt quælibet, etiam tenuis ansa, præcidatur Sophistis insultandi, quam solent captare etiam ex re nihili. Et quia sic de Petro disputatum est hæcenus, vt concesserimus fuisse huic Apostolo suas & proprias prerogatiuas, propter quas vocatus sit, & quidem merito, primus, princeps, caput, ἡγεμὼν, ἀρχηγός, ἡγεγός Apostolorum: fuisse etiam ex Apostolatus iure, quendam quasi vniuersalem Episcopum, quatenus Apostolis nullæ erant certæ assignatæ Ecclesiæ, sed omnes indefinite: sic nobis disputatio temperabitur; vt quæstionem habuerit prerogatiuas, siue ex Apostolatu communes cum aliis, siue ex alia causa proprias, eas negemus successione perpetuas: sed in eo potius desisse.

X. Posnanienses sic arguunt, thesi septuagesima tertia. Quæ Dominus Apostolis omnibus commendauit, æque congruentia fidelibus vniuersis, eadem futuris Christianis omnibus commendata sunt. Et pariter ratione; quæ Dominus Apostolis loquutus est: ad ipsos quid è spectantia, quatenus Ecclesiæ Sacerdotes, hæc non quidè ad fideles omnes, sed ad reliquos in Ecclesia Sacerdotes referuntur. Ergo, & quæ ad Petrum à Christo dicuntur, quatenus cæteris fidelibus congruunt, iisdem quoque communia sunt: quæ autem, vt Apostolorum primati, & Ecclesiæ pastori, ea cuiuspiam posteriorum, qui Petro succedat, accommodanda sunt. Est autem ei vt Ecclesiæ pastori, & Apostolorum primati dictum, *Pasce oues meas*, & similia, quibus in Ecclesia princeps constitutus est. Ergo hæc debent etiam de successoribus intelligi.

XI. Respondeo, Posnaniensium distinctionem, vel intricatam esse, vel non plenam. Non plenam: quia re vera quæ Petro dicta sunt, ea sunt in triplici differentia, alia, vt fideli, itaque omnibus fidelibus communia: alia, vt pastori Ecclesiæ, itaque etiam communia omnibus pastoribus: alia denique, vt Petro itaq; peculiaria ipsi: nec cum quoquam commu-

nicanda. Hæc autem quæ tria membra sunt, Sophistæ tantum duo constituant. Gregorius de Valentia Commentariis in Thomam primum omisit: secundum & tertium expressit: longe facilius. Nam ab omisso tertio nata Posnaniensium intricatio. Eodem enim membro comprehendunt tã quæ tanquam Ecclesiæ pastori dicta: tum quæ tanquam Apostolorum primati. Quæ tamen valde sunt distinguenda.

XII. Nam illud, *Pasce oues meas*, dictum tanquam Pastori: itaque non Petro eximium: sed commune cum reliquis Apostolis: & post suo modo, eum omnibus pastoribus, vt alias demonstratum Itaq; non vni cuiuspiam successor, ea verba Catholicis accommodarunt, sed omnibus, id est, Episcopis. Et vero intoleranda est tyrannis, quæ sibi cum reliquis sunt communia (si quidem ipse cum reliquis sit vere pastor Ecclesiæ) ipsum sibi quasi privilegium aliquod solum vindicare Romanum Episcopum. Quanto fuit Petri modestia laude dignior, qui se, etsi Apostolum, tamen *συμπροβήτης* appellauit? Sed quæ Petro dicta sunt, tanquam Apostolorum primo (si sunt quædam dicta) ea ineptum est propagari ad posteros, quorum nullus dici potest Apostolorum primus: qui ne Apostolus quidem fuit: nedum primus in tam sublimi ordine, vnde infinitis parafangis aberat.

XIII. Alterum argumen tum, cum Posnaniensium, tum Stapletoni: Quicquid est ordinariu, est per successionem perpetuum: manente potestatis obiecto. At Pastor, est officiu ordinariu. Ergo perpetuum. Probatur assumptio: primo, quia Ecclesia semper est ouile: Ioannis 10. *Erât vnus pastor, & vnus ouile*. Secundo, quia quæ nomina enumerantur à Paulo 12. prioris ad Corinthos, & ad Ephesios 4. partim extraordinaria sunt, & temporanea, vt Apostoli, Euangelistæ, Prophetæ: partim ordinaria: & in his Pastores, & Doctores. Petrus ergo in officio pastorali omnibus aliis prælati, habet necessario huius supremi pastoratus successorem.

XIII. Respondeo: Pastoris significationem distingui. Alias enim late, pro quolibet pascente Ecclesiam Dei, quomodo etiã Propheta: alias contracte pro iis, qui alio nomine Episcopi, & Presbyteri dicti sunt. Itaq; hos posteriores pastores certum est esse perpetuos. At illos non omnes. Quia non Apostoli, non Prophetæ, non Euangelistæ perpetui fuerunt. Nec valent contra probationes. Prior, quia Ecclesia non est vnus ouile, nisi respectu Christi vnus pastoris: de quo is locus intelligendus, vt alias dictum. Nam singulorum pastorum singula sunt ouilia: quomodo Petrus dicebat τὸ ἐν μὲν τοῖς μνοῖς, *gregem qui penes vos est*. Posterior vero; quia Paulus pastores distinguens ab Apostolis, Prophetis, Euangelistis: satis ostendit, se non sumere vniuersaliter: & ipse Stapletonus, concedens illos esse extraordinarios, concedit etiam quosdam pastores non esse perpetuos.

XV. Iam igitur tota quæstio est, vtrum Pastoratus iste Oecumenicus, sit ordinarius, an extraordinarius. Et illud debet aduersarij propriis argumentis euincere: non solo pastoris nomine. Nos tamen etiam hoc docemus, ab eodem Pauli loco. Nam si continetur ea enumeratione hic Oecumenicus pastor. Ergo, vel in tribus primis nominibus; vel in duob. postremis. At non in postremis: ratio, quia tum non esset in Ecclesia summus ordo, sed duntaxat quarto gradu; ac proinde inferior Apostolis, Euangelistis, Prophetis: quod nunquam aduersarij concedant. Est igitur in tribus primis: quod etiam agnoscit Bellarminus e. 9. libri 1. de Pontifice ad secundam obiectionem, asserens Oecumenicum Pontificem contineri sub Apostolis. At hoc si verum est, tum causa cadit Stapletonus, qui eos tres concedit esse extraordinarios: vnde nobis legitima conclusio, non perpetuari successione.

XVI. Huc refero tanquam instantias, quæ aduersarij maluerunt tanquam argumenta separata. Ergo prima instantia, ex Bellarmino. Certum est Pontificem esse propter Ecclesiam: non Ecclesiam propter Pontificem. Augustinus lib. de Pastoribus cap. 1. *Quod Christiani sumus, propter nos est, quod præpositi sumus, propter vos est*. Atqui Ecclesia non minus eget nunc vno Pastore, quam tempore Apostolorum, imo vero etiam magis, cum nunc sint Christiani & plures, & peiores. Ergo, moriente Petro, interite Pontificatus non debuit. Summa est argumenti: Quicquid institutum est propter Ecclesiam, id tandiu debet durare, quamdiu ipsa durat Ecclesia. At Petri autoritas est instituta propter Ecclesiam: ergo durare debet quamdiu ipsa Ecclesia.

XVII. Respondeo. Negatur maior. Nam omnes gradus Ecclesiasticæ Hierarchiæ, sine dubio instituti erant propter Ecclesiam: teste Paulo ad Ephesios 4. *Dedit alios quidem Apostolos: alios vero Prophetas: alios autem Euangelistas: alios autem Pastores & Doctores: ad conuersionem sanctorum, ad opus ministerij, ad edificationem corporis Christi*. Et tamen certum, non perseuerasse ad hoc vsq; tempus, Apostolos, Prophetas, Euangelistas. Quid ergo? Nimirum distinguenda Ecclesiæ initia, ab eius duratione. Sunt enim quædam ita instituta, vt perpetuo durationem Ecclesiæ comitentur, vt Pastores, & Doctores. sed alia sunt instituta inchoandæ Ecclesiæ: & hæc post inchoatam oportuit cessare. In ius autem erat autoritas illa summa Petri: quam habuit ex Apostolatu iure. Gresseris negat eandem rationem esse Apostolatus, & Pontificatus Oecumenici. Quid tum, inquam? An propter ea non falsa syllogismi maior? Imo hæc ipsa eam distinctio docet esse falsam: cum concedat Apostolatum cessasse: & tamen non neget institutum fuisse propter Ecclesiam. Sed enim quænam est illa diuersitatis ratio? Nempe quia necessaria est duratio Pontificatus Oecumenici, at nõ Apostolatus. Egregie, & valde Iesuitice: à mera principij petitione.

XVIII. Porro, quod sumit Ecclesiam hodie non minus egere vno Pastore, quam olim: falsum, duplici nomine: primum, quia nunquam eguit vnico pastore præter Christum. Nam Petrus non erat vnus Apostolus: id est, summus pastor; deinde, quia aliter ipse Christus iudicauit, qui præter illos, qui Apostoli dicuntur, alios nullos constituit: itaque iudicauit eorum autoritatem (hæc autem erat summa & vniuersalis) non esse amplius necessariam. Quis autem se Christo opponat? Sed facti sunt Christiani plures & peiores. Quid tum? Quasi dicas: ab initio mundi vnus erat pastor: familias, Adam: ergo nunc, quem multiplicatum est genus humanum, & factum deterius, non oportet esse nisi vnum in toto orbe partem familiaris.

XIX. Altera instantia ex Stapletono. Petro soli nominatum tota cura pascendi simul, & semel commissa est: & ei in persona clauis regni ce-

lorum tradita sunt. Ergo eius personae successio & continuatio necessaria est, non solum potestatis in illis tradita. Aliorum Apostolorum successio, nec quoad loca, nec quoad personas certas, perpetua fuit: quia nulli illorum nominatum, sed in genere tantum: nulli tota pasceodi potestas simul & semel collata fuit, sed certae regiminis partes. Ioann. 20. Matth. 18. & ultimo. Sic in veteri Synagoga: quia cum tribu Levi, & nominatum cum Aaron, & filiis eius, pactum Deus inierat, Numerorum 18. propterea non nisi in tota Levitica tribus sacerdotalis successio: & non nisi in filiis Aaronis supremi sacerdotii successio perpetuo conservata est.

XX. Hic vero, quid potissimum reprehendam? Primo, quid illud sibi vult, necessarium esse successione perpetuamque non tantum potestatis, sed etiam personae? Diuinet Oedipus, quomodo possit dici persona Petri obtinuata per successione? Nisi forte personam sic nomen, quomodo dicimus sustinere personam alicuius. Sed ne infans quidem ita balbutiret: nam ea persona non est aliud, quam ipsa auctoritas. Procul dubio autem alia fuit Petri persona, alia Linii.

XXI. Secundo consequentia est inepta. Petro soli nominatum simul & semel tota cura est commissa, ergo eius necessaria est successio. Contra potius: nam illud, soli, & nominatum, si quid vitium habet, indicat personale aliquod prius legium. Nam quae debent continuari, non sic solent & soli & nominatum tribui. Sic ne ipsi quidem Papistae dissentent eam potestatem retinendorum remittendorumque peccatorum, quae omnibus Apostolis est concessa, successione esse continuatam.

XXII. Tertio, id ipsum soli nominatum, vel inepte, vel falso sumitur. Inepte, si nominatum intelligas, pro ipso nuncupato nomine: sic ut quemadmodum dictum est, *Pater, pasce oves meas*, non sit dictum, *Iacobe, pasce oves meas*. Et si enim quis ita nominatum appelleret, non sequitur tamen ei profusus locutione id quod dicitur: quum nihil obster quominus generalis doctrina alicui specialiter applicetur: ut quum soli nominatum Paulus dixit, *O Timothee deponis servum: & auctoritate profanos de rebus inanibus, clamores*. Nam et si nunquam ita nominatum legas, *O Tite, deponis servum*: tamen non magis id praecipit ad Timotheum pertinere, quam ad Titum.

XXIII. Quod si illud nominatum accipitur pro speciali designatione ipsius personae, dico falsum esse, Petro soli nominatum eam curam fuisse commissam. Nam Ioan. 20. ita habetur: *Pax vobis: sicut misit me Pater, ita ego mitto vos: & quum haec dixisset, afflauit, & dixit eis, Accipite Spiritum Sanctum: si quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: si quorum retinueritis, retenta sunt*. In quibus verbis certissima est personarum designatio: tum quia illud *vobis*, perinde est, ac si singulos suis nominibus Christus compellasset: tum quia assertio facta est in ipso; atque, ut significantius loquar, in eorum corpora, ut designatio esset expressior.

XXIV. Quarto, illud *simul & semel, & tota cura*, quorsum? Nam si haec mente, ut cui simul & semel tota cura pasceodi commissi est, eius necessaria successio censetur: frustra est: & reliquis Apostolis itidem factum: quum dictum; *Maestri dicitur: *discipulos, sicut omnes gentes: id est, Christianos: nam inde discipuli appellati, qui post a Christiani. Christianos autem efficere, simul & semel significat omnes partes pasceodi. Et tamen omnibus Apostolis, quibus id dictum, non conceditur successio.**

XXV. Quinto, ingens est mendacium, aliis Apostolis certas dantur regiminis partes esse assignatas. Quas enim? An non in omnes gentes? Contra sunt diserta verba. An non aequa auctoritate? Contra Cyprianus: imo contra Paulus: qui se nulla re *ispe* asserit.

XXVI. Aaronis exemplum est dissimile. Sic enim legitur Numerorum 18. *Dixit Dominus ad Aaron, Tu & filii tui, & domus patris tui tecum portabitis iniquitatem sanctuarii: & tu & filii tui simul sustinobitis peccata sacerdotij vestri: sed & fratres tuos de tribu Levi, & sceptrum patris tui sume tecum, praesque sint, & ministrent tibi: tu autem & filii tui ministrabitis in tabernaculo testimonij. Et post, Alienigena non miscbitur vobis. Audin?* Non Aaronem tantum alloquitur, sed et filios eius nominatum, sermone comprehendit, quo successio significatur. Quid enim: Non erat Dominus nominatum alloquutus Moysen, *Exi di, ut educeret Israhelitas de Aegypto: & immolaret; cuius tamen nulla fuit successio? Ergo successum fuit Aaroni, non eam ob causam, quod nominatum ad eum loquutus sit Deus, sed quia diserte in Filios eius continuatur institutio sacerdotij: & quidem addita prohibitione, ne quisquam alienigena, id est, non de tribu Levi, ea officia usurparet. At de Petro nihil tale observari potest: nec in Christi ad eum sermonibus, quaequam indicari, quo successio promittatur: sed duntaxat in eum personaliter collata auctoritas.*

XXVII. Tertium argumentum: Ecclesia est una, & eadem omni tempore: non debet igitur mutari forma regiminis, quae est forma etiam Reip. & civitatis. Quare si Apostolorum tempore vnus erat supremus rector & caput Ecclesiae, hoc etiam tempore esse debet.

XXVIII. Respondeo: primo Apostolorum tempore non fuisse vnum supremum rectorem & caput Ecclesiae: sed plures, nempe duodecim Apostolos. Itaque retorqueretur argumentum: si non debet mutari forma regiminis, quae fuit a principio: & a principio haec fuit forma, ut plures essent summi rectores: ergo & hodie plures esse oportet summos rectores: id est, quae nullum Oecumenicum Pontificem.

XXIX. Deinde: etsi vna sit Ecclesia, tamen non est: necesse, ut eadem permaneat forma regiminis: atque adeo re vera mutata esse: cum enim ab initio Apostoli essent summi rectores vniuersae Ecclesiae, etiam singuli in solidum, deinceps tamen is ordo non perseveravit, sed mutatus est in Episcoporum ordinem, qui inde vulgo appellatur Apostolorum successores.

XXX. Tertio, cum dicitur regiminis ratio, forma esse civitatis & Reip. ludicrum ambiguo. Regiminis enim ratio vel summa est, vel subalterna. De summo regimine, verum dixi Bellarminus: nam Monarchia ipsa forma est regni: ut si vnus designat eam tempore summo iure administrare, nullum sit regnum. Sic plurimum auctoritas forma est Aristocratiae: sic populi Imperium forma Democratiae. De subalterno autem regimine factum est, in eo constitui formam Reip. & Civitatis, eoque mutato, mutati Reip. Nam Romae post reges exactos, & ante Imperator s inductos, sepius vltimata est regiminis ratio: primum institutis Consulibus, deinde Decemviris, tum Tribunis militum: sepius et creatis Dictatoribus: & tamen eade scem-

per erat Democratia, quia penes populum manebat summum Imperium, & maiestas. In Ecclesia summum Imperium est Christi, qua durante regiminis ratione, eadem perdurabit etiam Ecclesia, etsi eius ministro. rum ratio mutetur, prout ipse visum est Imperatori.

XXXI. Quarto, Rempublicam nominari materialiter, pro hominum multitudine, vnum quasi corpus efficiendum, iureque sociatorum. Sed Monarchiam, Aristocratiam, Democratiam, esse eius reip. regundam variis rationes. Itaque Reip. proprie non significare regiminis rationem: atque ad eandem Reip. posse modo Monarchiam esse, modo Democratiam, modo Aristocratiam. Sic enim Reip. Romanorum erat sub regibus: & post sub Consulibus: & denique sub Imperatoribus. Iam vero Ecclesia, nomen est *περὶ ἁπλοῦς* Reipublicae: significat enim non regiminis rationem, quomodo Monarchiam, aut Aristocratiam: sed communionem sanctorum, id est, id corpus, quod debet gubernari. Quare quomodo non sequitur: Est Reip. ergo est Monarchia: sic imprudenter dicitur, est Ecclesia, ergo Monarchia.

XXXII. Gressus in distinctione mea regiminis summi & subalterni negatur. Primo supponit a me summam regiminis formam appellari simplicem: subalternam vero mixtam seu compositam. Tum negat elid argumentum Bellarmini: Primo, quia Chamierus fateatur mutata forma summa mutari rempublicam. At Bellarminus probat ab initio hanc institutam. Secundo negat esse absolute verum, non mutari unitatem Reip. si mutetur forma mixta, siue subalterna. Quia si forma prius fuerit Aristocratia admixta Democratia: & postea transeat in Democratiam, quamvis non nihil cum Aristocratia temperatam, tum mutari unitatem aequae ac si ex simplici & pura Aristocratia tranisset in puram Democratiam.

XXXIII. At ego quid Gressus fuisse dicam cerebri: cum mea sit interpretaretur? Me summam formam appellasse simplicem: subalternam vero mixtam: At mihi non idem cerebri quod Iesuitis: qui in humani corporis similitudine possunt caput imaginari primatum & secundarium. Sicut sane haec illis monstrata iam: a me vero absunt, quae longissime. Et sane tunc meam adeo perspicue putabam expositam, ut ne infantes quidem possent: aut pueriliter alucinari. Quod spero lectores facile animaduerturos Breuiter summam regiminis rationem appellavi, eam quae vulgo maiestatem: quae est penes vnum in Monarchia: penes optimates in Aristocratia: penes populum in Democratia. Itaque mutari unitatem reip. cum quae maiestas erat penes populum, vsurparur a paucis, aut ab vno. Vicissim forma regiminis subalterna esse alia non potest, quam ratio temp. administrandi Magistratibus, penes quos tamen non sit maiestas. Vt in regno, plures constitui solent proreges, puta pro numero provinciarum. Et in Democratia, Consules erant, vel Tribuni, vel Decemviri. Hac ergo administranda Reip. ratione mutata, negari mutari unitatem Reip. & docui exemplo Romanae Democratiae.

XXXIV. Haec cum ita sint, iam cuiuslibet manifestum sit, elisum esse atque afflicti Bellarmin. argumentum. Nam si ille regiminis rationem intelligat summam: negatur ea mutata esse in Ecclesia: quia sit eius monarchia perpetua Christus, qui nunquam mutetur. Sin aut regiminis subalterni formam potius intelligat: tunc vero negatur, mutari unitatem Reip. hac mutata. Nec potuit refutare Gressus: & ostendit non potuisse. cum ut saltim videretur refutare, *περὶ ἁπλοῦς*. Certe ego non negari mutari unitatem Reip. si ex Aristocratia temperata fiat Democratia temperata. Sed rursus dico haec mihi somnia in mentem non venisse. Ille autem nullo exemplo, nulla ratione docere potuit: imo ne vllus quidem poterit, mutari unitatem Reip. cum mutatur ratio regiminis subalterni: hoc est, non permanere Democratiam eam, in qua maiestate semper manente penes populum, alias consules sunt, alias Decemviri, alias Dictatores.

XXXV. Quartum argumentum. Ecclesia est vnum corpus, & suum quoddam caput in terris habet praeter Christum, ut patet ex prioribus ad Corinthios 12. *Non potest dicere caput pedibus non estis mihi necessarii: quod non convenit Christo: nec vllum potest assignari caput praeter Petrum: nec debet moriente Petro corpus Ecclesiae manere sine capite. Oportet igitur aliquem Petro succedere.*

XXXVI. Respondeo: primo has arguiarum ineptias abunde satis esse confutatas e 3 lib. 9. & ostensam id caput, non vnicum esse. Sed significare omnes, quibus distributa sunt praestantiora charismata. Secundo, implicari contradictionem, cum asseritur non posse vllum assignari caput Ecclesiae praeter Petrum: & tamen non debuisse moriente Petro, Ecclesiae esse sine capite. Id enim significat per mortem defuisse Petrum esse caput Ecclesiae: unde quis non videt effici, aut debuisse Ecclesiam esse sine capite, contra quam assumitur: aut alium dari quempiam praeter Petrum, qui caput esset, contra quam proponitur? Tertio, falsum nullum casum assignari post Petrum. Non tantum, quia caput est Christus: sed etiam quia, teste Ambrasio, Paulus *Caput in Ecclesia posuit Apostolos*.

XXXVII. Gre serus ad illam a me notatam contradictionem distinguit tempora. Et non posse esse plura capita, vno tempore: sed variis nihil obitare. Atqui Bellarminus de tempore nihil mouerat. Neque argumendi ea vis vlla erat. Liceat vero per me quidem Gressus siue explicare sui mentem Bellarmini, ut balbo balbus solet esse optimus interpres, siue potius emendare paulo inconsideratius dicta. Sed videat quomodo ceteris capitibus meateat.

XXXVIII. Quintum argumentum. Dominus omnes oves suas Petro commisit, non solum ratione loci, sed etiam ratione temporis, cum non minus nobis, quam ant: quis prospicere debuerit. Sed Petrus non semper victurus erat in carne: igitur, cum ei Dominus dixit, *Pasce oves meas*, in illo omnes successores eius alloquutus est: Chrysost. lib. 2. de Sacerdotio. *Quanam de causa ille sanguinem effudit suum? Certe ut pacudes eius acquiesceret: quatum curam cum Petro, tum Petri successoribus committat.*

XXXIX. Respondeo, consequentiam esse omnino nullam, hanc se. Christus voluit nobis prouisum, ergo nos commendavit Petro. Quid enim? Nullo ne alio modo nobis potuit prouidere? Contra potius. Ergo non commendavit nos Petro: Ratio: quia sic non esset prouisum nobis: quos Petrus, siampridem in seculo nullus) pasce non potest. Itaque implicatur contradictio: cum dicuntur Petro commendati, qui multis post Petrum seculis etiam futuri. Et quod addit Bellarmin. fuisse ob eam causam

VII. Quod si dicas, Episcopū esse, respōdeo, primo nō fuisse necesse fēde-
re alicubi Petrū, magis q̄ Paulū : quia Apostolorū esset discurrere in va-
riis orbis partibus : & de ipso Petro loquitur veterum testimonio. Atque adeo
Epiphanius in hæreſi 27. *Apostoli* (inquit) *sape ad alias terras ablegabatur*
propter Christi prædicationem. Non potuit autem vrbis Roma sine Episcopo esse.
Quibus verbis idcirco Linum & Clerum, à Paulo & Petro Episcopos vr-
bi datos significat, q̄ ipsi non possent eo fungi munere, idque propter va-
rias peregrinationes. Et sane Petrum constat in Oriente fuisse septem an-
nis duntaxat ante suā mortem : nisi fallunt veteres historici. Nam à Chris-
to passo ad decimum quartum Neronis annum : numerantur anni tantū
triginta sex cum mensib. aliquot. Paulum conuertim dicunt anno altero
à Christo passo : post eam conuersionem anno tertio fuisse Hierosolymis
idem Paulus testis est, & rursus postea anno decimo quarto, ac tum Petrū
se vidisse. Scilicet annis iā octo postquam Romam venisset : si tamen tū ve-
nit, cum pleriq̄ putant. Præterea Antiochiæ fuit et post id tempus, si vere
Baronius conicit, eam reprehensionem Petri à Paulo post iter Hieroso-
lymitanum accidisse. Adde Pontum, Galatiam, Cappadociam, in quibus
volunt prædicasse annos quinque : & facile videbis paucos tantum annos
Petrum Romæ sedisse, si sedet. Imo potius nusquam sedisse : sed vbique fun-
ctum Apostolatu. Non est igitur necesse, vt Petrū ostendamus alicubi se-
disse vsq̄ ad extremū vitæ diem. Imo falsum, quod dicit Bellarm. nos eū ve-
le fuisse Episcopum alicuius Ecclesiæ, vt Ioannē Ephesinæ, Iacobū Hiero-
solymitanæ. Oēs potius credimus, & Petrū, & Ioannē, & Iacobum, ad ex-
tremū vsq̄ diem perseverasse Apostolos. Et si sedet Romæ Petrus, haud
aliter sedisse, q̄ illos suis locis : imo q̄ Paulū Corinthi, & Philippis, & alibi.

VIII. Secundo respondeo, et si Petrum Romæ sedisse concedamus vsq̄
ad obitum, tamen non sequi fuisse eius vrbis Episcopum : Cur. n. non po-
tuerit sedere vt Apostolus. E. i. si opimunere alteri demandato. Sic. n. Ter-
tullianus Paulo Cathedram assignat apud Corinthios, non quod eorum
fuerit Episc. sed tantum, quia eam Ecclesiam docuerit vt Apostolus.

IX. G. ceterus : Vnde ergo in Ecclesia Episcopi, si Petrus non fuit Episco-
pus : Nam si hic non fuit, multo minus alii Apostoli : quis. n. primus in Ec-
clesia Episcopus fuit? Quis primus Episcopum creauit? Quasi v. inquam,
necesse sit nullum fuisse Episcopum, si Petrus non fuit : si Apostoli reliqui
non fuerit. Quid si aliquis similiter dicat nullum esse Diaconum, cum nec
Petrus, nec vilius Apostolus fuerit? Nam tolerent Iesuitæ? Quid tum autē,
si non possumus primum Episcopum nominare? aut ne eū quidem, qui pri-
mus Episcopum creauit? An propterea necesse est Petrū fuisse Episcopū?
Monstra hæc sunt, nō argumenta. Quæquaq̄ interrogant, facile est ex Pa-
trium vsu. Nā præterquam q̄ obseruat primos in singulis Ecclesiis consti-
tutos Episcopos, vt Ignat. ad Antiochenos, *Memēto te Eudj beatissimi pa-*
stori vestri cui primo traditus est ab Apostolo apud vos primatus. Etiam Iaco-
bum solent omnium primum Episcopum dicere. Chryostomus in Mar-
thæum hom. 5. *Tam fuit ille mirabilis vt Episcopatum primum acciperet.* Epi-
phanus Collyridianis. *Ille Iacobus, primus Cathedram Episcopatus obti-*
nuit: cui primo Dominus in terris suam sedem credidit.

X. Tertium argumentum : à consensu oīum veterum, qui dicunt Petrum
Romæ fuisse Episcopū. Sed distinguenda Episcopi significatio. Alias enim
late nominatur, pro functione cum autoritate regendæ Ecclesiæ. Quo-
modo Petrus Christum appellat, *Episcopum animarum nostrarum*, i. c. 2. Et
Apostolatu Episcopatum, Act. 2. Et Epiphanius hæreſi 27. *Roma fuerunt*
primo Petrus & Paulus, iidem Apostoli, & Episcopi. Alias v. strictius, pro certa
functione Ecclesiastica, infra Apostolos : vt cum dixit Paulus : *si quis Epi-*
scopatum desiderat, i. Tim. 3. Et cum dicitur Romæ Episcopos primus Li-
nus, secundus Cletus, tertius Clemens. Hoc posito, dico, primo negari o-
mnes veteres Petrum appellasse Episcopum Romanum : contra potius &
vetustissimos, & eius rei maxime idoneos testes, vt potius magis acceden-
tes ad Apostolica tempora, aliter sensisse. Secundo, si qui sic loquuti sunt,
eos Episcopi nomine esse abusus lata significatione.

IX. Quod vt fiat manifestum, distinguo ea, quæ citantur veterum testi-
monia. Quædam. n. successione Episcoporum Romæ sic reunt, vt ini-
tiū faciunt à Petro I. enxi li. 3. c. 3. Epiphanius, hæreſi 27. August. epi. 65. Optati
li. 2. Dorothei in Synopsi. Quib. addi potest Tertullianus de præſcriptio-
nibus, *Euoluunt ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones decurrunt*
vt primus ille Episcopus aliquis ex Apostolis, vel Apostolicis viris fuerit. Et infra,
Sicut Romanorū Ecclesia, Clemētē à Petro ordinatū præfert. Et hic primus or-
do. Alia plurima, Ecclesiam Romæ sedem appellant, & Cathedrā Petri : Cy-
priani multa : Athanasii ad solitariū vitam agentes : Sozomeni lib. 4. c. 14.
Hieronymi ad Damasum : Augustini lib. 2. contra Iulianum Petiliani cap. 51.
Prudentii. Prosperi. Theodoret ad Leonem, & aliorum. Tertius ordo eo-
rum est, qui Petrum Ecclesiæ Rom. sacerdotem, & Episcopum nominan-
t. Eusebius in Chronico anni 44. *Petrus 25. annis eius vrbis Episcopus*
perseueras. Optatus lib. 2. *Negare non audeſe scire te, in vrbe Petro primum Ca-*
thedram Episcopalem esse collocatam. Ambrosius lib. 3. de Sacram. ca. 1. *Petrus*
Apostolus Sacerdos fuit Ecclesia Romana. Hieronymus de vitiis illustribus
dicit eū 25. annos sacerdotalem Cathedram tenuisse. S. Iulianus lib. 2. *Petro*
Episcopatum gerente. Isidorus in vita Petri : & recentiores omnes. Ad hæc
tria capita, omnia, opinor, referuntur, quæ citantur, Veterū testimonia.

XII. Ad primi ordinis locos, dico, primos ita facere Roman. Episcopos
Petri successores, vt ipsum Petrum Episcopum non faciant : posteriores
autē, vel non esse aliter intelligendos, vel non posse priorum autoritati de-
rogare. Illud ita esse, sic ostendo. Primum, quia qui eius successione de-
rogat : repetunt non Petrum solum, sed cum eo Paulū nominant : cū
tamen nemo vnquam hunc dixerit fuisse Romanū Episcopum. Irenæus,
Fundantes igitur & instruētes beati Apostoli, Lino Episcopatum administran-
da Ecclesia tradiderunt. Epiphanius, *Episcoporum in Roma successio hanc con-*
sequentiā habuit, Petrus & Paulus : Linus Cletus : & sic deinceps. Euseb. h. l.
li. 3. c. 2. *Post Petri & Pauli martyrium, primus Romæ Ecclesia Episcopatum Li-*
nus sortito capit. Quæ cum ita sint, qui volent, Petrum fuisse Episcopum
Romanum, quod primus nominet in ea serie, iidem cogentur admittere
te Paulum pro Episcopo eiusdem Ecclesiæ : quod nunquam aduersarij
concedant. Nam Oecumenicum Pontificē, tam esse vnicū volunt q̄ solē.

XIII. Secundo, neq̄ Irenæus, neque Eusebius Petrū cōprehendunt in

Episcoporum numero. Irenæus successione recenset in hunc modum,
Petrus & Paulus : Linus, Anacletus, Clemens, Euaristus, Alexander, Sixtus,
Thelephorus, Hyginus, Pius, Anicetus, Soter, Eleutherius. In ea nomenclatu-
ra, si personarum numeres, sicut à Petro ad Clementem quatuor, ad Eleu-
therium tredecim, computatis extremis. Atqui in his Irenæus Episcopos nu-
merat duntaxat à Petro ad Clementem tres : ad Eleutherium duodecim.
Sunt. n. diserta verba eodem 3. c. lib. 3. *Fundantes & instruētes beati Apo-*
stoli Ecclesiam, Lino Episcopatu administranda Ecclesia tradiderunt. Succedit ei
Anacletus post eū tertio loco ab Apostolis, Episcopatu sortitur Clemēs. Et paulo
post, *Hic autē Clemētē succedit Euaristus : & Euaristo Alexander : ac deinceps*
sextus ab Apostolis constitutus est Sixtus. Et iterum, *Cum autē successisset Ani-*
ceto Soter, nunc duodecimo loco Episcopatu ab Apostolis habet Eleutherius. Cō-
fentit Tertull. Breuiar. Toletan. S. Isidorus in hymno aduersus Marc. quo
laudes S. Clemētis canuntur : apud Baronium anno 69. paragra. 42. *Roma-*
na sedis tertium Antistitem. Quem Christus sibi consecrauit martyriū.

XIV. Nec ab his discedit Euseb. h. l. 3. Nam is non tantū c. 2. Linū
ait primum post martyrium Petri & Pauli Episcopatu accepisse, sed etiā
4. *Linum, cuius Paulus meminit in posteriori ad Timotheum, vt eius qui vna*
esset cum eo Roma, primum post Petrum accepisse Romanæ Ecclesiæ Episcopatum
antea ostensum est. Sed & Clemēs qui & ipse tertius Romanæ Ecclesiæ Episcopus
constitutus est, ab ipso Paulo testimonium habet, fuisse ei socium & commilito-
nom. Et 16. dilectus, *Clemens Romanam adhuc gubernabat Ecclesiā, qui ter-*
tius sedem obtinebat inter eos qui post Paulum & Petrum Roma Episcopi fue-
runt. Linus primus fuerat, Anacletus secundus. Et li. 4. c. 1. *Eodē tempore, post-*
quam septimum annū complexerit Euaristus, quinto gradu successione à Petro
& Paulo deuenit, Episcopatu suscepit. Et c. 5. *Septimus ab Apostolis successit*
Thelephorus. Atque hæc ratione temper ille calculum inchoat à Lino. Quo-
modo & Gregorius Thronensis lib. 1. ca. 27. *Tertius post Neronem (inquit)*
persecutione in Christianos Traianus mouer, sub quo beatus Clemens Tertius
Romanæ Ecclesiæ Episcopus passus est.

XV. Nequid autem scipuli moueat hæc eiusdem loquendi ratio, *Pr-*
mus post Petrum, Tertius post Petrum, quasi sensus sit, absolute quidem Pe-
trum fuisse primum Episcopum Rom. Linum v. primum, nō absolute, sed
eorum qui post Petrum, respondeo dupliciter hæc phraſi Eusebium vti.
Nam quoties eum ipsum, à quo seriem incipit, non censet fuisse Episco-
pum, tum excludit à numero : quoties v. censet fuisse Episcopum, in-
cludit q̄ et quilibet animaduertet, qui non negliget eius libros leget.
lib. 3. ca. 30. *Ignatius post Petrum successione secundus Episcopatum Antiochiæ*
sortito capit. Atqui dixerat ca. 16. *Eudius primus Antiochiæ fuit Episcopus se-*
cundus Ignatius. Rursus lib. 4. ca. 1. *Quidam nomine Primus, ab Apostolis suc-*
cessione quartus, ministerium Ecclesiæ illius (Alexandria erat) sortito capit :
tamen antecessores nominasset, Anianum, Abilium, Cerdonem : imo et-
iam Anianum dixisset primum Alexandrinæ Ecclesiæ præfuisse. Denique
lib. 5. cap. 2. *Serapio octauus ab Apostolis Ecclesiæ Antiochena Episcopus.*

XVI. Iam vero secundi modi hæc exempla notauimus. Quum c. 12. li. 3.
scripſisset, *Quarto anno Domitiani Anianus primus Ecclesiæ Alexandrina præ-*
fuit, in cuius locum successus est Abilius : postea c. 16. ita loquitur, Abilius dec-
et tres annos Ecclesiæ Alexandrina præfuisse, Cerdō eo dignitatis gradu potitus
est. Hic tertius post Anianum primum Episcopum, eam rexisset Ecclesiam, & tert-
ius post eū cōstituitur Episcopus. Numerat : Anianus primus, Abilius
secundus, Cerdō tertius : tertius igitur, non post Anianum, nam secundus
esset : sed ab Aniano Ruffus eodem c. *Simeon secundus post Seruatoris nostri*
fratrem Iacobum Ecclesiæ Hierosolymitana præfuit. Et Lucidius cap. 5. li. 4.
Primus erat Iacobus frater Domini appellatus : Secundus Simon : tertius Iustus.
Et sic deinceps. His exemplis id fit manifestum : Eusebium, quos vere
censuit fuisse Episcopos, comprehendisse in computandis successione
gradibus : alios vero minime. Quare, quum in Romanorum Episcoporu
serie, nullō loco Petrum numeret, fit manifestum quid de eo senserit.

XVII. Tertio Irenæus sic loquitur, *Fundantes igitur & instruētes beati*
Apostoli Ecclesiam, Lino Episcopatum administranda Ecclesia tradiderunt.
Græce apud Eusebium lib. 5. h. l. c. 6. *Θιμαλιωσυντες & εινδουμωσυντες οι μβο-*
νησοι δαπνολοι τω εκκλησιαν, α-η τω τ' ιπισκοπος της δελεφρου εν χειραυτου. Que
verba aut nihil significant, & iuncta inepta : aut distinguunt luce clarius
Petri & Pauli functionem, ab Episcopatu Lini : vt fundamēta quidem illi
iecerint Ecclesiæ eius, sicut & aliarum plurimarum, Episcopatum v. com-
miserint Lino. Quæ mens illorum est, qui vno Petro Linum & Clerum
volunt Episcopatum functos : quibus Epiphanius paulo ante citauimus,
& expendimus. Ruffini v. in eam rem verba hæc sunt, præfatione ad libros
Recognitionum, *Linus & Cletus fuerūt quidē ante Clemētē Episcopi in vr-*
be Roma, sed superſite Petro : videlicet, vt illi Episcopatus curam gererent, ipse
v. Apostolatus impleverit officium. Sicut inuenitur et apud Casarem fecisse : *vbi*
quum ipse esset præſens, Zachæum tamen à se ordinatum habebat Episcopum.
Quæ quidem dictiones sunt, quam vt obscurari queant vno artificio. Nā
asserunt Petrum functum esse Apostolatu, Linum autem & Clerum Epi-
scopatu. Negant igitur Petrum fuisse Episcopum. Deinde sic Petro addi-
tos fuisse Linum & Clerum Romæ, vt Zachæum Casarem. Quum igitur
fundaret Ecclesiam Casariensem Petrus, Zachæo Episcopatum admi-
nistranda Ecclesiæ tradidit. Scio non probari hanc sententiam Baronio.
Sed quid tum? Nam primo, probatur alius, Onufrio, Sanderō, Feuarden-
tio. Deinde nostra nihil interest. Nam Irenæus facile intelligi potest de
successione : vt quamdiu Petrus Romæ fuit, eam Ecclesiam fundarit, & æ-
dificarit : tanquam Apostolus : tum proximus moui Linum reliquerit E-
piscopum. Imo vero non debet aliter intelligi. Nam si eæ fundandæ &
ædificandæ Ecclesiæ partes intelligerentur de Episcopatu, tum Paulum et-
iam oporteret fuisse Episcopum, & quidem vna cum Petro : quod nun-
quam aduersarij concedent.

XVIII. Quarto, neiple quidem Tertullianus Petrum facit Episcopum
Romanum : locum noluit integrum Bellarminus recitare : ego def. ribam,
et libri de Præſcriptionibus c. 32. iuxta Pamelii distinctionem : *Euoluunt or-*
dinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, vt pri-
mus ille Episcopus, aliquem ex Apostolis, vel Apostolicis viris, qui tamen cum
Apostolis perseuerauerit, habuerit autorem & antecessorem. Hoc. n. modo Eccle-
sia Apostolica censu sui deserunt. Sic Syryæ orū Ecclesia habens Polycarpum,
ab Ioanno

VII. Quod

ab Ioanne collocatum refert: sicut (lego sic &) Romanorum Clementem à Petro ordinatum edit. Attende verba: quod aut non faciunt, aut negligenter faciunt aduersarij. Tertullianus igitur uerba facit (inquam) Petrum Episcopum Romanum, sed tantum primi Episcopi aurorem & antecessorem. Querebat enim ab hereticis eiusmodi successionis enumerationem, que primum Episcopum ostenderet aliquei, cui auctor & antecessor esset aut Apostolus, aut vir Apostolicus. Id fieri ab Ecclesijs Apostolicis confidenter iactat: & illustrat exemplo Smyrnonum, quorum primus Episcopus erat Polycarpus: cuius auctor & antecessor Ioannes: non ipse tamen eius urbis Episcopus. Quare aut imperite Tertullianus interrogauit, aut inepte respondit: aut necesse est dicamus, eum numerasse Clementem in ordine Romanorum Episcoporum primum: non uero Petrum, que potius autorem sciebat & antecessorem primi Episcopi. Idem in carminibus contra Marcionem lib. 3. Clementi præposuit Linum, & Cletum: sed tamen Petrum extra Episcoporum ordinem constituit.

Hac cathedra, Petrus qua sederat ipse, locatum Maxima Roma Linum, primum considere iussit. Post quem Cletus & ipse gregem suscepit ouium. Huius Anacletus successor sorte locatus: Quem sequitur Clemens: us Apostolicis bene notus. Euaristus uero hoc rexerat sine crimine legem. Sextus Alexander Sixtus commendat ouile.

Et nominato post Sixtum Telephoro:

Iamque loco nono Cathedram suscepit Higinus.

Atqui, si primus Petrus est, tum uel digiti indicabunt, Alexandrum esse Septimum, Higinum decimum.

Quamquam, quid hoc opus est, quam diserte Linum audiamus primum?

XIX. Gretserus hoc quicquid est exactioris inquisitionis, inaniloquentiam appellat. Facile. Sed de re ipsa quid habet solidius. Ista, inquit, formula denotatur ordo & numerus primo institutori succedentium: ad quem ordinem & numerum primus institutor non pertinet, cum ipse nemini succedat: licet pertineat ad numerum & ordinem Episcoporum. Itaque non absolute: sed post Petrum. Quomodo Gretserus dicet, Augustum fuisse primum à Iulio, Tiberium secundum. Id autem me in Eusebio obseruasse, quod factum uelim.

XX. Intellego, inquam, denotari ordinem succedentium. Quis enim neget, tam petipicuis locis? Sed primum esse in ordine Episcoporum, hoc uero non debuit Gretserus, tanquam Prætor edicere: sed tanquam disputator confirmare. Nam posse Gretserium & de Iulio, & de Augusto, & de Tiberio loqui ex animi sui sensu non am inficias. Sed caueat ille, ne uiros non Iesuitas, uiros, inquam, bonos, suo metiatur modulo. Sed de Eusebio quid grūo? An me uellet ipsum mihi oculos erueret, ut in gratia sui Tappeti, non uiderem solem meridie lucentem? Absit hoc à me: nec me finit unquam Deus esse Iesuitam. Quod si falso quicquam notauit: cur non explanauit, quos ego locos non citauit tantum: sed etiam recitauit? Dicit mihi uero aliquis pro Gretsero Iesuita, cur dicat Eusebius Cerdonem tertium post Abilium rexisse Ecclesiam Alexandrinam, cum series hæc esset, Anianus, Abilius, Cerdus. Et tamen dixerit, Septimus ab Apostolis successit Telephorus, cum ordo esset Petrus, Linus, Anacletus, Clemens, Euaristus, Alexander, Sixtus, Telephorus. Hoc dum nemo faceret, frustra occideret: frustra dabunt uerba.

XXI. Ad Epiphanium Augustinumque facilis responsio, quorum utriusque propositum, successionem Episcoporum Romanorum à Petro arceffere, non ut Petrum docerent fuisse Episcopum: sed tantum ut ostenderent id ipsum quod uolebat Tertullianus, primum Episcopum Romanum habuisse aliquem apostolum autorem & antecessorem. Nec Dorothei Synopsi diffidit. Nam, Linus post Coryphanum Petri Roma Episcopus fuit: id uero uere dici potuit, etiam si Petrus nunquam fuerit Episcopus.

XXII. Atque ita expeditum est primum genus testium. Venio ad alterum, quo continentur eorum Patrum loci, qui Ecclesiam Romanam, sedem appellat & Cathedram Petri. Atqui, inquam, id non est Petrum asferre Episcopum Romanum: sed duntaxat Romanam Ecclesiam fundasse, ut loquitur Irenæus: hoc est, in ea docuisse primum. Sic enim usus erat appellandæ Cathedræ: quod patet ex Tertulliano, c. 36. de Præscriptionibus. Age iam qui uoles curiositatem melius exercere in negotio salutis tuæ, percurrere Ecclesias Apostolicas, apud quas ipsa adhuc Cathedra Apostolorum suis locis præsidetur: apud quas ipsa authentica littera eorum recitantur, sonantes uocem, & representantes faciem uniuscuiusque. Proxime est tibi Achaia? Habes Corinthum. Si non longe es à Macedonia, habes Philippis, habes Thessalonicenses. Si potes in Asiam tendere, habes Ephesum. Si autem Italia adiacet, habes Romam. En tibi, auctore Tertulliano, Cathedras Apostolicas, Corinthum, Philippis, Thessalonicam, quatum tamen urbium nullus Apostolus fuit Episcopus: sed eas solum Paulus fundauit & docuit. Eæ autem cathedræ adhuc (inquit) suis locis præsidetur, hoc est, perpetuam habent successionem ab Apostolis decurrentem. Quare quemadmodum non sequitur, Paulus Cathedram habuit Corinthi, Philippis, Thessalonicæ, ergo eorum fuit urbium Episcopus: sic non est necesse propterea Petrum dici Episcopum Romanum, quia ei sedem in ea urbe antiqui constituunt. Ideo magis patet, quod Theodoretus ad Leonem, in ea ipsa sede non solum collocat Petrum, sed & Paulum cum eo, si (inquit) uestram sedem effecere magis illustrem. Quamquam ea uerba non significant necessario eam sedem fuisse Petri aut Pauli.

XXIII. Sequitur tertium genus. Et primum de Eusebio, respondeo, ut alias, locum illum ex Chronico anni quadragesimi quarti, fuisse interpolatum, partim ab Hieronymo, partim a posteris. Nam Eusebius non dixit, Petrum eius urbis Episcopum perseuerasse, sed tantum, eius Primum in urbe prædicantem. Romam proficiscitur prædicans Euangelium. Enim uero, quis credat dissenfisse Eusebium Chronologiæ scribentem, à seipso historiæ componente? Quinetiam in ipsa Chronologia, Petrus nunquam computatur in Episcopis. Linus enim dicitur primus. Verba sunt anno Christi sexagesimo nono. Τῆς Ρωμαίων Ἐκκλησίας πρῶτον Πέτρον ἀπέστειλεν κληρῶσαι τὴν ἐπίσκοπον τῆς Ἰουδαίας, Post Petrum primus Romanam Ecclesiam tenuit Linus. Eodem sensu, quo in historia, Nā similiter, Πρῶτον ἐπίσκοπον Ἀλεξανδρείας μάρτυρ

Ἀπόστολῶν Ἐυαγγελιστῶν Μάρτυρ Ἀνακτοῦς γένους, Post Marcū Euangelistā primus Alexandrina Ecclesia ordinatur Episcopus Anianus. Et postea anno 81. Πρῶτος ἐπίσκοπος ὁ δὲ τῆς Ἀντιόχειας, Anacletus secundus Romana Ecclesia constituitur Episcopus. Quomodo δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος καλεῖται Ἀβίλιος, Secundus Alexandrina Ecclesia constituitur Episcopus Abilius. Et anno nonagesimo tertio, Τῆς Ρώμης ἐπίσκοπος Κλήμης, Tertius Romana Ecclesia Episcopus præfuit Clemens. Similiter, Τῆς Ἀλεξανδρείας Ἐκκλησίας τῆς ἐπίσκοπος Κέρδων, Alexandrina Ecclesia tertius Episcopus præfuit Cerdus. Anno centesimo Ρωμαίων Ἐκκλησίας ἐπίσκοπος τιμαῖος Ἐυαγγελιστῶν, Romana Ecclesia Episcopatum quartus suscepit Euaristus. Et sic deinceps.

XXIV. Sic igitur de Eusebio: Reliquos dico esse recentiores: proinde Irenæum, Tertullianum, Eusebium, testes esse locupletiores, utpote antiquiores. Ut tamen eorum uerba pie excusemus, posse sumi Episcopi sacerdotisque nomen κατὰ ἑλληνικῶς (ut ante dictum) lata significatione, pro eo, qui in Ecclesia facit, quæ faciunt ii qui proprie Episcopi & sacerdotes solent appellari: quemadmodum se Petrus κατὰ ἑλληνικῶς uocat aliorum συμβεβηκότων: etsi ne esset quidem πρεσβύτερος, quo sensu ii erant, quos alloquebatur: sed Apostolus, qui gradus erat presbytero superior. Sic igitur potuit dici Petrus Episcopus Romanus: Petrus Corinthius Thessalonicensis, Philippensis: nempe, quatenus eas Ecclesias administrabat, cum docendo, tum instituendo presbyteros, & Diaconos: Sacramenta administrando: excommunicando, absolucndo: & si qua sunt alia. Nec sequitur tamen fuisse Episcopos, proprie sumpto uocabulo.

XXV. Nihil igitur Papistæ asserunt, quo probent necesse esse Petrum appellari Episcopum Romanum. Sed nos contra preferimus, non tantum Apostolatus gradum, unde non est uerisimile descendisse, ad unius urbis Episcopatum multo inferiorem. Sed etiam pacta conuenta, datisque dexteris firmata, inter Petrum & Paulum, etiam post id tempus, quem dicitur profectus Romam: ut hic quidem inter gentes, ille uero inter Iudæos prædicaret Euangelium: quemadmodum constat ex 2. cap. ad Galatas. Nam, quod hæc pacta sic explicat Bellarminus cap. 7. libri 2. de Pontifice, eiusmodi fuisse, ut Petrus prædicaret quidem omnibus, sed principaliter Iudæis: Paulus uero etiam omnibus, sed principaliter Gentibus: ἵνα ἑκαστὸς ἐπισημασθῆται. Nam si Petrus fecit Episcopum Romanum, tum hæc ipsa pacta violata sunt. Quia Episcopi Romani partes ex sunt, ut gentibus principaliter prædicet. Constabat enim Ecclesia Romana præcipue ex Gentibus: Iudæis autem aut nullis, aut admodum paucis. Quis credat autem à viro sanctissimo sic uiolatas dexteras?

CAP V.

An Petri successor sit Episcopus Romanus.

I. Constat ergo, nec Petro succedi debuisse: nec Petrum fuisse Episcopum Romanum. Unde legitima, ideoque necessaria conclusio, Romanum Episcopum non esse Petri successorem ratione muneris: Sed tantum ratione temporis: qua ratione omnes Episcopi omnium sunt Apostolorum successores. Contra tamen Bellarminus unico pugnat argumento c. 12. lib. 2. de Pontifice. Nullus est (inquit) nec fuit unquam, qui se Petri successorem illo modo affirmauerit, uel pro tali sit habitus præter Romanum & Antiochenum Episcopum. At Antiochenus non successit Petro in Pontificatu Ecclesiæ totius. Ergo solus Romanus. Probat assumpsum. Quia non succeditur nisi cedenti locum, uel per mortem naturalem, uel per mortem legitimam, id est, depositionem, uel renunciationem. Petrus autem adhuc uiuens, & Pontificatum gerens, Antiochenam Ecclesiam reliquit, & Romæ suam sedem fixit. Et hic multas subiicit obseruationes, quas longum ualere iubemus, quia ad rem hanc nostram sunt inutiles.

II. Respondeo, primum ex iis quæ iam disputata sunt hæcenus, demonstratum esse, neque Antiochenum, neque Romanum successisse Petro, nisi successione temporis: non autem officii. Itaque Eusebius in Chronico ad annum quadragesimum quartum, τῆς Ἀντιόχειας ἐπίσκοπος Ἐυδοκὸς ἐξημερίων, Primus Antiochia Episcopus ordinatur Eudokus. Qui tamen secundus dici debuit, si in eadem dignitate Petro successisset. Quare, quæcumque hic à Bellarmino disputantur, ut Romanus præferatur Antiocheno, nihil probant.

III. Secundo, nego bonam esse consequentiam, Romanus præferatur Antiocheno, Ergo ille successit Petro in Oecumenico Pontificatu, non hic. Eueritur enim ex iis quæ iam probata sunt, nempe, nec ullum fuisse à Christo institutum Oecumenicum Pontificem: nec Petrum fuisse Episcopum Romanum.

IV. Tertio, si ambo, Romanus, & Antiochenus fuerunt successores Petri, rationem quero, quare Romanus fuerit successor in Oecumenico Pontificatu, potius quam Antiochenus. Nam illud de morte naturali, & legitima est infirmum. Quia consequentia non ualeat. Petrus Romæ mortuus est: ergo ei Episcopus Romanus in tota ipsius dignitate, & potestate successit. Quid enim? An quia Iacobus Hierosolymis mortuus, ideo in tota eius dignitate, & potestate successit Simeon? Minime uero: sed tantum in Episcopatu Hierosolymitano. Imo ne ipse quidem Romanus Petrus, in Apostolatu. Ratio: quia quæ dignitas est personalis, ea neque morte naturali, neque morte legitima, tranfit ad successores. Itaque tum Antiochenus, tum Romanus, aut non sunt successores Petri, aut sunt alia ratione, quam potestatis in uniuersam Ecclesiam: nempe in potestate administrandæ suæ quisque Ecclesiæ.

V. Sed instat. Si Antiochenus Episcopus Petro successisset in summo Pontificatu, fuisset primus Episcopus. At non fuit: ergo non successit. Respondeo concedi uniuersum syllogismum. Eo enim probatur Antiochenum non fuisse Episcopum Oecumenicum sed quid ad rem? Nam id nos prolixè concedimus. Sed non probatur Romanum potius fuisse: quod est in questione. Neque æquum est, ut quod Antiocheno negatur, statim Romano concedatur.

IV. De Julio simile iudicium. Nam epistolas illas decretales docti omnes amptidem habent suspectas multis argumentis. Et in hac ipsa adscripti sunt Consoles Felicianus. & Maximianus, qui toto Iulii tempore nulli fuerunt, tantum primo eius anno Felicianus cum Titiano. Quid arificiose dico citandæ Scripturæ, perpetuumque eius contextum adhiberem, ut in aliis? Quid? quod de Athanasii causa scriptæ cum sint, tam neque Athanasii nomen habent, neque quicquam eius causa proprium? sed generale thesin de non molestandis Episcopis? Et quidem stupiditatem videre. Duæ sunt ad eisdem Orientales scriptæ Epistolæ, prioridem habet adscriptam Kal. Oct. posterior Kal. Nouemb. Et eisdem Consulibus. Quis credat, tantulo tempore, Roma in extremum Orientem deferri potuisse Literas Iulij: in deq. Romam literas Orientalium, quibus hæc respondent? Maxime cum primæ I. citationem contineant: cuius etsi nulla dies sit adscripta: tamen vix breuius interuallum esse potuit, quam annuum: quemadmodum in 2. citatione à Kal. Nou. ad XV. Kalen. eiusdem mensis. Præter ea recitat multos canones Nicænos; qui neque ia viginti editis sunt: neque conueniunt cum Arabicis editionibus Pifani, & Turriani. Denique Binius agnoscit secundam Epistolam esse supposititiam, quam qui huic primæ comparatit, inueniet tam similem, ut vix ouum o-uo magis.

V. Ergo testes non sunt locupletes. Nunc de numero videamus. Afferant igitur longe plures editos fuisse, sed post ab Arianiis igni traditos, præter hos viginti. integrum vero numerum Romæ diligenter custoditum Sicenim Hardingus loquitur. Probat primum autoritate Athanasij ad Marcum scribentis. Sane presentibus nobis octoginta capitula in remota tractata sunt Synodo: quadraginta à Grecis Græca lingua edita: & quadraginta à Latinis similiter Latina edita lingua: Sed visum est trecentis decem, & octo patribus, in prædicto Sancto Spiritu repletis concilio congregatis, & maxime iam dicto Alexandro, & Apostolica sedis apocrisariis, ut decem capitula manerentur, alia atque congruis in locis infererentur, & ad formam septuaginta discipulorum, vel totius orbis terræ linguarum, septuaginta tantum. Et tam excellentis concilij siverent capitula. Deinde id ipsum confirmant testimonio Isidorus: & Ioannus cuiusdam in Concilio Florentino.

VI. Sed contra, nos testimonium habemus Theodoretis libri I. c. 8. historia: & ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς νόμου ἐργασίαν εἰρησίου. De administratione Ecclesiastica leges viginti conscripsit. Et Nicephorus libri 8. c. 19. Moribus conformandis Concilium leges postremo tulit viginti. Sed & Stephani Papæ Romani apud Gratianum dist. 16. Viginti tantum capitula Nicæne Synodi in Sancta Romana Ecclesia habentur. Item Concilij Carthagenensis sexti, in quo recententurij Canones, quales à Cæciliano Carthagenensi ab eadem Synodo in Africam delati sunt: quibus conuocabant exemplaria ad Synodum Carthagenensem septimanam Alexandria, & Constantinopoli: à viciis magis Cyrillo, & Attico.

VII. Iam Athanasij illa ad Marcum Epistola, est supposititia: quod ipse Bellarminus agnouit: recte notatus Actorum Nicænorum combustionem ab Arianiis accidisse post eius Marci mortem: adeo fæde rerum oblitus est illi, quod quis est nugatorum quem etiam valde inuehitur Baronius ad annum trecentessimum trigesimalum sexagesimo. & 60. Tum vero, quam infissum, factos dimidiatum à Latinis, & Grecis: imo dimidiatum Latine, & Græce. Hoc ferat quisquam, non imperitissimus totius antiquitatis? non plane hospes in Ecclesiastica historia? Adde magnum mysterium septuaginta discipulorum Immense quam dignum Spiritu Sancto! Sed illud de linguis Septuaginta, per totum orbem, omne superata cuncta: & habetur à quadam extr. ordina. in revelatione, in quam incutiens inquiras, nec esset in Spiritum Sanctum. Et quicquid quantant monachi, reliqui omnes, qui prophanorum locum impleant, adorare teantur.

VIII. Et vero ignem passæ exemplaria Synodica, verisimile est: quæ tum ita Ariomaniaum rabies. Sed Romæ tantum conseruata integra, id vero falsissimum. Primum enim in Africa extabat Cæciliani exemplar: sed & Alexandria, & Constantinopoli sua habebant. Cyrillus certe sic scribebat ad Africanos, ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς νόμου ἐργασίαν εἰρησίου. Nec cessantur existimant, fidelissima exemplaria authentica Synodi, quæ apud Nicæam Bithynia habentur, mittere charitati vestra. Atticus autem, ἵνα ἂν εὐαγγελιστῶν ἡμεῶν Μαρκίου τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμεῶν πνεύματος ἀποδόξως, καὶ ἵνα οἱ ἐν Νικαίᾳ διὰ τῆς πατρῴας ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀποδόξως. Itaq. per eundem filium nostrum Marcellum hypodiaconum vestrum valde sistimantem, Canones sicut conscripsi sunt à Patribus Nicææ, integros, sicut eis scripsi, misi. Enimvero hos Episcopos grauerit oportet fuisse impudentes, qui se afferent mittere, ille quidem, πῶς πιστεύετε ἵσα, ille vero ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς νόμου ἐργασίαν εἰρησίου. Quomodo enim πιστεύετε, imo quomodo ὀλοκλήρως, quæ Canonum, ne trientem quidem contineant? Et quidem in his exemplaribus, & fidelissimis, & integris non esse repetitum vllum Canonem de appellationibus, testantur Patres Africani scriptis ad Cælestinum, Illud inquit quod pridem per coepiscopum nostrum Faustinum, tanquam ex parte Nicæni Concilij exinde transmissis, ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς νόμου ἐργασίαν εἰρησίου. ἵνα οἱ ἐν Νικαίᾳ, ἀπὸ τοῦ ἰδίου μέρους διὰ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀποδόξως. In verioribus exemplaribus Nicæne Synodi, quæ accepti sunt à sanctissimo Cyrillo Alexandrinæ Ecclesiæ coepiscopo nostro, ἐκ τῆς venerabilῆς Ἀττικῆς Συνόδου ἐκ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀποδόξως. In verioribus exemplaribus Nicæne Synodi, quæ accepti sunt à sanctissimo Cyrillo Alexandrinæ Ecclesiæ coepiscopo nostro, ἐκ τῆς venerabilῆς Ἀττικῆς Συνόδου ἐκ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀποδόξως.

IX. Et quid tum, si Romæ diligenter asseruata sunt? Nonne iam audiuius ex Stephano in his esse tantum viginti Canones? Et quis vni Athanasio: imo non Athanasio, sed lauato nebuloni maiorem adhibet fidem, quam Theodoro, Stephano, Attico, Cyrillo, Africanis omnibus? Adde, nunquam vlli visa esse ea exemplaria, quæ Romæ volunt tanta cura conseruata. Nam his temporibus, cum omnes rimati fuerant angulos Bibliothecarum varii, Turrianus, Pifanus, Baronius, tum exemplaria tantum duo reperta sunt, non Græca, non Latina, sed Arabica, & aliterum quidem à leſo ita quopiam recens alla: tum à Patriarcha Alexandri-

no: Et hæc ipsa adhuc variè edita à Pifano, & Turrianis. Né ipsa quidem consentientia cum iis Canonibus quos Iulius enumerat. Nam iste saltem de appellationibus, nusquam est.

X. Venio ad Isidorum, & Ioannem. Isidorus in præfatione ad Concilium Nicænum ita scribit, Nobis quidam à consortio fratrum nostrorum Orientales testari sunt, se vidisse Concilium Nicænum, habens potiorum quatuor Evangeliorum magnitudinem, continens in se sessiones Episcoporum, & introductiones, iudiciaq. querimoniarum, atque definitiones, & constitutiones, nec non & subscriptiones eorum. At iste Isidorus non est ille Hispalensis: sed alius cognomine Mercator, homo vanissimus, & mendacissimus: cuius colores depinxit Baronius ad annum 336. & suspicatur autorem Epistolæ Athanasij ad Marcum, & Marci ad Athanasium, de numero Canonum Nicænorum: Epistolæque Bonifacii secundi ad Eulaliyam de reconcilia-tione Carthagenensis Ecclesiæ. Tum autem non sibi comperta, sed auditu tantum accepta, refert: itaque nullius momenti potest esse testimonium testis vanissimi, & quidem non oculati. Ad hæc, Concilij illa magnitudo intelligenda est de toto actorum corpore, non de Canonibus: ut non mirum sit, & tantam fuisse codicis crassitiam, & tamen viginti tantum Canones. Nam edita sunt hodie τὰ περὶ τῆς Synodῆς Ἐφεσικῆς Οὐκουμένης Ἐκκλησίας, ter tanto maiora, quam sit Nouum Testamentum integrum: cuius tamen Canones sunt pauciores Nicænis, id est, tredecim Latine: imo Græce octo.

XI. Sed Ioannes quidam (inquit Bellarminus) vir doctissimus, in Concilio Florentino asserit, se posse multis Sanctorum testimoniis ostendere, Concilij sexti Carthagenensis Patres, tandem agnouisse, corruptos, & falsatos Canones Nicæni Concilij ad se ex Alexandria, & Constantinopoli missos fuisse. At in isto Ioanne, si forte laudari possit eruditio, certe desiderari debet iudicium, quandoquidem eas ipsas Epistolas Athanasij ad Marcum, Iulium, Liberium, Felicem citet, quas constat esse fidas, non nobis tantum, sed & Bellarmino, Baronioque. Secundo, ostentauit quidem se posse probare: at non fecit: nulla enim protulit Veterum testimonia, præter eas literas: quod iudicium est, vel summæ in tanta re, negligentiæ: vel fidei subleſtæ. Et sane mirari quis non immerito possit ea testimonia ab eo tempore, haud ita longo, adeo perisse omnia, ut ex multis, ne vnicum quidem exſter, quod hodie, quisquam vſquam legerit. Deniq; si id probare potuit, eadem opera ostenderit ipsum Cæcilianum Carthagenensem, qui interfuit Synodo Nicæne, inde ad suos Aphros detulisse exemplaria falsata: quod quis credat sanus? ut præteream summam illam obseruantiam Cyrilli in Romanum Pontificem: quæ profecto non esset passa hunc vitum quicquam detrahere de illius priuilegijs, ut ne quisquam suspicetur habuisse quidem integra exemplaria, ad noluisse fideliter describere.

XII. Et hæc quidem testimonia sunt. Iam vero disputant constare plura esse decreta. quam quæ continentur in viginti Canonibus: & probant enumeratis multis capitibus, Bellarminus enim octo colligit: Sanderus septemdecim, Baronius etiam nonnulla præter ea. Sed antequam de singulis dico, obseruandum est, non esse relata in Canones, quæcunque in ea Synodo fuerunt aut agitata, aut sancita. Quod facile colligas ex Theodoro: tunc testimonio ante recitato, qui hos Canones, dicit editos, ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς νόμου ἐργασίαν εἰρησίου. Et Nicephoro, qui moribus conformandis leges latas. Quæ igitur ad eam politiam non pertinebunt, etsi non sint in eo numero, tamen non facient fidem, plures Canones editos quam viginti. Præterea etsi euenirent, quod disputant, tamen nostra parum interesset: cum alijs argumentis constet, hunc de appellationibus Canonem, non esse legitimum. Itaque non plene disputant, omiſſa hac parte, qua probare debebant, hunc Canonem vere esse Nicænum. Quid enim, si dispuerem ego, hoc supposito, quod plures fuerint Canones quam viginti. Ergo eum Canonem, quo æquatus est Romano Constantinopolitanus esse Nicænum? Quas ego, non ab iis Cannas auferrem?

XIII. Sed primum caput hoc est. Socrates lib. 1. c. 5. refert Concilium, non solum Ario, & eius fautoribus anathema denunciasse, verum etiam vetuisse ne Alexandriam Arius aduentaret. Respondeo, id non pertinere ad Canones de Ecclesiastica Politia: quæ proprie ea continet, quæ in posterum, & quidem ab omnibus seruanda iubeunt. Exponetur ergo seorsim in reliquo actorum corpore: nominatim vero in Epistola Concilij ad Ecclesiam Alexandrinam: cuius partem aliquam idem Sozomenus recitat, capite proximè sequenti, vbi diserte anathema denunciatur Ario: eiusque fautoribus: integram autem legas apud Gelasium Cyriceum parte tertia. In qua etiam notandum, quod absoluta narratione eorum, quæ gesta erant circa Arium, & Meletium, ac confortes, tandem, ταῦτα εἰσι τὰ ἐξ ἐφέσου, καὶ ἀλεξανδρείας, καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποδόξως. ἵνα οἱ ἐν Νικαίᾳ, ἀπὸ τοῦ ἰδίου μέρους διὰ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀποδόξως. καὶ ἵνα οἱ ἐν Νικαίᾳ, ἀπὸ τοῦ ἰδίου μέρους διὰ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀποδόξως. Hac sunt quæ ad Egyptum, & sanctissimam Ecclesiam Alexandrinam proprie, & separatim pertinent. Si præterea, vel Canones conscripti sunt, vel dogmata sancita, præſente domino, & venerabili collega, ac fratre nostro Alexandro, ipse præſens ea vobis ex altius referet. Vbi vides id quod Arium peculiariter spectat, distinguui à generali Politia Ecclesiæ, tanquam Alexandrinis peculiare: tum etiam (ut prius dixi) dogmata distinguui à Canonibus.

XIV. Secundum caput de celebratione Paschatis: qui quidem vnus erat è præcipuis Canonibus. Sed hoc caput continetur in literis, quas tum Concilium, tum Imperator scripsit ad Ecclesias Orientales. Epiphanius autem diserte distinguit hoc decretum à Canonibus, hæret. 69. ἵνα οἱ ἐν Νικαίᾳ, ἀπὸ τοῦ ἰδίου μέρους διὰ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀποδόξως. καὶ ἵνα οἱ ἐν Νικαίᾳ, ἀπὸ τοῦ ἰδίου μέρους διὰ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀποδόξως. Eadem opera Canones quosdam sancierunt Ecclesiasticos in ea Synodo: simul etiam de Paschate statuerunt circa sanctam illam, & venerandam Dei diem, unionem esse, & concordiam. Sed & Nicephorus, qui cap. 11. libr. 8. statutum de Paschate, & de Meletio, seorsim recenset: ac denique, Hæc ita peractis, moribus confirmandis Concilium leges postremo tulit viginti. Non est igitur verum hoc de Paschate statutum, annumeratum esse Canonibus.

XV. Tertium, colligitur ex oratione Constantiæ Magni apud Eusebium, de eius Imperatoris vita lib. 3. c. 17. Nicænam Synodum vsque à prima passionis die, recolluisse Pascha celebrandi tempus. At hic nullus Canon esse debet: sed significat diligentem computationem temporum, repetitam ab ipso passionis Dominicæ anno, ut certus colligeretur dies, quo Pascha esset celebrandum. Quæ supputatio suum, tum temporis vsu habuit: verum ad Ecclesiasticæ Politicæ Canones non pertinuit magis, quam omnia argumenta, quæ Synodum mouerunt, ut reliqua omnia decerneret, aut singulæ inquisitiones, quibus Arius est conuictus.

XVI. Quartum, de iis quæ decreta fuerunt aduersus Meletium. Respondeo, vt de 1. cap. non pertinere ad Canones Ecclesiasticæ politicæ: ac propterea significata esse duntaxat per literas scriptas Alexandrinæ Ecclesiæ.

XVII. Quintum, De Sabellio, & Photino, quos constat à Synodo damnatos, tum ex Damaso, tum ex Epilogo Synodi Romanæ sub Syluestro. Respondeo, Damasum non esse autorem eius libri de Pontificibus, sed longe recentiore Anastasium bibliothecarium, sub cuius nomine tandem editus est. Synodus autem Romana, sine dubio, est supposititia, vt alias dicitur. Itaque, nisi quis verustior laudetur autor, nihil promouetur. Et tamen, cum ne Arianus quidem ipsius (qui causam dedit conuocationi) damnatio contineatur in Canonibus, quis putauerit debuisse comprehendere Sabellium, Photinumque?

XVIII. Sextum, In Concilio Constantinopolitano apud Theodoretum lib. 5. historię, cap. 9. sic habetur: *Sanctorum Patrum in Concilio Nicæno decisio est, ut singularum Ecclesiarum Antistites, vna cum finitimis Episcopis (modo ipsis ita visum fuerit) ministros ad Ecclesiarum commodum in suis ipsorum prouinciis ordinent.* Quod decretum non est in viginti Canonibus, qui exstant. Respondeo; primum à Sanderio fallatum esse locum Theodoretum, à quo non singulæ Ecclesiæ, sed singulæ prouinciæ nominantur. Græcè enim est *ἕκαστης ἐπαρχίας*. Secundo, quod Christophorus reddidit, *ministros ordinare*. Græcè Theodoretus dixit *ποιεῖν ἡρώδους*. Quin etiam totus locus sic habet: *Ἐπιτομή τῶν ἐκκλησιαστικῶν παλαιῶν τε, ὡς ἐστὶν, ἡρώδους καὶ νεωτέρων, ἡ δὲ ἀγία ἐκκλησία παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων ἐπαρχίας τῶν ἐπαρχίας, ἡ δὲ ἐκκλησία βάλουσα αὐτῶν τῶν ὁρώδους ὡς τοσούτοις ποιεῖν ἡρώδους.* Quod assinet ad administrationes sigillatim per Ecclesiās, tum antiquas, vt scitis, consuetudo inualuit, *Ἐπιτομή τῶν ἐκκλησιαστικῶν παλαιῶν τε, ὡς ἐστὶν, ἡρώδους καὶ νεωτέρων, ἡ δὲ ἀγία ἐκκλησία παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων ἐπαρχίας τῶν ἐπαρχίας, ἡ δὲ ἐκκλησία βάλουσα αὐτῶν τῶν ὁρώδους ὡς τοσούτοις ποιεῖν ἡρώδους.* Quod assinet ad administrationes sigillatim per Ecclesiās, tum antiquas, vt scitis, consuetudo inualuit, *Ἐπιτομή τῶν ἐκκλησιαστικῶν παλαιῶν τε, ὡς ἐστὶν, ἡρώδους καὶ νεωτέρων, ἡ δὲ ἀγία ἐκκλησία παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων ἐπαρχίας τῶν ἐπαρχίας, ἡ δὲ ἐκκλησία βάλουσα αὐτῶν τῶν ὁρώδους ὡς τοσούτοις ποιεῖν ἡρώδους.* Porro τὸ ἡρώδους ποιεῖν, non generaliter de ministris eligendis, sed specialiter de constituendis consecrandisque Episcopis vsurpatur, tum scilicet, qui in veteri Ecclesia non fuerat hospites; tum in hoc loco duo euincunt argumenta: & quod de finitimis accerendis dicitur: quod nunquam fiebat in creatione presbyterorum, Diaconorum, inferiorumque: & ex sequentibus. Nam idem, qui hæc scribunt, testantur, se ex præscripto eius consuetudinis ordinasse Episcopum Constantiopolitani Nectarium, & Flavianum Antiochiæ, Hierosolymis Cyillum Quæ cum ita sint, dico hunc canonem vnum esse ex illis viginti. Sunt enim verba Canonis quarti: *Episcopum oportet ab omnibus Episcopis si fieri potest, qui sunt in prouincia eius, ordinari.* Reliquum de vicinis assumptis, pertinet ad *παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων*, qui æquæ citatur cum Canone Nicæno.

XIX. Septimum, Arelatense Concilium secundum, affirmat magnam synodum ante constituisse, vt qui fratres falso accusasse conuicti essent, vsque ad exitum non communiarent: nisi digna satisfactione conuicti essent. Respondeo, mequam Synodum, non Nicænam intelligi (quæ alio canone suo nomine citatur) sed Arelatensem primam; quam canon decimus octauus dicit congregatam ex omnibus mundi partibus. In ea synodo decimus canon est. *De his qui falso accusant fratres suos, placuit eos usque ad exitum non communicare: sed falsum testem iuxta scripturam, impunitum non licere esse.*

XX. Octauum, In Concilio Africano dicitur, in Nicæno sacrificia post prandium inhibita, vt ab ieiuniis sicuti dignum est, offerantur. Respondeo, Zonaram, & Balsamonem centere id confirmatum esse in tractatu de fide: quod si esset, nihil mirum, non extare in Canonibus. Sed certe falsus est Zonaras, falsus Balsamon, falsi Papistæ. Nam hic nihil est, quo significetur id decretum in Concilio Nicæno. Locus quidem miserè corruptus est Græcè, cap. 4. editionis anni quinquagesimi secundi. Imo & in Parisiensis nupera anni millesimi sexcentissimi decimi octauo; Zonara. *Περὶ τῆς ἐπιτομῆς τῶν ἐκκλησιαστικῶν παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων, ἡ δὲ ἀγία ἐκκλησία παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων ἐπαρχίας τῶν ἐπαρχίας, ἡ δὲ ἐκκλησία βάλουσα αὐτῶν τῶν ὁρώδους ὡς τοσούτοις ποιεῖν ἡρώδους.* Ex his verbis quis quæso possit tam constantemque sensum eruere? Latina editio in primo Concilio Romano, post vicesimum quartum canonem Concilii Carthaginensis; vide ut sincerior. *De fide enim Nicæni tractatus audiui. Verum & de sacrificiis inhibendis post prandium, vt ab ieiuniis, sicuti dignum est, offerantur, & tunc & nunc firmatum est.* Est autem relatio Honorati & Urbani. *Ὁνωσθησάντων, ἡ δὲ ἀγία ἐκκλησία παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων ἐπαρχίας τῶν ἐπαρχίας, ἡ δὲ ἐκκλησία βάλουσα αὐτῶν τῶν ὁρώδους ὡς τοσούτοις ποιεῖν ἡρώδους.* Honoratus & Urbanus Episcopi, legati prouinciæ Mauritaniae Sitiphenensis, dixerunt: *Iamdudum, quum apud sanctitatem vestram allegarem scripta, dilatis sumus ea contemplatione, quousque fratres nostri aduenire possent de Numidia legati. Sed quia non pauci dies sunt, quibus expectati minimè venerunt, ultra prætermittere, qua nobis mandata sunt à nostris coepiscopis, non oportet: atque ideo, fratres, suggestionem nostram libenter admittite.* Est igitur, vt dicebam, relatio: & quidem (nisi fallit Latina editio, nam Græcè non sic) à Concilio Mauritaniae Sitiphenensis. Itaque narratur acta eius Concilii non autem Nicæni. Eius narrationis primum putat detractum à dei Nicæna: quæ et an in aliis pluribus synodis tum temporis lecta fuit & confirmata. Sed reliqua capita non sunt necesse ad eam synodum Nicænam pertinere. Itaque, in editione Latina, discretè distinguitur ea fides Nicæna, ab hoc decreto de ieiuniis. *De fide Nicæna tractatus audiui*: nimirum in

ea synodo, à qua delegati cuiusque acta referebant. *Verum & de sacrificiis inhibendis post prandium*: scilicet rursus audiui, nimirum in eadem synodo. Ergo vtrumque: & de fide Nicæna, & de ieiuniis. Stupidus sit, qui hæc capita non agnoscat non tantum distincta; sed etiam diuisa. Porro in Canonibus eiusdem Carthaginensis synodi octauus est. *Vt sacramenta altaris non nisi à ieiunio hominibus celebrentur, excepto vno die anniuersario quo cæna Domini celebratur.* Nullo nominato Concilio Nicæno. Quæ causa in earelatione legitur: *Et tunc & nunc firmatum est*: ne quæ congruebat definitioni Sitiphenensis illius Synodi, cum huius Africane definitione. Itaque nullus hic arguitur defectus Nicænorum Canonum. Atque adeo Baronius in appendice tomii decimi, ad annum 325, iubet hanc obseruationem deleri: nempe remelius perperam, videri nullo iure hinc Canonem procedi Nicænum.

XXI. Nonum, Ambrosius Epist. 82. asserit in Nicæno statutum, eum qui secunda coniugio fornicatus sit, clericum esse non debere.

XXII. Respondeo; primum non videri Epistolam esse Ambrosii, quod Venetiarum meminerit, quæ tamen Ambrosii tempore nullæ fuerunt. Nam quod Bellarminus regionem interpretatur, facit solita audacia. Nunquam enim id nomen auditum est, nisi post urbem eam conuictam: neque vero Latinitatis vsus est, vt huius formæ nomina pluraliter regionem designent. Deinde non constare quam vere sit loquutus, quique ille autor est. Primum certe clerici nomen ad ostia vsque extenditur, quibus non legitur quod sciam, hoc interdictum fuisse commune. Deinde, et si quod ad alios gradus attinet, crebra sit eius moris mentio, tamen isto excepto, nemo eius autoritatem tenuit à Nicæno Concilio: atque adeo in nulla eius canonum editione, quicquam est tale; cum tamen ille discrete testetur in eo Concilio ad id additum fuisse. Denique non dictum illi, hunc vnum aliquem fuisse canonem: Sed *Patres in Concilio Nicæno tractatus addidisse.* At nos ante diximus, multa comprehensa fuisse in Actorum corpore, quæ tamen non relata in Canones.

XXIII. Decimum, Hieronymus præfat oratione in iherosolymis, serbit, eum librum numeratum esse in sanctis libris à Synodo Nicæna. Et Baronius discrete. Quis ueget in eadem magna Synodo de S. Scripturis authenticis editum esse Canonem? Imo potius quis ausit affirmare, in tanto, tam profundo totius antiquitatis silentio? Nec Hieronymus autem quicquid habet, quod eo inducat. *Librum hunc*, inquit, *Synodus Nicæna in numero sanctorum literarum legitur computasse.* Et quis tam stupidus sit, vt Baronio concedat idem esse, librum aliquem in Canonicis computare, & de libris Canonicis Canonem edere? Potest is dici computare, qui vel tam sacrum librum semel citauerit. *Quid?* quod ipse nihil asserit? Tantum exiliter, *legitur computasse*: tantum non dicens nolle se eius rei præstare fidem: tamen alicubi sic legi. Itaque; Baronius mutauit sententiam in appendice tomii 10. ad anni 325. § 157. & censurata scripsit Hieronymum, quod in actis eius Concilii legitur obiter citatum librum.

XXIV. Undecimum, Hieronymus in Epist. ad Oceanum in Nicæna Synodo decretum, ne de alia ad aliam Ecclesiam Episcopus transferatur. Respondeo primo, huic capiti satisfacere canonem 16. Imo (inquit Sanderus) non satisfacit: quia non loquitur de Episcopis. Sane, inquam, si forte Sanderus tam sana mens sit, vt Episcopos in nullo constituat Ecclesiastico ordine. Sunt enim hæc canonis verba, *Ἐπιτομή τῶν ἐκκλησιαστικῶν παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων, ἡ δὲ ἀγία ἐκκλησία παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων ἐπαρχίας τῶν ἐπαρχίας, ἡ δὲ ἐκκλησία βάλουσα αὐτῶν τῶν ὁρώδους ὡς τοσούτοις ποιεῖν ἡρώδους.* Latina versio: *sunt presbyter, sive diaconus, vel in quocumque; Ecclesiastico ordine fuerint.* Secundo, vbi habuit oculos Sanderus, vt legere non potuerit, canonem 15. *Ἐπιτομή τῶν ἐκκλησιαστικῶν παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων, ἡ δὲ ἀγία ἐκκλησία παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων ἐπαρχίας τῶν ἐπαρχίας, ἡ δὲ ἐκκλησία βάλουσα αὐτῶν τῶν ὁρώδους ὡς τοσούτοις ποιεῖν ἡρώδους.* Propter plurimum tumultum & seditiones quæ exortuntur, placuit prorsus consuetudinem tollere qua contra canonem in quibusdam partibus comperata est, ut nemo ex ciuitate vna in aliam migret, neque Episcopus, neque presbyter, neque Diaconus. Apud Rufinum: *ne de ciuitate inferiori ad maiorem Ecclesiam transire quis audeat, sive Episcopus, sive etiam alius clericus.*

XXV. Duodecimum, Augustinus Epist. 110. *Sedi cum patre meo Episcopo meo sene, Valerio: quod in Concilio Nicæno prohibitum fuisse nesciebam.* Respondeo, prodigiosam esse Sanderi & Bellarmini negligentiā in legendis his canonibus: in quibus octauus sic habet, *ἡ δὲ ἀγία ἐκκλησία παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων ἐπαρχίας τῶν ἐπαρχίας, ἡ δὲ ἐκκλησία βάλουσα αὐτῶν τῶν ὁρώδους ὡς τοσούτοις ποιεῖν ἡρώδους.* Id est, Interprete Rufino, *Ne in vna ciuitate duo sint Episcopi.* Et citantur hæc verba à Photio in nono canone ad hanc ipsam questionem.

XXVI. Decimum tertium, Augustinus de Baptismo contra Donatistas cap. 9. libri 2. dicit in plenario Concilio definitum esse, ne semel ab hæreticis baptizati rebaptizentur. Respondeo id definitum in Nicæno Concilio: at non relatum in canones: verum in symbolo comprehendit, his verbis, *ἡ δὲ ἀγία ἐκκλησία παλαιῶν τε καὶ νεωτέρων ἐπαρχίας τῶν ἐπαρχίας, ἡ δὲ ἐκκλησία βάλουσα αὐτῶν τῶν ὁρώδους ὡς τοσούτοις ποιεῖν ἡρώδους.* Confiteor vni baptismum in remissionem peccatorum. Quæ Aphonsus de Castro huic ipsi negotio accommodat, lib. de Hæresibus 3. cap. de Baptismo, hæretici 5. Rursus canon 19. etiam tum multi extarent hæretici, tamen solos Paulhanitas iubet rebaptizari: vnde, inquit Bellarminus de Sacramentis libri 1. cap. 16. *Aperte deducitur caterorum hæreticorum baptismum approbatum à Concilio fuisse.*

XXVII. Decimum quartum, Leo Epist. 68. *Quod nostra temporibus apud Chalcedonem de Domini nostri Iesu Christi incarnatione firmatum est, hoc etiam apud Nicænam mysticus ille Patrum numerus definiuit.* At hæc fides est, non politia: propterea non debuit queri inter canones. Est autem Leonis mens, nihil in Symbolo Chalcedonensi definitum, non consentiens optimè, cum iis quæ apud Nicænam. Atque adeo locus est huiusmodi: non integrum recitabo, quem Sanderus truncavit. *Hoc etiam apud Nicænam mysticus ille Patrum numerus definiuit, ne Catholicorum confessio, aut vigenitum Dei filium in aliquo rederet Patri imparem: aut eundem, quem factus est Filius hominis, non vera carnis nostra, atque anima habuisse naturam.* At hæc, aut discretè continentur in Symbolo Nicæno, aut ex discretis necessario eruuntur.

XXVIII. Decimum quintum, Rationem literarum, quæ formæ dicuntur, conceptam esse in eo Concilio, testatur Articus Constantinopolitanus. At hæc fabula est mera: vt ante docui. Deinde non possit venire in u-

bat ea acta irrita esse hanc ob causam, quia Chrysostronus, non refugeret iudicium: sed tantum ab eo sibi suspecto; appellaret ad legitimum Concilium. Quamquam ne hoc quidem omittendum; non ad Innocentium solum scriptam Epistolam primam; sed ad Occidentales Episcopos: quod vel hæc testantur. Igitur, Domini maxime venerandi, & pij, quum hæc ita se habere didiceritis, studium vestrum, & magnam diligentiam adhibete: Quia tota eodem stylo concepta est, ut plures simul alloquatur. Itaque nihil inde potest peculiariter concludi in gratiam Episcopi Romani. Si igitur appellatio vlla esset; profecto appellatum fuisset ad Occidentales Episcopos: quod nihil iuuat aduersariorum causam.

XIX. Flavianum etiam prouocasse ad Episcopum Romanum, sumitur, non probatur. Nam, quod Leonem testem citant; imponunt minus accurate. Leo sic habet Epistola 23. ad Theodosium. Omnes partium Ecclesia nostrarum, omnes mansuetudini vestra cum gemitis, & lachrymis supplicanti Sacerdotes, ut quia & nostri fideliter reclamant: & eisdem libellum appellationis Flavianus Episcopus dedit, generalem Synodum iubente intra Italiam celebrari. Et vide, quantum Sophistis fundamentum sufficiat, ut suam Babylonem ædificent. Audiuerunt libellum appellationis: & audiuerunt datum legatis Leonis inde subito confecerunt, appellatum fuisse ad Leonem Ridentem. Nam si ad Romanum, cur postulat cogi Synodus? Aut quis ita ferat arguentem Leonem, Flavianus appellauit ad me à Synodo: ergo oportet Synodum cogi: Deinde, idem Leo ad Pulcheriam Augustam Epist. 24. Flavianus, inquit, Episcopus in nostra communione persistit. Hæc tunc vero sunt iudicis appellati? ut ante contestatam litem eum absoluerat, qui appellauit? Est enim in hoc negotio recipere in communionem, nihil aliud quam absoluere. Sed nimirum appellabat Flavianus ad Synodum legitimam: eiusque appellationis libellum suis legatis datum Leo significat.

XX. De Theodoro paulo difficilius negotium. Nam ad Leonem sic scribit. Vestra iudicis expecto sententiam: & supplico & obsecro vestram sanctitatem, ut mihi opem ferat, iustum vestrum & rectum appellanti iudicium: & iubeat ad vos accedere, & ostendere meam doctrinam vestigia Apostolica sequentem. Vbi discrete legimus Romani Episcopi iudicium appellatum. Sed sollicitus testis non facit fidem, in re præsertim tanta, tantique momenti. Quamquam appellatio vera nulla fuit; aut iuridica causæ cognitio. Quia eius accusatores nunquam sunt euocati Romam; sed ex eius sola confessione, quam Leo comperit esse Orthodoxam, admissus est in communionem. Itaque sola phrasis, insolita est; es ipsa nihil habet noui.

CAP. X.

De Conuocatione Conciliorum.

Quartum argumentum à Conuocatione Conciliorum. Is penes quem ius est conuocandi Concilia, est Oecumenicus Pontifex. At penes Romanum Episcopum id iuris est. Ergo is est Oecumenicus Pontifex. Hardingus contra lucillum art. 4. sect. 26. Hayus disputationum lib. 1. c. 7. hoc argumentum leniter attingunt, confundentes eum iure confirmandi, & irritum faciendi Concilium. Ego vero separo: ut re vera distinctam tractationem mererit. Assumptionem Bellarminus prolixè confirmare conatur cap. 12. lib. 1. de Conciliis.

II Respondeo; vtramque partem Antecedentis esse falsam. Itaque primo negatur maior. Quia ex historia Ecclesiastica constat, nullum Oecumenicum Concilium non conuocatum fuisse ab Imperatore: Nicenum, Armeniense, Constantinopolitanum, Ephesinum primum, Ephesinum secundum, Chalcedonense, reliqua, ut probaturi sumus libro proximo. Et accedit testis locuples, Soetates in præmio libri 5. historia Ecclesiastica. *οὐκ ἔστι τῶν βασιλέων τῆ ἐκκλησίας ἀποκαταστήσειν, ἀλλὰ τῶν ἐπισκοπῶν ἐπιβουλεύειν, καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐπιβουλεύειν, καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐπιβουλεύειν, καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐπιβουλεύειν.* Imperatorum mentionem propterea fecimus, quod ex illo tempore, quo Christiani esse coeperunt, Ecclesia negotia ab ipsis penderunt: atque adeo maxima Concilia de eorundem sententia & conuocata fuerunt, & adhuc conuocantur. Testis Hieronymus apologia 2. aduersus Rufinum, Respondo, quæso, Synodus, à qua excommunicatus est, in qua verbo fuit? Dic Episcoporum vocabula: profer sententias subscriptionum, vel diversitatem, vel consensum: doce, quis eo anno consulens fuerint, quis Imperator hanc Synodum iussit congregari. Ergo, si necesse est eum esse Oecumenicum Pontificem, penes quem ius sit conuocandorum Conciliorum: tum vero fatendum, Imperatores esse Oecumenicos Pontifices. Quod, quum omnem longè superet absurditatem, illud potius verum, non esse hanc necessariam Oecumenici Pontificatus notam.

III. Secundo, negatur etiam Assumptio. Sunt enim Concilia, vel Oecumenica, vel particularia. Hæc à Metropolitanis cogi solent, tum perpetuus usus probat; tum vltro Bellarminus concedit; ut nihil necesse sit hac parte diutius immorari. Ad Oecumenica quod attinet, si fuisset eorum conuocandorum ius peculiare Romano, ergo nec vllus præter eum conuocasset; & ipse omnia conuocasset. Nam quis credat, in ipsis Ecclesiæ initiis, subito contra ius fasque tantam rem attentatam: & quidem nemine reclamante: ne ipso quidem Romano? Quin potius proximo libro constabit, non tantum conuocata ab Imperatoribus (quod iam monui) sed etiam ipsa Concilia semper id ipsum esse testata: Romanos etiam Episcopos non semel summis precibus contendisse ab Imperatore, ut fieret conuocatio: nec semper obtinuisse: imo aliquando & locum & tempus assignata esse contra eorum voluntatem. Quæ si non euincant huius conuocationis sicut non pertinuisset ad Romanum Episcopum, quid iam firmum, ratumque sperari possit?

IV. Contra tamen Bellarminus disputat: sed primo statu quæstionis interpolato. Nam olim Iulius II, in Lateranensi Concilio, Sessione 1. atque in bulla indictionis, Videbunt inquit, huiusmodi Concilia à solis Romanis Pontificibus esse indicta: & aliter indicta rata non fuisse: Confidentissimè. Sed Bellarminus longe modestius: Catholici, inquit, munus conuocandi Concilia generalia ad Romanum propriè pertinere volunt. At hoc si nuda dixisset, videbat se peccatum contra omnium primorum Conciliorum

autoritatem: itaque addidit: Sic tamen ut possit etiam alius, Pontifice consentiente, indicare. Nimirum, quia Imperatores olim indicebant: non dissentientibus Episcopis Romanis. Non enim is consensus ita intelligendus, quasi ante conuocationem ab Imperatore Pontifex consuleretur; ac tum, si consentiret, conuocatio fieret: sed, quia Imperator suo arbitrio conuocabat: & conuocationi iam factæ Pontifex assensum præbebat. Itaque rursus addit: Quin etiam satis sit, si indictionem factam, ipse postea ratam habeat, & confirmet. Satis cautè, ut Iesuitam decuit. Sed videtur, ne prudenter suæ causæ consuluisse? Imo videbunt omnes, in Ecclesiastica historia non hospites. Lesbiam esse regulam, quæ non actiones iustitiæ ac: ommodet; sed iustitiam potius actionibus attemperet; hoc est, non id factum esse concludat, quia iustum fuisse: sed iustum esse potius, quia factum sit. Apagè ab Ecclesia non iam sophisticen, sed tyrannidem. At hodie, si quis Imperator id sibi sumeret, ut suo nomine Concilium conuocaret; quas non pœnas ab eo lumeret Papa? Exemplo est Concilium Mediolanense, à Maximiliano Imperatore, & Ludouico Rege Galliæ conuocatum. Imo & quæcunque conuocata sunt, iam ab aliquot seculis: quæ oportuit multis laboribus à Papa extorqueri, eiusque solo nomine datis literis conuocari: quod olim minime factum. Denique Cusanus, Concordantiæ libro 2. cap. 6. Vniuersalia Concilia de consensu Romani Pontificis, ac aliorum Patriarcharum per Imperatores sub articulo fidei congregatebantur. Ergo, inquam, vel in eo consensu nullum iudicium Oecumenicatus, vel non est solius Romani. Sed esto tamen. Videamus potius, quibus argumentis prober, quod inficitur.

V. Primum argumentum: Concilium Ecclesiæ non est legitimum, nisi congregatum in nomine Christi, ut dicitur Matth. 18. congregari autem in nomine Christi, hoc est, ab eo, qui à Christo habet congregandi autoritatem. At non Imperatori, sed Petro commisit Ecclesiam gubernandam Christus. Et hic refutatur Calvinus qui dicat, illud esse, ita congregari, ut solus Christus præsideat, & nullum collegam habeat, sed omnes subiectos. Negaturque id esse secundum Scripturas: Quia illud, in nomine meo damoni eiciunt. Ioannis 5. Ego veni in nomine Patris mei. Matthæi 7. Nonne in nomine tuo prophetauimus? Actuum 4. In qua virtute, aut in quo nomine hoc fecistis?

VI. Sed primo Bellarminus calumniatur. Non enim dixit Calvinus, in nomine Christi congregari, esse præsidem Christum habere absque collega. Fateor assertum ab eo id Christi priuilegium esse: quod ne Bellarminus quidem negat: sed iis verbis hæc Matthæi verba exponi, hoc dico apud Calvinum non occurrere. Nam, quum dixit: Videndum in Concilio, ut Christo nihil derogetur: Esse autem ius Christi, ut Concilio omnibus præsideat: tum horum Christi verborum mentio nulla. Sed proximo si negat in Christi nomine eos congregari, qui abiecto Dei mandato, quo verat quicquam addi verbo suo, aut detrahi, proprio arbitrio quiduis statuerent. Quod cur non diceret: quam Cyprianus de Unitate Ecclesiæ dixerit, Quomodo possunt duo aut tres, in nomine Christi colligi, quos constat à Christo, & ab eius Evangelio separari? Porro viri docti facile animaduertent eo loco Calvinum, docere, non quid sit, sed quid non sit, congregari in nomine Christi. At idem in Commentariis in eum locum; Sciendum, inquit, in primis quid valeat hæc locutio: nempe ut qui simul congregantur, relictis omnibus impedimentis, quæ nos ad Christum accedere non sinunt, sincere ad eum adspiciant, eius verbo se in obsequium eius addicant; ad spiritum gubernari permittant.

VII. Et tamen id ipsum, quo iure reprehendit? Non est, inquit, secundum Scripturas. At primum, quorsum hæc animaduersio? Nam ipse ipse, inquam, Bellarminus discrete totidemque verbis, Verum quidem est in legitimo Concilio oportere Christum ita præsidere, ut nullus sit ei collega. Cui igitur negat esse secundum Scripturas? Deinde, cur non secundum Scripturas? Quia ne hæc phrasis eo sensu, nullo fortasse loco occurreret? At eorum argumentum non est demonstratum. Et ea assertio satis inuolidatur, si hic solus locus obiciatur. Ad hæc non comparat locos similes. Nam in iis, quos colligit, constanter legitur, *ἐν τῷ ὀνόματι*, vel *ἐν ὀνόματι*. In eo autem de quo agimus, *ἐν τῷ ὀνόματι*. Nemo est autem Græcè sciens, qui non deprehendat τὸ ὄνομα. Sanè hæc phrasis non significat id quod vult potius Bellarminus. Matthæi 10. Qui recipit Prophetam eis ὀνομα, in nomine Prophetæ. Et 28. Baptizantes eis τὸ ὄνομα, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Ioannis 1. Iis qui credunt, eis τὸ ὄνομα, in nomine eius. Sed neque illa altera, *ἐν ὀνόματι* semper. Marci 9. Quisquis potum dederit vobis poculum aquæ ἐν τῷ ὀνόματι μου, in nomine meo. Nam Matthæus cap. 10. istud, In nomine meo, interpretatur, in nomine discipuli.

VIII. Sed enim, quid est in nomine Christi congregari? hoc est (inquit Bellarminus) ab eo, qui à Christo habeat congregandi autoritatem. Ergo si Iesuitæ credimus, hæc verba significabunt efficientem causam certum, non autem formam: hoc est, vnde sit potestas congregandi, non vero quæ sit natura legitime congregationis. At hoc est absurdum. Ratio, quia sequeretur, nullum Concilium conuocatum ab eo, cuius conuocandi ius sit, errare posse. Nam sic congregatis Christus pollicetur se adfuturum. At ipsi Papistæ concedunt multa Concilia sic congregata posse errare: saltem particularia; quorum conuocandorum autoritatem Bellarminus concedit esse penes Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas. Præterea locus ipse, non est proprie de Conciliis; sed de quibuslibet etiam minimis cœtibus. pura duorum, aut trium; qui se congregari possunt nullo iudicente, nullo vocante: sed ipsi sua sponte. Salmero ipse etiam Iesuita sic censet, tractatu 10. partis 3. toni 4. in Evangelicam historiam, Nihil, inquit, de Concilio celebrandis hic Christus præscripsit: sed primum Christianam unitatis consensum, & communem fidelium orationis efficaciam nobis commendat. Quod si est, profecto ea verba intelligi non debent de aliquo conuocante. Tertio, alii exponunt de forma potius, quam de conuocante: tum veteres, tum recentes. Chrysostr. hom. 61. in Matth. *ὅτι λέγει τὸ εὐαγγέλιον, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμετέρου Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ.* Tale quippe est, quod dicitur. Si qui me habeat causam præcipuam amoris, in proximum; cum eo ero. Litanus illud in nomine meo exponit, *causam unitatis.*

IX. Sed audiamus Horantium locorum Catholicorum libro 2. c. 17. Definiamus quid sit iuxta sanctorum Patrum doctrinam, in Christi nomine congregari. Tum statim, Hieronymus his verbis Christi, ad concordiam nos provocari, propositum tam magno premio euidenter interpretatur. Origenes similiter, in Christi nomine congregari dicit, quotquot animorum & fidei unitate sibi mutuo consentiunt. Chrysostomus addit, parum esse congregari nisi in Christi nomine, hoc est, ob Christi, tum gloriam & honorem, tum amorem conuentus celebratur. Hilarius item, nomen Christi pacem & charitatem interpretatur. Hæc Horantius à Patribus: & alia nonnulla. Sed ipse tandem, Hæc igitur Christiane Lætor nihil esse aliud in Christi nomine congregari, quam una fide, uno redemptore, unaque consensu, qua ad æternam vitam pertinent, mutuo conferre. Quid multa? Salmeron Iesuita, & quidem maiorum gentium, tractatu 10. partis 3. tom. 4. in Euangelia, Vnde, quales vellet esse illos duos, vel tres, qui deprecaturus sunt: nimirum in nomine eius congregatos, hoc est in fide nominis Iesu unitos, & gloriam nominis Iesu quærentes. Et necessaria ad salutem, qua in nomine Iesu designantur, postulantes Lucas Brugensis, In nomine meo id est propter me, mea causa quia res facit ad honorem meum. Ianfenius: id est propter me, & causam aliquam ad me pertinentem. Vide quam sit infelix Theologus Bellarminus, qui tum à veteribus tum à recentibus, & quidem suis vapulet.

X. Et tamen, ut hoc ipsum concedamus, quod sibi sumit, nihilo magis probatur, solum Oecumenicum Pontificem, id est, Episcopum Romanum habere à Deo auctoritatem cogendi Concilij. Quod si quisquam aggre diatur, videat, quibus viribus sustinere possit verum Conciliorum imperium, quæ omnia se ab Imperatoribus agnouerunt congregata ex voluntate diuina. Apud Socratem libro 1. c. 6. Næni Patres dicunt se Dei gratia & mandato sanctissimi Imperatoris Constantini ex variis ciuitatibus, & prouinciis esse congregatos. Ephesini etiam, in synodo sua (aiunt) in nomine Dei & in nomine sancti Synodus gratia Dei iuxta decretum piissimorum Christianeque amantissimorum Imperatorum nostrorum coacta. Nimirum, sic indicabatur gratia Dei, causa prima: Imperatoris autem mandatum seu decretum, causa instrumentalis: ut constaret eos gratia Dei coactos, quos Imperator conuocasset. Quid ergo? an dicit quis gratia quidem Dei coactos, non vero in nomine Christi?

XI. Verum Tiberio (inquit Bellarminus) non est commissum regimen Ecclesiæ: sed Petro: & Imperatores oues sunt, non pastores Ecclesiæ. Non est autem ouium congregare pastores, sed pastorum potus congregare oues.

XII. Respondeo; Esaiæ 49. sic promitti Ecclesiæ, Erunt reges nutrices tuæ: & regina nutrices tuas. Est autem nutriciorum, nutricumque etiam regere alumnos. Itaque possunt Reges, imo debent operam suam conferre ad Ecclesiam conseruandam; imo & aliquo modo regendam. Propterea tam olim Dauid distribuit officia iis qui templo ministrabant: & Socratem non ita diu audiuius testem, maxima Ecclesiæ negotia pependisse ex nutu Imperatorum: & re vera multa exstant tam Constantini, tum aliorum Imperatorum edicta de rebus Ecclesiasticis, id est, tum de doctrina, tum de rebus ad disciplinam, atque *Orthodoxiam* pertinentibus: quæ nemo pius culpauit. Et tamen ij successores erant Tiberij. Quid ergo? Scilicet duo erant, Imperium ad posterum deuolutum; & Idololatria peccatum personale. Hæc Ecclesiastica negotia eximit ab Imperatoris auctoritate. Et quid ni, cum etiam Episcopus, quod munus est proprie Ecclesiasticum propter hæresin amoueat ab Ecclesiæ gubernaculo? Verum ablata Idololatria, non mirum restituitur curam Ecclesiæ. Itaque tum Esaias non dixit: Sunt reges nutrices: sed erunt: ut in melius mutat onem indicaret: quasi diceret: Nunc quidem Reges à pietate alieni, etiam hostes Ecclesiæ, in eam grassantur: verum erit aliquando, quum conuersi ad Deum, Ecclesiæ curam suscipiant. Et Socrates, non dixit semper ab Imperatoribus Ecclesiastica negotia pependisse, sed *ἀφ' ἑξ ἑαυτῶν ἡρώδης*: ex quo Christiani esse ceperunt.

XIII. Itaque non sunt simpliciter oues, sed nutrices Ecclesiæ, ac proinde etiam Pastorum Ecclesiæ: ideoque ne religendi quidem in eodem ordine cum iis qui tantum sunt oues: Nam hos nunquam quiskquam appellat Ecclesiæ nutrices. Quo iure autem Ecclesiam nutriunt, eodem etiam pastores Ecclesiæ congregare possunt. Nec tamen ingerunt se in munus pastorum: quia congregare pastores nõ est pascere Ecclesiam: sed prouidere ut Ecclesia recte pascatur. Quemadmodum eligere pastores, ad non pastores pertinet, id est, ad plebem. Vbi si quis dicat; Non est ouium eligere pastores, sed pastorum potius eligere oues: ergo neque plebis Episcopum: quis non rideat? Sunt enim in administranda Ecclesia quædam, quæ proprie & proxime pertinent ad officium pastoris, neque cuiquam præterea permittenda: ut prædicatio Verbi administratio Sacramentorum: & si qua sunt similia. In ea non plebis tantum infimæ, sed etiam Imperatorum, & Regum, nullum ius est: sunt enim oues. & hac ratione pasci debent, non pascere. Sed sunt alia, quæ non perse, neque proxime, sed *ἄλλο* & remote pertinent ad regimen Ecclesiæ: nempe omnia, quæ necessaria, ad ea prima vel instituenda, vel restituenda, & continentia. Sic electio pastorum, non est prædicatio, non est etiam administratio Sacramentorum, sed est aliquid necessarium, ut prædicatio, administratioque Sacramentorum perpetuetur: itaque electionis ius non est eximium pastoribus, sed commune cum plebe. Similiter congregatio Concilij, neque prædicatio est, neque administratio Sacramentorum; sed quiddam utile imo etiam necessarium ad eam prædicationem, eamque administrationem restituendam in integrum. Quid mirum igitur, si ad alios pertineat quam pastores?

XIV. Hinc ista iam olim, & apud pios Patres, Pro integritate fidei Catholica, Christianissimum principem conuenit esse sollicitum: inquit Leo ad Theodosium Augustum, Epistola 9. Et rursus Epistola 12. Quantum rebus humanis consulere prouidentia diuina dignetur, sollicitudo clementia uestra Spiritus Dei incitatus demonstrat, qua in Catholica Ecclesia nihil impactatum, nihil vult esse diuersum: quoniam fides, qua non nisi una est, in nullo potest esse diuisa. Audin' ab Episcopo, & quidem Romano laudatum Imperatorem, quod sollicitus esset de unitate fidei conseruanda in Ecclesia? Atqui hoc ipsum Cyprianus dicebat ad Episcopos pertinere, epist. 61. quæ est ad Ste-

phanum Romanum, Idcirco copiosum corpus est sacerdotum concordia mutua glutino, atq; unitatis vinculo copulatum, ut si quis ex collegio nostro, hæresin facere, & gregem Christi lacerare, & vastare tentauerit, subueniant ceteri. Sed & ante Leonem, Theodosiumque Imperator Constantinus magnus eandem suam esse curam testabatur literis ad Ecclesias scriptis apud Eusebium de eius vita lib. 3. c. 16. Quum ex florenti & prospero Reip. statu, quantum sit diuini numinis erga nos benignitas, compertum haberem, *τὸν ἀγῶνα πρὸς τὴν ἐκείνην εἰς αὐτοὺς ἐπιπέσειν οὐκ ὀκνῶ*. Hunc mihi præ omnibus finem propositum esse debere iudicavi, ut in sanctissima Ecclesia Catholica multitudinis, una fides, sincera charitas, & consentiens erga Deum omnipotentem religionis cultus conseruetur. Hæc duorum laudatissimorum Imperatorum exempla: quorum uterque Synodum Oecumenicam congregauit, ille Chalcedonensem, hic Nicænam: qui tamen, si Episcopi munus assumpsissent, laudandi profecto non fuissent. Nimirum, aliud est fidem Catholicam prædicare: aliud, prouidere ut prædicetur. Hoc possunt imperatores, Reges, Principes: illud soli pastores.

XV. Peigo ad argumentum secundum. Concilium generale ab eo indici debet ex auctoritate, qui potest omnes cogere. At nullus unquam Imperator totam Ecclesiam subiectam habuit, quo ad actiones ciuiles, ut eam habet Pontifex quo ad actiones spirituales. Nam Imperatores latissime dominabantur tempore Leonis & Prosperi: & tamen tunc maior erat orbis Christianus subiectus Papæ, quam orbis Romanus subiectus Imperatori, testibus ipsis Leone & Prospero.

XVI. Sed primo Bellarminus suo more principium petit, dum assentit orbem Christianum subiectum fuisse Romano Pontifici. Neque id probant testimonia Leonis, & Prosperi. Leo enim tantum dixit Romanam esse caput orbis per religionem Christianam, & latius præfidere religioni diuinæ, quam dominatione terrena. Vbi hæc præfidentia exponit illud caput: hoc est, significat, quomodo intelligendum sit Romam esse caput orbis: nimirum ob præfidentiam. Deinde hæc præfidentia, distinguitur, imo separatur à dominatione; quia constituitur in religione. Itaque intelligenda duntaxat de primatus honore, quo sicbat, ut quum vnica esset toto orbe Ecclesia Catholica, in ea primo loco esset Romana Cathedra. Nec alia mens Prosperi, distinguentis confidentate, possidere armis, & tenere religionem. Tenebat igitur Roma, etiam quod non possidebat: id est, gentes sibi subditas. Et tenebat: quia enim Ecclesiarum omnium vnium esse corpus in Christo charitate inuicem coherentium: iis omnibus Romanica erat: etsi à nonnullis imperij limitibus distacheretur. Itaque nihil illi de subiectione agunt.

XVII. Secundo, ad cogendum Concilium, non est opus auctoritate coactiua. Nam in Concilio Niceno interfuerunt Scythæ & Persæ: in quo Constantino nulla erat auctoritas: & tamen eius Concilij congregati ius in solidum Constantino tribuitur. Eusebium c. 7. libri 3. de vita eius, post enumerationem omnium prouinciarum, è quibus euocati uenerant Episcopi, *Τὰ ἐν τῇ κορονᾷ σὺν ἑκαστῇ ἐκείνην ἀπὸ τῆς ἐμῆς ἀπομνημονεύουσαν* Imperator Constantinus, pacis vinculo ad Christi gloriam deuinxit: & quo Seruatoris sui gratias ageret, istud eximum uictoria ab hostibus & inimicis parua monumentum obtulit, effugiechori Apostolice pulchre in hoc nostro conuenti expressa.

XVIII. Tertio, Papa nullam habet in omnes coactiuam auctoritatem. Non debet igitur indici Concilia. Probat ut antecedens: quia non maiorem habet auctoritatem quam Apostoli: at his dominatio fuit interdicta à Christo; ut alias docemus. Deinde ipsa experientia. Nam Theodoretus libro 5. c. 8. refert Episcopos Orientis Constantinopoli congregatos, accepisse literas à Concilio Episcoporum in Occidente coactorum, quæ illos hortabantur, ut Romam, ubi iam maximus Episcoporum cætus congregatus erat, accederent. Quid inde factum? Audite, videte, quanta tum temporis esset Damasi (nam is tum Papa erat, & scripserat) auctoritas in cogendis Episcopis, *τὸν δὲ δὴν ἰσχυρῶς ἀπαγορεύουσα, ἵνα μὴ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς πόλεως, ἵνα μὴ ἐπιπέσειν ἐπὶ αὐτὸν ἡ ἀσπίς*. Tam longum iter suscipere, quum nihil inde lucrus se facturus putarent, omnino recusarunt. Et erant tamen non hæretici, non schismatici, sed viri magni & sancti. Ex his duo constat: primum, Episcopum Romanum non mandasse ex auctoritate sua, ut uenirent, sed tantum hortatum esse: secundum, vocatos noluisse proficisci: & contra illum iudicium id itineris nulli usui esse. Quid? quod etiam hoc nostro seculo ostensum est, non posse Episcopum Romanum cogere omnes Episcopos? Nam ad Tridentinum Conciliabulum, non accesserunt Episcopi Galli, quoniam uixit Henricus secundus, & Franciscus secundus: tandem & uix tandem permittit Carolus nonus.

XIX. Quarto, ut certum est, nunquam Imperatori subiectum fuisse totum orbem Christianum: sic ad Concilia Oecumenica, non accessisse eos Episcopos, qui erant extra orbem Romanum, certo certius est, si vnium excipias Nicænum, in quo recensendo, Eusebium vnium Persidis Episcopum nominat, & alterum Scythiam Liber autem quæret, si Romanus Episcopus Concilia congregauit auctoritate sua: & si fuerit omnino Ecclesiæ toto orbe subdita, qui factum sit, ut ad eius mandatum nullus vnquam accesserit Episcopus ex iis Ecclesiis, quæ non erant in orbe Romano? Quarto rursus, quare post distractionem Imperij, nullam est factam uero Oecumenicum Concilium. Nam quotquot facta fuere, solos habuere Latinos Episcopos: præter vnium Florentinum; quo tamen Græci uenerunt sequuti Imperatorem suum, & Patriarcham, non autem ex mandato Papæ. Et quidem, non vnus Concilij corpus: in quo suffragiorum numerus vincit: sed ut partes diuersæ, quæ communi collatione conciliarent distitia.

XX. Tertium argumentum: Concilia prouincialia indiciuntur à Metropolitanis, & Nationalia, à Primatibus, vel Patriarchis. Igitur Concilia generalia non ab Imperatore, sed à summo Pontifice indicienda sunt. Nam si Imperator indiciere deberet generalia Concilia, debet et Rex, aut Dux, aut Magistratus ciuilis indiciere Concilia prouincialia, vel nationalia.

XXI. Respondeo: primo contra usum antiquæ Ecclesiæ, distinguo Concilia prouincialia à nationalibus, & Archiepiscopos à Patriarchis. Ceteri antiqui Canones minuerunt tantum Conciliorum *ἡρώδης* in *ἡρώδης*. Sed is errot alio pertinet.

XXII. Secundo, dicimus non tantum Generalia conuocata esse ab

consensu definiuntur. Quis dubitat autē eos legatos fauiffe Romanæ sedi? Aduersatos etiam fuisse Dioscoro? vt ergo auerſam condonemus; tamen illæ satis legitimæ causæ sunt, vt ne aut sancti iudices, aut locupletes testes sint in hac causa. Itaque in eadem Synodo, non obtinuerunt quod volebant; vt non federet Dioscorus inter Episcopos.

XXXVII. Secundo, quid est, absque consensu Episcopi Romani Synodum facere? Nam aut illi mentiti sunt, aut Bellarmini sententia est falsa. Docuit enim nos Bellarminus, Synodi conuocationem ratam esse si conuocationi consentiat; imo si iam factam postea approbet. At agebant illi legati de Synodo Ephesina 2. quæ ληθεακή dicta est: quæ nec conuocata est à Dioscoro, sed ab Imperatore, & habuit consentientem Romanum Episcopum; imo vero autorem: multis enim precibus ab Imperatore eam extorserat: denique approbatorem missis legatis.

XXXVIII. Quod de septimo Concilio citat, id est. Nicæno secundo, primo est etiam dictum particulare Ioannis Cancellarij contra Gregorium Neocæsariensem. Deinde, non fideliter recitatur, Quomodo, inquit, magna & vniuersalis, in quam vniuersi omnes consenserunt, & reliquarum Ecclesiarum præfati non admiserunt, sed anathemate eam deuenerunt? Non habuit cooperarium, vt hac quæ nunc celebratur, Roman. Papam, neque illius Sacerdotes, neque per Vicarios, neque per prouinciales literas: quemadmodum fieri in Synodis debet. Quin etiam neque concordantes sibi habuit Orientis Patriarchas, Alexandrinum, inquam, Antiochenum, & vrbis sanctæ summos Pontifices, neque cum illis etiam mystas, & Sacerdotes. Aduerte geminum Bellarmini peccatum. Primo, Ioannis sermo non est de conuocatione eius Concilij, factane sit, an non absque autoritate Romani Pontificis: sed potius de eius Concilij, quomodo docunque conuocati autoritate: hoc est vtum plenarium & vniuersale dici debeat, an vero particulare: negat autem vniuersale, & negat hoc argumento, quia non habuit cooperarium Romanum Papam, nec per literas, nec per vicarios. Itaque sensus est, ei Concilio conuocato ab Imperatore, non interfuisse Romanum Episcopum, non assensum suum præbuisse. Quod eo magis patet, quia nominatur vicarij: non solent autem Concilia conuocari per vicarios. Secundo, solum Episcopum Romanum Bellarminus nominat: quum tamen ei Ioannes ille addat primum eius Sacerdotes, id est, omnes Latinos Episcopos; deinde reliquos Patriarchas: vt sciamus æque eorum ac Romani consensum desiderari in Oecumenica Synodo.

XXXIX. Sextum argumentum: Ex Concilio Romano quarto sub Symmacho: in quo, quum Rex Theodoricus diceret se Synodum conuocasse, responderunt Episcopi omnes, à Papa, non à Rege debuisse vocari. Rex vero ait, se ex voluntate, & consensu Pontificis Synodum conuocasse: Episcopi non prius acquieuerunt, quam Rex literas Pontificis proferret, & pontifex ipsi se præsens testaretur ita esse.

XL. Atqui, hoc Concilium erat particulare ex Liguria, Amilia, & Venetijs: nobis autem de vniuersali negotium est. Sed & exemplum est particulare: cui cur non alia plurima opponantur? Nam antea ostendimus licuisse principibus conuocare Episcopos suarum ditionum, id est, ad Synodum particularem. Et verum quidem à Rege dictum, ipsum Papam in colligenda Synodo voluntatem suam declarasse: sed nihilominus, tum Synodus ipsa dicitur in actis, ex præcepto gloriosissimi regis Theoderici diuersis à regionibus congregata, & ipse Symmachus ingressus, gratias egit regi pro conuocatione Synodi, & testatus est se eam desiderasse. Vnde facile est conicere autoritatem conuocationis fuisse penes regem, & tantum consensum penes Papam. Quid? quod Concilium maxima ex parte compositum fuit Episcopis ab ipso Symmacho inuitatis perfrictæ: si non is adulatoribus? Nam inuitatos à Symmacho conuocauerunt Clerici Romani, nec crimen bene purgat suodus. Adulatores autem fuisse, quis non coniciat? primo, quia ipsius accusati autoritate contendunt debuisse Synodum conuocari. Deinde ex eventu. Nam absolutus fuit Symmachus absque vlla causæ cognitione; ne Sacramento quidem interueniente. Quod factum, tum alijs rationibus, tum hac sunt excusare conati, quia etsi forte aliquid esset in Symmacho imbecillitatis, ea tamen beati Petri meritis compensaretur. Quid igitur mirum hos egregios viros, statim ab initio Concilij suæ adulationis signa edidisse? Aut cur nos horum magis moueamur autoritate, quam Orientalium, qui apud Socratem lib. 2. c. 11. testantur, non debere si quos Ecclesia illi eiecissent, de iis à Romano decerni? Nam si hi peccarunt odio, (si tamen peccarunt ea in re) certe hos *αποστασιαστας* non permisit *αυτοπροπητας* eius.

XLI. Septimum argumentum; ex testimonio antiquorum Pontificum. Nam Leo ad Turbium epist. 93. *Dedimus literas* (inquit) *ad fratres & Coepiscopos nostros, eisque Concilium Synodi generalis indicimus.* Pelagius II. epist. 1. ad Orientales: *Generalium Synodorum conuocandi autoritas Apostolica sedi B. Petri singulari priuilegio tradita est.* Sixtus III. epistola ad Orientales, *Valentinianus Augustus nostra autoritate Synodum conuocauit.* Adrianus II. ad Basilium Imperat. quæ Epistola lecta est in octaua Synodo, aditione 1. *Voluimus per tua pietatis industriam Constantinopoli numerosum conuocari Concilium.*

XLII. Respondemus, primo Pontificum Rom. & quidem non vetustissimorum, non esse authenticum testimonium in propria causa. Nam hos sibi impensius fauiffe, qui nescit, hunc necesse est historiam nescire. Deinde ad singula testimonia: Leo non loquitur de Synodo vniuersali: sed tantum de particulari ex Episcopis Tarracōn. Carthaginensibus. Lusitanis & Gallicis. Nam quod generalem nominat, intelligendum de iis ipsis prouincijs; vt ne singulæ seorsim suas facerēt Synodos, sed omnes simul vnicam. Pelagius I. tum scripsit, quum vigeret: illud ambitiosum certamē inter Romanū, ac Constantinop. atq; adeo hoc ipsum, ex ea æmulatione. *Relatum est, inquit, ad Apostolicam sedem; Ioannem Constantinopolit. Episcopum, vniuersalem se subscribere, nosque ex hac sua presumptione ad Synodum conuocare generalem: quum generalium Synodorum conuocandarum* (sic enim lego) *autoritas Apostolica sedi B. Petri singulari priuilegio sit tradita.* At nos minime decet ambitiosorum hominum arbitrio huc illuc ferri? aut ex eorum audaciæ pronuntiare: sed ex rerum veritate, Sixtus III. loquitur etiam de Synodo particulari quadam, quæ coacta est, ad ipsius causam cognoscendam. Adrianus III. his omnibus est recentior: Itaque exigua

am autoritatem meretur. Et tamē nihil habet quod valde vrgat: *βαλομεν* (sic enim edidit Raderus) *αὐτὸν τὸν πλεονεκτητικὸν ἀδελφόν.* Voluimus per vestre pietatis industriam Constantinopoli numerosum celebrari Concilium. Quid hinc aliud; quam consenti re conuocandæ Synodō, conficitur, non autem conuocare?

XLIII. Octauum argum. Valentinianus Imperator, quum ab Episcopia rogaretur, vt permitteret eis Concilium celebrare, respondit, *Mihi, qui sum in sorte plebis, fas non est talia curiosius persequari: Sacerdotes quibus iusticia sunt, quocumque voluerint loco conueniant.* Refert Sozomenus lib. 7. c. 7. capite septimo.

XLIV. Respondeo, detorqueri Valentinianum dictum. Nam is, quum dixit se non debere talia curiosius persequari non intellexit sui iuris non esse Concilia cogere; sed tantum non debere decisionem doctrine sibi arrogare. Nam de doctrina illi loquuti erant, postulantes: *ἐπιθεωτήσωμεν τὴν ἐπί διόρθωσιν τῶν δογμάτων, ὡς ποιεῖται ἐν τῷ κοινῷ συνέδριῳ.* Proinde non simpliciter respondet, quocumque voluerint conueniant: Sed *αὐτὸν ἐπιθεωτήσωμεν τῶν δογμάτων.* Scorsim ubi voluerint conueniant: vt testaretur se non interfuturum: interea tamen, quam peterent veniam concedere. Quare hinc constat; non ausos esse Episcopos conuenire, non postulare veniam ab Imperatore. Et tamen de Concilio particulari agebatur: quod statim post congregatum est Lampfaci. Denique quod hoc ad causam Rom. Episcopi: An in soluit Imperator interesse Concilio Lampfaceno, statim sequitur, non posse vllum Concilium cogi, nisi autoritate Romani? At hoc ipsum Lampfacenum coactum est ita, vt autoritatis Romanæ nulla fiat mentio.

XLV. Nonum denique argumentum, ex multis canonibus, qui habentur apud Gratianum, dist. 17. Item ex multis rationibus, quas colligit Ioannes de Turcremata, in summa de Ecclesia lib. 3. cap. 6. & ex Concilio Lateranensi vltimo sub Leone decimo, sessione II. vbi asseritur, Romani Pontificis esse generalia Concilia indicere.

XLVI. At Gratianus suos omnes canones sumpsit à Pontificibus Rom. in quibus sunt Iulius, Pelagius, Symmachus, de quibus quid opus est iterum dicere? Et est Marcellus: at quid Deus bone? Is qui fingitur scripsisse ad Maxentium tyrannum, epistolam insulsam, ineptam, ridiculam. Et quidem Maxentio & Maximo consulibus: de quibus ante dictum Habeant sane sibi similes labra lactucas. Est & Damasus, asserens nulli licere ea usurpare, quæ soli Romanæ sedi sunt concessa: quod quidem insanus sit qui neget: sed inter ea numerat Synodum conuocationem, erat inauditum ante inuectam Oecumenicam tyrannidem. Est denique Gregorius nescio quis, quanquam editio noua Gregoriana censet esse Pelagium. Sed is quicunque sit, magno fastu magnum mendacium pronuntiat. *Nec licuit alicui aliquando nec licet pariter Oecumenicam Synodum congregare.* En tibi pontificis Romanos: Ecclesie si crede res est, columina!

XLVII. Quod ad Ioannem attinet de Turcremata; eum fateor nonnullis argumentis conari hoc ipsum conficere, quod vult Bellarminus: sed eorum quædam ipse Bellarminus produxit in medium: & nos iam refutauimus. Reliqua pauca sunt: nihil otiosum, saniora. Capite 14. primi Macchabæorum, populus concedit Simoni Sacerdoti magno, vt conuentus sine ipso non fieret in regione. Vbi non aduertit concessum id fuisse à populo, multis annis post institutum summum Sacerdotium: itaque non esse de iure diuino: & concessum non Sacerdotio, sed Simoni: itaque esse personale priuilegium: & denique non posse communicari Rom. Pontifici: quia constat aliquos conuentus, saltem particulares Synodos, celebrari posse absque eo. Tum sequuntur aliquot petitiones principij, id est, argumenta, quæ ponunt pro certo & probato, Rom. Episcopum esse Oecum. Pontificem: quod iterum, & prolixius refutare, nihil aliud sit quam meras nugas agere. Postrema ratio est, quod si non soli Romano hæc autoritas permittitur, facillime schisma oriri poterit. At primo contra constat, Synodos conuocatas ab Imperatoribus extinxisse multa schismata: & constat Synodos conuocatas à Roman. Pontificibus extinxisse, aut certe non extinxisse. Et denique obiectio incommodi, non est legitima argumenti solutio. Nam quid si contra dicam, periculum esse tyrannidis, si soli Romano permittatur?

XLVIII. De Lateranensi Concilio, non est quod multa dicam. Totum fuit Antichristianum: fuit nouissimum; at nobis, nunquam, nunquam Ecclesie nouissima tempora legem præscribent. Nam mendacium de posteritate præscribitur.

C A P. XI.

De Confirmatione & Infirmatione Conciliorum.

I. ERgo conuocatio Conciliorum nullum priuilegium est Rom. Pontificis. Quid confirmatio? quid infirmatio? Nam hinc quintum argumentum petunt Papistæ, vt tyrannidem stabiliant: quasi dicant: Is penes quem ius est confirmandi, & infirmandi Concilia; tam Oecumenica, quam particularia, est Oecum. Pontifex. At id ius est penes Episcopum Romanum. Ergo is est Oecumenicus Pontifex. Hoc argumento pugnat Hardingus art. 4. contra luellum sectione 20. & 26. Hayus Disputationum libro 1. c. 7. Stapletonus in Relectione, controu. 3. quæst. 6. Et minorem probant inductione: Concilium Nic. confirmationem postulat à Siluestro scriptis literis, in quibus, *Quicquid constituimus in Nicæno Concilio; precamur vestri oris consortio confirmetur.* Constantinopolitan. ad Damasum scribit: *Hæc rebus omnibus tanquam legitime secundum Ecclesie canones constituta obsecramus vestram Sanctitatem vt consentias.* De Ephesino Cyrillus Alex. scribit Cælestinum Papam scripsisse confona Sanctæ Synodo, & omnia illius gesta confirmasse. Chalcedonensis à Leone confirmationem efflagitauit: *Rogamus* (inquit) *& tuis decretis nostram honora iudicium; & firmas tua filijs quod decet, adimpleas:* Et ipse Leo ad Pulcheriam: se, quæ illic de fidei erant regula definita firmasse. Constantinianus denique

Stolas: Domino beatissimo & honoratissimo fratri Innocentio Papa. Similiter Bonifacio, & Cælestino. Sed & Episcopi Romani non semper filios appellint. Certè Cælestinus Cyrillo in Ephesina Synodo: τὸ ἀγαπᾷς ἀδελφὸν καὶ Κόμισα. Dilecto fratri Cyrillo Leo Epist. 45 quæ est ad Synodum Chalcedonensem: Vnde. fratres charissimi, reiecta penitus audacia. Non ergo semper, aut Concilia Romanos appellauere Patres: aut Romani Episcopos in Concilio filios. Quid tum autem, si aliquando? dum nunquam ob Oecumenicum Pontificatum? Nam potuit propter ætatem: potuit & humilitatis ciuilitatisq; causa.

VII. Secundum argumentum: In Concilio Apostolico, Actor. 15. Petrus præfedit: Probatur, primo ex Hieronymo in Epist. ad Augustinum, quæ est 11. in Epistolis Augustini: secundo, quia Petrus primus surgit, primus loquitur, primus quæstionem definit; & omnes sententiam eius sequuntur.

VIII. Respondeo, primum non esse consequens, si Petrus præfedit Concilio Apostolico, ideo Romanum præfidere omnibus: tum, quia in finita est à Petro ad eum Episcopum distantia, siue personam spectes, siue munus: tum quia doceri nequit, Petrum suo iure præfedis: nec si semel præfedit: ideo semper debuit; & nullus præter eum potuit. Secundo, sumitur pro cetero, quod est incertissimum. Nullo enim argumento demonstrari potest, Concilij Apostolici Petrum fuisse præfidentem. Atq; adeo Hieronymum Bellarminum euentur. Is enim non dixit Petrum præfidentem fuisse eius Concilij: sed duntaxat eius decreti principem: quæ si uerè scit distinguere lesuita, loquitur quæ se scire potest? Primum autem surtaxit primumque esse loquitur, nec Lucas dixit, & contra videtur inuere: & denique non significat præfidentiam. Primum quæstionem definsisse, facile concesserim: sed id nihil est aliud, quam quod Hieronymus uoluit, dum decreti principem appellauit: hoc est, eum, qui primus eam sententiam dixit: in quam decretum est conceptum: quod nullum est signum præfidentie: imo uero, non potest fieri, ut idem sit præfes, & princeps sententie. Nec magis ad rem facit, quod eum omnes sint sequuti. Nam Paphnutium Nicææ omnes sunt etiam sequuti, qui tamen, an fuerit Episcopus dubitatur, nedum fuerit præfes. Sed de hac Petri præfidentia nos alias fuse diximus.

IX. Tertium argumentum prolixius erit, exactis octo generalium Conciliorum: Nicæni primi, Constantinopolitani primi, Ephesini primi, Chalcedonenfis, Constantinopolitani secundi & tertij, Nicæni secundi Constantinopolitani quarti: ac deinceps reliquorum omnium. Respondeo, quibusdam Concilij non negari Episcopum Romanum præfedis per legatos: sed omnibus, id uerò falsum esse. Prius autem distinguendum: Nam præfede Concilio dicuntur aliquando ij, quorum erat supra reliquos spectata dignitas: ac tum quinque Patriarchæ Romanus, Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, Hierosolymitanus, quoties aderant, dicuntur saltem à recentioribus historicis præfedis. Cedrenus de Constantinopolitana prima (quæ est secunda uerualis) Synodo. Ἰπὸ τῶν Τιμωτῶν Ἀλεξανδρείας, Μελέτιον Ἀντιοχείας, Κελλῶν Ἱεροσολυμῶν; Præfuerunt Timotheus Alexandria, Meletius Antiochia, Cyrillus Hierosolymorum: Atq; his addit Καὶ Γρηγόριον ὁ ὁμιλοῦν. Et Gregorius Theologus, i.e. Nazianzenus, qui tum erat Constantinopolit. Antistes. In Ephesina, Ἰσίδωρον; Cui præfuerunt Cyrillus Alexandria, qui locum tenuit Cælestini Papa Romani, & Iuuenalis Hierosolymorum. In Chalcedonenfi: Ἰπὸ τῶν ἑστωδῶν; Præfuerunt Concilio, Leonis Papa Romani vicarij Paschasius & Lucianus Episcopi, Bonifaciusque presbyter: Anatolius Constantinopolitanus, Iuuenalis Hierosolymorum. In Constantinopolitana secunda, quæ est quinta uerualis: Ἰπὸ τῶν, Cui præfuerunt Eurychius Constantinopolis, Apollinarius Alexandria, Domnus Antiochia Episcopi, & vicarius Hierosolymis. In sexta deinceps etiam Constantinopolitana; principes fuerunt, Agathonus Papa Romani locum tenentes, Theodorus ac Georgius presbyteri, & Ioannes Diaconus: Georgius Archiepiscopus Constantinopolis, Theophanes Antiochia. Quem morem loquendi si seruiamus, dicere possumus Nicææ primæ præfuisse: Silu- stri Romani legatos Vitum & Vincentium, Alexandrum Alexandria, Macarium Hierosolymorum, & Eustathium antiochiæ. Saltem Nicetas Theauri libro 5. cap. 6. ex iis duos numerat. Is (inquit) qui ad concilium conuenerunt, præfuerunt Macarius Hierosolymorum, & Eustathius Antiochenorum Pontifices. Verum ex hac significatione nullum peti potest argumentum, quandoquidem id iuris commune erat omnibus illis Patriarchis: quos tamen omnes nunquam Papistæ admittent fuisse Pontifices Oecumenicos.

X. Aliud est genus præfidentie, quum ad ordinem conseruandum in singulis Synodis necesse erat unum aliquem esse, qui actiones moderaretur, suffragia colligeret: etiam decem pronunciatet: quod in omnibus cæbus non ἀπέχεται, fieri solet. Has partes obseruamus in synodis non semper unicum Episcopo de mandatis. Imo aliquando nulli Episcopo: sed uel Imperatorem sibi sumpsisse, uel deman dalle delegatis suis. Et quia de Episcopo Romano nunc quæstio est. Hæc Concilia sunt quibus eum præfedis negamus, Nicæum primum, Sardicense Constantinopolitanum primum, Ephesinum utramque, Constantinopolitanum secundum: de quibus sigillatim agendum.

XI. Et quidem de Nicæni conuentus præfide, quatuor sententias Bellarminus examinat. Breuius Imperatorem dixit: Magdeburgenses Eustathium Antiochenum: Caluinus Athanasium: Papistæ Hosium, Vitum & Vincentium legatos Romani. E quibus primam, secundam, ac tertiam illeritit, quartam amplectitur. At nos memoria lapsus Caluioum fatemur: quum Athanasium nomin. uit, quem certum est inuoluisse quidem ei Concilio; sed nondum Episcopum: tantum diaconum, & comitem Alexandri Alexandrini. Quartam sententiam penitus falsam asserimus: Secundam uerissimam: ueram autem primam. Sic enim statuimus, ipsum sibi Constantinum præfedis partes sumpsisse absolute: sed inter Episcopos uideri primum sedisse Eustathium.

XII. Et de Eustathio primum testem habemus Romanum Pontificem Felicem Epistola à Zenonem Augustum de Depositione Petri Antiocheni: καὶ Εὐστάθιον τὸ ὁμιλοῦν, ὃς ἀπεῖχε τὴν ἀγίαν πατρίαν ἐν Νικαίᾳ ἁγροῦ. Eustathius, confessus est, ac præfidentis trecentorum dorum & octo Patrum

qui in Nicæa conuenerunt. Deinde non difficilis est coniectura. Nam Eusebius libro de vita Constantini 3. c. 11. scripsit, eum, qui in dextro ordine primam sedem occupabat, perbreui oratione Imperatorem esse affatum, statim ut sessum est: At hunc Theodoretus, libro 1. historię, cap. 7. Eustathium nominat Antiochenum. Itaque duo habemus; primo Eustathium occupasse primam sedem ad dextram: alterum; omnium primum esse alloquitum Imperatorem; laudibusque insignibus ornasse, & ei pro singulari suo studio erga res sacras eximia gloriæ præconia tribuisse. Quis iude non coniciat præfidentem?

XIII. At contra Bellarminus: primo, quia in subscriptione non inuenitur primus, nec secundus, nec tertius, sed inter alios: secundo, quia quum esset in Concilio Alexander Alexandrinus, Antiocheno maior & dignior, nulla ratio sinebat Eustathium præcedere. Tertio, illum ad dextram primum locum sic intelligit, ut tres subfelliorum ordines imagineatur: dextrum unum: sinistrum alterum; tertium transversum in capite aulæ totius, in quo sederet Imperator medius inter Hosium & Alexandrum Alexandrinum: tum in ordine dextro primus Eustathius, in sinistro Macarius. Vel certe Eustathio concedit locum digniorem ob antiquitatis & sanctitatis meritum: at non præfidentiam.

XIV. Sed ad primum dico; nulla lege caueri, ut præfes primo loco subscribat: deinde haberi nego subscriptiones eius synodi, sicut sunt factæ: itaq; in tomis Conciliorum excusatur collector, sicubi in assignatione Episcoporum errauerit: quia usus sit in colligendo quatuor exemplaribus, uerustissimis illis quidem, sed deprauatissimis. Ad secundum; nulla rursus lege Concilij imperatur, ut præfidentiam, de qua loquimur, deferret Episcopo sedis illustrioris: alioquin fateremur Romanum, semper debuisse præfide. Tum Alexandrinus iam iudicauerat de Ario: itaque non uidebatur congruum, ut iterato iudicio præfesset. Tres autem ordines non admittimus; etsi Baronio placuerint: sed duos tantum; dextrum & sinistrum. παρακλῆσις δὲ (inquit Theodoretus) ἡμετέρας βαπτιστῶν παρὰ παρακλῆσις τῶν τῶν τῶν βασιλέως δίκης: Erant enim parata multa subellia utrinque ad muros palatij. Sed ad summum aulæ, solum Imperatorem progreffum dicunt Eusebius & Theodoretus: & sedisse non in subellio, sed in cathedra aurea. Antiquitatis & sanctitatis meritum si habuit Eustathius præter alios, nullo modo fuisset obscuratum, si post præfides sedisset. Interea tamen notetur Bellarmino contradictio: negantis paulo ante, ullam rationem ferre posse, ut Alexandrum Eustathius præcederet: & nunc tamen concedentis primum eidem locum potuisse assignari, ob antiquitatem, & sanctitatem.

XV. De Imperatore res certior. Nam hunc Eusebius asserit progreffum ad summum locum. Tum præfedis partes egisse colligitur primos quia, ubi confessum est, hortatoriam orationem habuit, qua illos ad conseruandam animorum & concordiam commoueret: Secundo, quum sese mutuo acculerent Episcopi: ei libellos obtulerunt: tertio oblato illos libellos comburi iussit, & ut se totos ad propositum negotium conuerterent: quarto, habita oratione, de religionis dogmatis disquirendi Episcoporum arbitrio permisit potestatem. Quæ sic singula Sociates enumerat libro 1. cap. 5. Denique: Quum multa essent ex utraque parte proposita (inquit Eusebius de Vita Constantini libro 3. cap. 13) magna que conuersione in ipso disputationis congressu concitata, Imperator toleranter ac placide omnibus animum attendere, studio acri prolatas sententias excipere: uicissim ferre opem utrinque disputantium parti eos magna cum contentione digladiantes paulatim reconciliare. conferre cum singulis comiter & benigne sermonem, Græce quid ipse sentiret, loqui. At hæc, si non sunt præfedis partes, quænam esse poterunt?

XVI. Et tamen hanc opinionem falsissimam Bellarminus appellat: Primo, quia Constantinus post omnes Episcopos subscripsit, ut testatur Basilius Imperator in fine octauæ Synodi: Præfes autem primo loco subscripsit. Secundo, quia non sit ausus sedere, nisi in sede humiliori, quam essent Episcoporum (infra Episcopos Binius dicit) & annuentibus Episcopis; ut colligitur ex Theodoreti libro primo capite septimo historię: & Eusebio de Vita Constantini. Tertio, quia ipse professus est se debere ab Episcopis iudicari, eisque subiectum esse, non præpositum, ut scribit Rufinus libro 10. cap. 2. Quarto quia Ambrosius Epistola 32. dicit, Constantinum in Concilio Nicæno non se fecisse iudicem, sed liberum reliquisse iudicium sacerdotibus. Athanasius Apologia secunda, non posse haberi Synodum, in qua non Episcopus, sed Comes aliquis præfedit: & in Epistola ad solitariam uitam agnates arguit uehementer Constantium, quod in Concilio primas partes tenere uellet.

XVII. Sed ad primum: Vnde habetur præfidentem semper primo loco debere subscribere? Præfidentem, inquam, de quo nunc loquimur: nam illum alterum, cuius nomen debebat Patriarchis, haud in iuris concesserim. Sed huic, de quo nunc loquimur, uideatur potius postremo subscribendum, ad actorum, quorum pars sunt ipsæ subscriptiones, certitudinem.

XVIII. In secundo, non ausum sedere nisi in humiliori sella, nec ausum nisi annuentibus Episcopis, quam ridicule, quam impudente affirmatur? Nunquam id aut Eusebius dixit, aut Theodoretus: uerque nimis audacter à Bellarmino laudatus testis. Geminum igitur mendacium: Vnum, sedem eam humiliorem fuisse, quam essent Episcoporum sedes. Nam tum Eusebius, tum Theodoret. tantum σμικρὸν ἴδιον dicunt; paruum sedem; nimirum ad fugiendum Imperatoris dignitatis fastum; quem in eo consensu ostentare nollet; unde se alibi scribit affuisse, ut uinum è cætu. Et tamen Eusebius eum thonum testatur autem fuisse.

XIX. Alterum mendacium, non ausum sedere, nisi tum quum Episcopi annuissent. At Eusebius dixit ἡ πρῶτον ἢ τῶν ἐπισκόπων: ἐπινοῶν, ἐκείνῃ. Non prius quam annuissent Episcopi, sedis. Quæ uerba non ueniam impetratam ab Imperatore sedendi, significant (nam alias in summum locum transisse non debuit, nisi præfata ueniam;) sed quasi signum expectatum confidendi, ut ne ipso sedente starent Episcopi: quos postea sedisse testatur Rufinus, τῶν δὲ ἱερατικῶν πᾶντων ἐν τῇ βασιλείᾳ; Idem fecerunt omnes post Imperatorem. Imo Sozomenus discrete, omnibus, qui ad-

VI. Quod autem Sanderus asserit lib. 7. Monarchiæ Visibilis. Luciferum, cum cum Paulinum ordinavit, fuisse legatum Romani Episcopi, ac proinde id fecisse ex illius autoritate, facilius refellitur, quam audacius assentor. Socrates enim, Sozomenus, & Theodoretus, à quibus eam habemus historiam, eius autoritatis ne meminerunt quidem. Et quis Sanderus concessit, ut iis melius eam rem, ut gesta est, noverit? Sed Nazianzenus (inquit) Luciferum, & Eusebium dicit, ex vrbis Roma missos Cæsaream: & Hieronymus, à Liberio ad Imperatorem legatum fuisse. Respondeo, ea non pertinere ad eam historiam. Nam historici diserte notant, ea Luciferum gessisse, cum rediret ab exilio, non autem cum legatione fungeretur.

VII. Porro, quod Gregorius querebatur de Salonitano, Stapletonus ipsa solutionem sufficit. Episcopi (inquit) Occidentales à Romano, tanquam proprio Patriarcha, antequam ordinarentur, confirmari soliti sunt. Faciebat igitur suo iure Gregorius. Nam Salonitana civitas erat in Illyrico. Illyricum vna erat ex provinciis, Romani episcopi curæ subiectis. Nam etiam Macedonia, quæ est ultra Illyricum, cuiusque Metropolis erat Thessalonica, ad eundem pertinebat. ut sumus paulo post ostenditur: proinde nihil est mirum, Leonem voluisse eius provinciarum episcopos ordinari à suo vicario.

VIII. Venio ad alteram partem argumenti, quæ est de Confirmatione. Et respondeo, Romanum Episcopum confirmasse, vel suos, id est, qui sibi essent commisi, vel alienos. Suos confirmasse nemo debet aut negare, aut mirari: cum, ut dixi, Canon Nicænus quartus, τὸ πρῶτον τῶν χειρομένων τριβυερικὸν εὐλ βετ Μετροπολιτανόν. Quod tamen ille produxit paulatim longe latius, quam fiebat ab initio. Nam, cum in Occidente plurimæ essent præter Romam Metropoles, non dubium est, per singulas provincias valuisse auctoritatem Metropolitano: quæ tamen nulla est iam pridem. Itaque sic Krantzius Saxoniæ lib. 6. c. 16. Nec dum Romana Ecclesia tantum sibi iura in omnes omnium provincias vendicabat: ut nisi confirmatione Apostolica, Episcopi non haberetur legitimos. Id enim posteriora tempora ademerunt. Nec sibi quis iuravit Ecclesia Romana, donec annatus quoque sibi ex omni Christianismo advocaret. Et Metropolis lib. 7. c. 45. Nihil tum opus erat Apostolica confirmatione. Satis erat electionem ab Archiepiscopo comprobari. Nunc ad se omnia Ecclesiarum iura traxit Romana Ecclesia. Et li. 8. c. postremo; Rediit Ecclesia Mendensis in possessione libertatis suæ, ut iuxta prima tempora, vacantibus Ecclesiis providebant per electionem capitula. Sed eam libertatem coangustarunt Romani Pontifices per multas reservationes: per confirmationes, quas sibi solis attraxerant, cum ante permittentur Metropolitanis, cuique in sua provincia.

IX. De alienis, non est etiam difficilis responsio. Non enim solius Romani consuetudo fuit, ut extra suam ditionem Episcopos confirmaret, sed etiam aliorum. Marto enim sese confirmabant Episcopi, quod his exemplis demonstratur factum. Ambrosius Mediolanensis, cuius electio paulo fuerat insolentior, vixit à Carechumeno subito facti Episcopi, 82. Epistol. Ordinationem meam, inquit, Occidentales Episcopi iudicio, Orientales etiam exemplo comprobaverunt. Theodosius Imperator apud Theodoretum l. 5. c. 23. testatur omnes Ecclesias Orientis, item Asianas, Ponticas, Thracicas, cum Flaviano communicare, eiq; se addidisse. Gregorius Presbyter in vita Nazianzeni testatur, Πίστην ἐπίσκοπον τῆς Ἀλεξανδρείας μετανοήσαντος, ἐπιπέσει Γρηγορίου μετὰ τὴν Κωνσταντινουπόλεως δεχθῆναι βεβαίως. Petrum Episcopum Alexandrinum scripsisse ad Gregorium magnū, confirmando ei Constantinopolitanum principatum: quæ verba torquent Billium, in luce clara cæcipientem. Angurat enim id ideo factum, quia ex decretis Nicænis, sedes Alexandrina post Romanam secundi honoris privilegium teneret. Modeste tamē dubitans, non affirmans. Et sane nemo hactenus adeo fuit oculatus, ut suspicaretur hæc ἀποδείξις ius confirmationis inferri. Sed & Meletius, teste Theodoro l. 5. c. 8. eundem Nazianzenum confirmavit, ἡ δὲ αὐτῆς τῆς ἐπίσκοπος Γρηγορίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀποδείξις, confirmavit διὰ τὸν ἴδιον Gregorio Constantinopolis præsidenti. An erat Meletius post Romanum secundus? Sed est illustrius testimonium Cypriani epistola 41. ad Cornelium, qua docet ipsam Cornelii ordinationem confirmatam ab omnibus Episcopis Africanis. Verba sunt, Placuit, ut per Episcopos, reserata nobis rei veritate, & ad comprobandam ordinationem tuam, facta auctoritate maiore, tum demum scrupulo omni de singulorum peccatoribus excusso, per omnes omnino isthic positos litera fieret, sicuti sunt, ut te universi collega nostri, & communicationem tuam, ad est, Catholicæ Ecclesiæ unitatem, pariter, & charitatem probarent firmiter, ac tenerent. Quod diuinitus evenisse & consilium nostrum providenter profecisse, gaudemus. Sic enim nunc Episcopatus tui, & veritas pariter, & dignitas aperitissima luce, & manifestissima, & firmissima comprobatione fundata est. Hinc apparet, non magis à confirmatione, quam ab institutione Episcoporum, sumi posse argumentum ad confirmandum Oecumenicum Pontificatum.

X. Sed hæc confirmatio Romani Pontificis (inquit Stapletonus) non erat solum consensus aliquis de congruo: sed erat approbatio necessaria, sine qua verus, & pacificus esse non poterat, qui ea cæbatur. Imo inquam erat duntaxat assensus, quo electio facta significabatur placere: sic enim Leo Anatolium testatur factum Episcopum, sui favoris assensu, hoc est, quia ei electio favorabiliter assensus sit. Atque hunc consensum ipse laetius describit ad eundem Anatolium Epistola 38. Vt per totum mundum vna nobis sit unitus communionis integritas, in qua societatemus dilectionis amplectimur, & gestorum qua sumpsimus seriem, necessarius muniam subscripionibus approbamus.

XI. Iam quod ait Stapletonus, non potuisse Episcopos esse securos de sua dignitate, quandiu carerent ea confirmatione: primo falsum est de primis Ecclesiæ seculis: in quibus nullum tale extat exemplum. Nam, cum infiniti dicantur Episcopi ordinati, tum nemo vnquam legitur Romanum vique, aut profectus, aut missus: quænam, ut inde confirmationem referret: qui tamen suas Ecclesias in multa pace administrarent. Secundo posterioribus seculis factum est verum. Quia, qui Episcopum non probabant electum, satagebant ut Concilium cogeretur, quo is deponeretur. Et quidē ita factum, ut ne ii quidē quorū Romanus partes fovebat, securi essent in suo throno. Sic. n. Chryostomus à Theophilo

depositus est. Sed ne Romanus quidē deponere semper, quos voluit, potuit: ut patet in Flaviano Antiocheno apud Theodoretum l. 5. c. 23. Flaviano enim Episcopo ordinato, opposuerunt se tres continua serie sibi succedentes Romani, Damasus, Syricus, Anastasius: apud Imperatorem importunè instantes, ut ne eum pateretur esse Episcopum. At auditū Imperator in patriam reverti & Ecclesiam sibi commissam sedulo pascere iuber: contradicentibusq; Romanis opponit consensum Ecclesiarum Orientis, Asiæ, Ponti, Thraciæ, quæ cum eo communicabāt. Atq; ita tandem impetratū, ut Episcopi Occidentis simultatē deponerent, & legatos à Flaviano admitterent.

XII. Ex quibus, & quæ sit confirmatio, apparet, & quanta in ea fuerit Romani auctoritas. Primo enim, quod Imperator factat consensum Orientalium, Thracum, Ponticorum, Asiaticorum: ita significabat ab iis Anatolium confirmatum. Deinde quod eum consensum opponit Romanorū oppositioni, siue, ut Theodoretus mausit, simultati: ostendit non esse tantam horum auctoritatem, ut aut sola debeat attendi, aut reliquis omnibus opponi: quod scelerate fieret, si omnia confirmationem soli Romano iura permitterent. Tertio, eadē confirmatio Romani, non aliter describitur, quam ex simultate deposita, id est, consensu præstito, & legatorum admisione, quæ testis erat integritate communionis. Quarto, apparet multos annos Flavianum in Episcopatu suo perseverasse. Inuitis Romanis. Nam Syricus, qui medius est inter Damasum, & Anastasium, sedem tenuit annis 15. Phorius etiam docet id dissidium durasse annos 20. Quotamen tempore, & erat, & habebatur verus Episcopus, quanquam non confirmatus. Imo tandem oportuit Romanum iram remittere: & quod tollere non poterat, suo consensu approbare.

XIII. Nec diuersum Anatolii exemplum. Quid enim dicit aliud Leo epistolis illis 33. & 34. quam se nihil voluisse de eius ordinatione temere scribere in alterutram partem? Hoc vero non significat Anatolium non esse Episcopum, donec eum Leo confirmaret. Nam quorsum ordinatio? Aut quis nescit differentiam inter electionem, & ordinationem? Aut quis ignorat confirmari id quod iam est, non autem quod non est? Imo ipse Leo haud aliter suam confirmationem describit, quam fraternæ charitatis præstatione. Sane ad eum ipsum Anatolium scribentis hæc de re hæc verba sunt, Vt per totum mundum vna nobis sit unitus communionis integritas, in qua societatemus dilectionis amplectimur.

XIV. Nulla igitur esse potest in hac, siue institutione, siue confirmatione Episcoporum, Oecumenici Pontificatus prerogativa.

C A P. XIV.

De depositione, & restitutione Episcoporum.

I. Ocravum argumentum. Quen penes est ius Episcopos in qualibet orbis parte destituere, & destitutos restituere, is est Oecumenicus Pontifex. Ar penes Romanum id iuris fuit. Ergo is est Oecumenicus. Assumptum probatur exemplis, Marciani Arelatensis ex Cypriano: Anthymi Constantinopolitani ex Liberato, & Zonara; Dioscori & Petri Alexandrinorum ex Damaso; Flaviani Antiocheni ex Theodoro: Polychronij Hierosolymitani ex tomo primo Conciliorum. Destituti illi fuerunt. Restituti autem Basilides a Stephano apud Cyprianum Epistola 78. Athanasius à Iulio primo, itemque Paulus Constantinopolitanus, Marcellus Ancyranus; apud Sozomenum libri 3. c. 7. Theodoretus à Leone, Aetione i. Concilij Chalcedonensis.

II. Respondeo, argumentum esse præcedenti simile. Sed agamus prius de destitutione. Primo, in exemplis valde peccatur. Marcianum Arelatensem nusquam constat à Romano depositum. Sic quidem Cyprianus Epistola 67. ad Stephanum, Dirigantur in provinciam, & plebem Arelate consistentem à te litera, quibus absente Marciano, alius in locum eius substituat. Sed hæc perperam intelliguntur, quasi iis literis contineretur depositio Marciani, & alterius substitutio: cum sint potius ex his præcedentibus exponenda, Quia propter facere te oportet plenissimas literas ad coepiscopos nostros in Gallis constitutos, ne vltra Marcianum pernicem, & superbum, & diuina pietatis, ac fraternæ salutis inimicum collegio nostro insultare patiantur. Sensus erat igitur Cypriani, non ut Stephanus scriberet se Marcianum deposuisse: sed Episcopos potius eius provinciarum admoneret, esse deponendum.

III. In Flaviani historia etiam dupliciter mentitur Bellarminus: primo, depositum fuisse: quod nusquam Theodoretus dixit: sed contra potius, ut paulo ante explicuimus. Secundo, non potuisse suum Episcopatum tenere, antequam Romanus placatus consensisset. Contra enim Theodoretus testatur Imperatorem, postquam is ei libere suum animum aperuisset, admiratum sapientiam, animique magnitudinem, iussisse in patriam reverti, & Ecclesiam sibi commissam sedulo pascere. Cæterum eius causam suscepisse contra Romanum. Euentum autem hunc fuisse, ut Flavianus quidem ipse nulla re cederet, sed Romanus deponeret simultatem: quam etiam non leuiter suggillauerat Imperator: ostendens nulla iusta causa Romanum iram concepisse. Gregerus tamen contra contendit: & depositum fuisse Flavianum: & ita dictum à Theodoro, hoc tamen fecit, ut depositus dicatur, quia ante confirmationem fuerit eius impbata electio. Sed verū à Theodoro nusquam dici depositū Flavianū & contra contendit Gregeri nimia est auidia. Deponi eum, cuius electio improbatum, nunquam dictum: neq; Sophistis ita permittendum pro arbitrio ludere. Tum enim quilibet alium dici posset deponere. Quis enim non potest alterius electionem improbare? Cæterum nemo cordatus Flavianum concederet depositū, qui sciet eū pacifice suam Ecclesiam tenuisse ad obitū vsque.

IV. Polychronij Hierosolymitani historiam iterum falsavit Bellarminus, cum dixit à Sixto fuisse missis legatis destitutum. At constat, primo Sixtum coegisse Synodum Romæ, ex cuius decreto missi sunt octo legati Hierosolymam: non ergo ipsum solum propria sua auctoritate id negotii esse aggressum. Deinde hos legatos, non ipsos, aut sua, aut Sixti auctoritate, Polychronium destituisse: sed collectam fuisse Synodum septuaginta, aut eo amplius Episcoporum vicinorum: horumque suffragiis negotium confectum, Dioscorum à Synodo Chalcedonensi depositum ipsa

C A P. XVI.

De Vicariis Episcopi Romani.

I. Vndecimum argumentum: Si Vicarios suos habuit Romanus Episcopus, habuit in variis regionibus, aut ordinarie, aut ad tempus, cum reservatione tamen maiorum causarum: ergo fuit Oecumenicus Pontifex. At verum antecedens, ergo & consequens. Probant consequentiam, exemplo regis mittentis proreges in prouincias: quia inde intelligitur eas prouincias ei subiectas. Antecedens autem: quia Anastasius Thessalonicensis, Vicarius fuit Leonis per Orientem: ex Leonis Epistola octogesima quarta. Potentius in Africa, Epistola octogesima septima: Cyrillus Celestini, in causa Nestorij, & Ecclesia Constantinopolitana regenda, ex Epistola Celestini ad Cyrillum, & Cyrilli ad Clerum, & populum Constantinopolitanum. Acacio Constantinopolitano curam Aegypti mandata dicitur Gelasius ad Episcopos Dardaniae. Hormisda Vicarium suum per Beticam; & Lusitaniam fecerit Salustium, ex eius Epistola ad eundem. Iustinianus nouella 131. Episcopum Iustinianae primae Vicarium Vigilij dicit. Gregorius Epistola 32. li. 4. Vigilium a relatensem Vicarium suum constituit per Gallias. Haec Bellarminus, capite 20. li. 2. Hardingus segm. 23. articuli 4. contra Hardingum: tres tantum obseruare voluit: vnum Episcopum Constantinopolitanum ex Epistola Simplicij ad Acacium: alterum Episcopum Alexandrinum, ex Bonifacii secundi ad Eulalium Epistola: tertium Thessalonicensem, quem & Bellarminus.

II. Respondeo primo, omnia illa exempla esse recentia. Nam antiquissimum non excedit tempora Leonis Papae, id est, seculum quintum. Quod indicio est, antiquius, haud ita factum, & nobis argumentum certum, quandoquidem posteritas falsitati deputanda sit, non esse legitimam in Ecclesia demonstrationem. Deinde, nullum Canon profertur: ius nullum indicatur: tantum profertur factum. At non quicquid aliquis sibi usurpat, id in Ecclesia vim legis habere debet.

III. Porro distinguo Vicarium, ne sophistice lector ludificetur ambiguitate vocabuli. Appellatur Vicarius seu Legatus, qui aliquo mittitur, ut partes agant eius a quo mittuntur ad certum tempus, atque in certo negotio. Hoc modo nullos in Historia Ecclesiastica, quod sciam legatos nouimus Romani Pontificis, ad vsque Melchiamdem in Concilio Arelateni, cui interfuerunt Claudianus, & Avitus presbyteri, cumque iis Eugenius, & Quiriacus Diaconi. Sed ab eo tempore creberrimum nomen in Concilijs: quo cum aut non possent Romani, aut ut Papistae dicunt, nolent proficisci, mittebant saltem quosdam cum potestate, ut sedem locum tuerentur. Quod & alijs licebat: non tantum Patriarchis: sed etiam Episcopis. Nam in Chalcedonensi subscriptione leguntur, Philomachus Alexandrinus in Cilicia per Alpium presbyterum Cappadociae: Monani Claudopolitani, per Paulum presbyterum Longiani Sozopolis per Simplicium presbyterum: & aliorum. In Ephesina Flavianus Philippensis dicitur, ἐπίσκοπος ἡ πόλιος ἡμετέρας ἐκκλησίας ἐπιτρόπος Θεσσαλονικίων, tenuisse locum Rusti venerandi Episcopi Thessalonicensis. In Chalcedonensi, Quintillus Heraclae Macedoniae, agens vices Anastasij Thessalonicensis: Lucianus Byziae, Cyriaci Heraclae Thraciae: Eusebius, & Constantius presbyteri, Anastasij Nicariae: & alii nonnulli aliorum.

IV. His affines, alii fuere, quos Apocryphos dixerunt, barbaro nomine, ἀποκρισταί, a responsionibus: qui videbantur in varia loca distributi, ut ad Episcopum Romanum scriberent, quaecumque oportebat illum scire, & ab eo responsa acciperent eorum, quae erant acturi. Latine responsales dicebant. Sic Gregorius Epistola 36. & 2. lib. 4. de responsali loquitur suo, qui esset ad pedes Dominorum, hoc est, Imperatorum missus. Nempe, quia quotidie occurrerant in aula Imperatorum plurima negotia, quorum oportebat Gregorium non esse ignarum: & contra Romano multa erant in aula peragenda, quae non poterant transigi, absque certo procuratore. Quimos tamen nullus erat, cum sese intra simplicitatis limites Episcopi coercerent. Sed tunc inuectus, cum coeperunt πολυπραγμοῦν. Atque adeo in immensum tandem auctus. Nam hinc origo Legatorum, qui iam pridem Regum aulae circumuolabant: imo regum aures circumfident: idque saepius ad ferenda bella, quam ad promouendam Christianorum salutem.

V. Tertium genus tandem inuectum est Legatorum, eorum scilicet qui Episcopi Romani nomine certis in locis iurisdictionem exercebant: atque haec hodie significatio solennis est. Horum tres species distinguit Laelius Zechius de Republ. Ecclesiastica, capite de statu illustissimi Legati. Alios appellat Constitutos, quod genus Nuntij sunt, quorum minima est potestas: alios Natos, quorum dignitatis officium est annexum, & constitutis maiores sunt: tertios Laterales omnium maximos, qui de latere Papae mittuntur, etiam si non sint Cardinales: sed tantum officiales, capellani, familiares, vel etiam extranei, dummodo ab eo viuz vocis oraculo mandatum susceperint, & tetigerint fimbriam vestimenti eius: ad hoc, ut sint priuilegiati.

VI. His ita constitutis facilis responsio. Nam, si de primo, & secundo Legatorum genere intelligimus, consequentia est vitiosa. Nam in primo quidem genere, multi habebant legatos in Synodis, quorum tamen nulla fuit autoritas Oecumenica. In secundo autem, quis nescit reges huiusmodi legatos, quaque versum mittere. Certe Rex Galliae suos habet Romanos, & in Hispania, & Constantinopoli, & in Germania, & apud Heluetios: & in Anglia: qui tamen Galliae rex est duntaxat, non etiam earum regionum omnium.

VII. In tertio genere, potest admitti consequentia: sed antecedens est falsum. Quod ut fiat perspicuum, distinguo Orientales ab Occidentibus: quomodo iam olim factum: quorum intergeretini limites apud Sozomenum li. 3. cap. 12. Thracia, & Illyricum. In Oriente ergo fuisse viuos, quam eiusmodi Vicarios pernego. Et de Constantinopolitano quidem, quis non miretur affirmatum? Eo, inquam, qui a duabus, tribusue Synodis, id habuit, ut in Ecclesiasticis negotijs, quae magnus esset, ac Romanus: hoc tantum excepto, quod post eum numeraretur? Eo, inquam, qui idem iuris habebat in suos subditos, quod Papa habet in suos: in Glossa

decreti dist. 22. capite Renouantes. Nec vero quicquam Simplicij Epistolis um habet, quod eo accedat: tantum enim conqueritur, quod se, de rebus Alexandrinis certiotem non fecerit. In Eulalio Alexandrino, haud minor impudentia. Scribit ad eum Bonifacius, conciliatam esse Romanae sedi Carthaginensem Ecclesiam. Vicarium vero tam facile inuenietis in iis literis, quam in syluis delphinum. Quamquam eas ipsas literas Caesar Baronius fictas esse contendit, tum in Annalibus ad annum trecentimum trigessimum sextum §. 60. tum in Martyrologio ad decimum sextum Octobris.

VIII. Quid de Bellarmino dicam? Anastasium Thessalonicensem, ut illi credam fuisse Leonis Vicarium per Orientem? At unde habet? Nam Epistola Leonis nihil tradidit eiusmodi. Cyrillum fuisse legatum in Concilio Ephesino in causa Nestoriana antea dictum: sed quid id ad Oecumenicum Pontificatum? De admiuistranda Ecclesia Constantinopolitana, quod dicitur, falsum est. Nihil hac de re Celestinus in literis: nihil ipse Cyrillus. Gelasij verba relegi ad Episcopos Dardaniae, Cur non ad sedem Apostolicam, a qua sibi curam illarum regionum nouerat delegatam, referre curauit Acacius? Sed animaduerto in eadem Epistola, multa mentitum Gelasium, ad suae sedis auctoritatem extollendam. Itaque, ne hoc quidem mihi sit verisimile.

IX. Jam ad Occidentem pertinet Thessalonicensis. Erat enim Thessalonica Macedoniae Metropolis: & Macedonia in Occidente computabatur, ut patet ex ea quam paulo ante diximus, distributione apud Sozomenum. Tum ex dispositione Leonis Imperatoris cognomine Philosophi, quam Leunclavius edidit in corpore Iuris Graeco-Romani. In qua titulus est: οἱ ἀποκρισταί ἐν τῇ Ῥωμανικῇ διοικήσει, καὶ κατὰ τὰς ἑξήκοντα ἑπτὰ ἐπαρχίας, μητροπολίτων, Μετροπολίται, qui abstracti fuerunt à diocesi Romana, & nunc degunt sub sede Constantinopolitana. Tum in iis omnium primus Thessalonicensis occurrit. In eodem Occidente fuisse Gallias, & Hispanias, non est necesse, ut moneam. Porro in hoc Occidente nemo miretur Romanos suam auctoritatem pro viribus amplificasse, & certatim confirmasse. Obternumus potius, quibus artibus sensum, ac labentibus annis sese insinuarint. Ante Leonem eiusmodi Vicariorum nomen quidem erat auditum: duntaxat in Sardicensi Concilio, si quis damnatus ab eo postularet renouari iudicium, id ei permissum, ut si videretur, quod dammitte et qui cum provincialibus iudicarent. Inde sumptam huius consuetudinis occasionem, nullus dubito. Sed primum, si ea auctoritate usus est in Occidente Romanus, non tamen per totum orbem terrarum, itaque non potest inde conficere suum Oecumenicum Pontificatum. Contra potius, si verum est, nunquam in Oriente, sed tantum in Occidente hos fuisse Vicarios: certo concludimus, non fuisse ergo Oecumenicum. Denique in ipso Occidente, quandoquidem tam sero id coeptum est, dicimus non esse à bono.

X. Restat Africa, in quam Leo legitur misisse Potentium, eique vicem suae curae iniunxisse. Quae verba vix cum significare credam vicarium, de quo agimus, nimirum generis tertij. Nisi enim me iudicium fallit, videtur potius in secundo ordine esse: cum enim eam vicem explicat, tum nullam iudicalem auctoritatem tribuit. Verba sunt, Qui secundum scripta, quae per ipsum ad vos direximus de Episcopis, quorum culpabilis ferebatur electio, quid veritas haberet, inquireret, nobisque omnia fideliter indicaret. Sed id quid sit parum refert. Perspicuum est diu laborasse Romanos, ut Africam, quae sub nullo alio Patriarcha erat, sui iuris facerent. Sed id constat etiam, tum cum in eadem erant viri magni Aurelius, Augustinus, alij, se uere coercitam intempesiuam ambitionem. Hinc decretum, οὐ βίβαστος κληρικὸς ἢ κληρικὴ πύλη αὐτῶν μὴ ᾄδῃ τε δόξα δέον, μηδὲ παρὰ χαρῆν ἢ κατὰ δὴ τὸ φρονεῖν ἢ κατὰ μὴ δέον μὴ εἰσέλθῃ τῆς ἑκείνου ἐκκλησίας, Legatos clericos, non sibi quibusdam postulantiibus, nolite mittere: neque, permittite, ut summos seculi factum in Christi Ecclesiam videamur inducere. Laudo sinceritatem. Vtinam in omnibus mundi partibus parem: vtinam in eorum successoribus constantem.

C A P. XVII.

De Legibus, dispensationibus & pœnis.

I. Argumentum duodecimum: Si Romanus Episcopus auctoritatem exercuit leges ferendi, dispensandi, & puniendi, in Ecclesiae filios, quauis maximos, & nobilissimos: Ergo fuit Oecumenicus. At verum antecedens. Verum igitur consequens. Bellarminus, c. 19. lib. 2. de Pontifice Postnantes thesi 131. probant antecedens. De legibus. Quadragensimale ieiunium à Telsphoro institutum. Eusebius in Chronico notauit, & à Pio primo, ut resurrectio Christi die Dominica celebraretur. Tum, Leo Epistola 1. quibuscumque violantibus sedis Apostolicae statuta, depositionem minatur. Et Epistola 81. Dioscoro Alexandrino duas leges praescribens, id quoque, inquit à vobis volumus custodiri. Hilarius in Concilio Romano sancit, nulli fas esse, sine statum sui periculo, vel diuinas constitutiones, vel Apostolicae sedis decreta temerare. Anastasius iunior ad Anastasium Augustinum: obediendum iussis Romanae Ecclesiae, si (inquit) eiusdem sanctae Dei Ecclesiae, quae caput est vestrum, communionem habere desideratis. Gregorius in priuilegio sancti Medardi, si quis violarit eius statutum, priuationem honoris minatur. De dispensationibus, Gelasius Epistola 1. sibi Canonum decreta esse temperanda scripsit. Et Gregorius Epistola 31. li. 12. se cum Angelis dispensasse in gradibus matrimonij prohibitis: & cum Siculis, ut semel tantum in anno Concilium celebrarent. De censuris: Innocentius primus in anno Concilium Arcadium excommunicauit, & uxorem eius, apud Nicephorum li. 13. c. 34: Nicolaus primus Lotharium regem Galliae. Gregorius tertius Leonem Imperatorem Graecum apud Zonatum, in vita Leonis I. sauri. Et longe ante, Victor Orientales ob celebrationem Paschae.

II. Respondeo, Leges, vel sunt vniuersales, vel particulares: illae, quae vniuersae Ecclesiae ponuntur: haec, quae tantum quibusdam. De his, negatur consequentia. Nam suae quilibet Episcopus potest leges Ecclesiae dare. Sic Ambrosius Mediolanensis diocesi Canonem composuit. Sic

inquit Eusebius... confirmat sola Dominica die celebrandum esse...

XIV. Ergo neque leges vllas Romanus tulit, neque dispensationes...

CAP. XVIII.

Vtrum à nemine debeat iudicari Romanus.

I. Decimum tertium argumentum, Quicumque à nemine in terris iudicari potest, est Oecumenicus Pontifex.

II. Respondeo, vtramque antecedentis partem esse falsam. Et primo maiorem. Nam omnes seculares Monarchæ id sibi tribuunt, vt à nemine iudicari possint...

III. Sed minor longe est falsissima: nec vnquam Ecclesiæ persuasum: nunquam in orbe audita, donec cumulum implevit scelerum homo peccati...

IV. Ratio præcipua (inquit) est, quia Papa princeps est Ecclesiæ totius, ac proinde superior em in terris non habet.

V. At hæc, inquam, siue præcipua siue primaria ratio, quavis est gluma futilior. Primo enim scæda est principij petitio: quia id pro argumento sumitur, quod est in quæstione positum...

VI. Ad dilemma dico, iudicari & à seculari iudice, & ab Ecclesiastico posse. Hoc quidem non vno quopiam homine. Nam negant Catholici, vllum omnino Episcopum, ab alio Episcopo iudicari posse ex iure diuino...

VII. Quod attinet ad secularem: negamus eo sublimiorem esse Ecclesiasticum principem absolute: sed in rebus Ecclesiasticis. Nam in politicis sine dubio secularis sublimior est.

res obtineat: atq; ex Nazianzeno, quæ postea Bellarminus citat, Episcopi imperent, imperio maiori & perfectiori: nihil obstat tamen, quominus singuli Episcopi sint longe infra Imperatores aut Reges.

VIII. Secunda ratio, ab autoritate Conciliorum. In Sinuessano, Prima sedes à nemine iudicabitur: refert Nicolaus in Epistola ad Michaelem. In Romano, sub Syluestro, Neque ab Augusto, neque à regibus, neque ab omni Clero, neque à populo iudicabitur prima sedes...

IX. Sed hæc nihil habent firmi Concilia, Sinuessanum, Romanum sub Syluestro, & alterum sub Sixto tertio, & tertium sub Symmacho, & quartum sub Adriano secundo, primum partem cularia sunt: constantque solis Episcopis qui Romano suberant.

X. Tertio, supposititia testimonia sunt Concilii Sinuessani: Romanique sub Syluestro, & sub Sixto tertio. Sinuessanum illud congregatum fingitur, Marcellino fedente: id est, virgente immani persecutione Diocletiani...

XI. Sed & contra Romanum illud sub Syluestro non inepta sunt argumenta. Quia eo confirmatur fabula de baptizato Constantino à Syluestro: cui tota refragatur antiquitas. Tum ridicule reliquis annumerantur quinquaginta septem Episcopi de partibus Rinocoruricis: quasi magna esset aliqua prouincia: quod erat tantum oppidum, nec magni nominis, in Ægypto.

XII. De Synodo alicia Romana non dissimile iudicium, quandoquidem tam similis stylis. Sed & argumenta colligas ex Binnio Consulibus Valentianum & Anatolium. Item Basilicam assignatam sexto Kal. Septembres, quam sextus ipse Epistola 3. refert in Kal. April.

XIII. Synodus Romana sub Adriano secundo, habita est post annum octingentesimum sexagesimum sextimum, & confirmatam iam nimium Tyrannidem Romanam. Quin falso citatur à Bellarmino: quæ enim ille verba protulit ex septima actione octauæ vniuersalis, ea non sunt Concilii Romani, sed in Concilio Romano Adriani suam sedem extollentis.

aut eo quod conceditur, negandum inferri Oecumenicum. Deinde, agitur de mundi potentibus, id est, seculi principibus, utpote Imperatoribus: at non sequitur nulli iudicio subditos, qui à seculi iudicio eximuntur: nam saltem quatuor Patriarchas ipsi concedunt aduersarii posse iudicari deponique à Synodis. Quod idem Catholicis de Romano asserunt. Tertio, definitio noua est: sic enim testatur Canon, *Definimus*. Ergo annis omnino octingentis hoc priuilegium Ecclesia ignorauit. Sed ne deinceps quidem: quia, ut proximo libro docebimus, Episcopi quidam Romani fuerunt ab Imperatore depositi.

XIV. Mileuitanum Concilium valde est alienum, *Placuit ut quicumque ab Imperatore cognitionem iudiciorum publicorum petierit, honore proprio priuetur: si autem Episcopale iudicium ab Imperatore postulauerit, nihil ei obstat*. Canon est decimus nonus: è quo si concludatur Oecumenicus Pontificatus, quot erunt, quælo Ecclesie capita? Deinde, quis hic aliquè videri ab omni iudicio liberatù? Nam ut te in omnes agas partes, hoc tantum verisimile dicas, eximi clericos à seculari iudicio: non tamen ab Ecclesiastico. Imo ne hoc quidem, ut statim dicam. Sed cur, quod omnibus clericis est commune, contrahitur ad Romanum? Quia, inquit Bellarminus, si Imperator clericos iudicare non poterat, quanto minus Pontificem? Acute. Quasi Pontifex non esset inter clericos. Sed ad rem. Non habetur ex eo canone, non posse clericos iudicari ab Imperatore: tantum non postulanda clericis ab eo iudicia secularia: sed Ecclesiastica duntaxat. Similiter Paulus priore ad Corinthios prohibet Christianis ne litigent sub iudicibus iniustis: nec tamen sequitur, non potuisse, aut non posse Christianos iudicari à iudicibus iniustis.

XV. Superest Concilium Chalcedonense: in quo Dioscorus depositus est, cum ob alias causas, tum præcipue quod in sedem Romanam tulisset seotentiam. At illud præcipue, à Bellarmino est, non à Synodo: quæ Epistola ad Imperatores, post enumerata priora Dioscori peccata, addit potuisse illi veniam concedi, si penitentiam egisset, *Sed quoniam super alias suas nequitias, & aduersus ipsam Apostolicam sedem latrauit, & excommunicationis literas aduersus sanctissimum & beatissimum Papam Leonem facere conatus est, & in prioribus arroganter perstitit iniquitatibus, & aduersus presentem sanctam vniuersalem & magnam Synodum prolixè existens, atque diuersis contra se factis accusationibus omnino contentens respondere non passus est, semel quoque, ac secundo, & tertio, secundum sanctas regulas euocatus, desepit occurrere: decenter ab vniuersali Concilio, sacerdotio est nudatus*. Aditis Dioscori quinque crimina ob quæ depositus est: quodnam fuerit præcipuum, Synodus non dixit, sed patrio Bellarmino diuinauit. Nec difertius quicquam inuenias in relatione ad Leonem. Itaque qui sancti sunt, tanquam colligunt, male latam à Dioscuro sententiam contra Leonem: non nisi tantum damnatur, qui sententiam dicunt in eos, quos non possunt iudicare, ut sibi non subditos: sed et qui iniuste sententiam dicunt. Itaque in ea relatione additur, *Excommunicationem medietatis est contra te, qui corpus Ecclesie vniuersæ festinas*. Quasi diceret, iniuste illum excommunicari, qui laborat in vniuersis Ecclesie membris. Aut si maioris, & ut plurimum concedam, sequitur non debuisse Leonem à Dioscuro iudicari. Sed quis legitime concludat, debuisse igitur à nemine?

XVI. Tertia ratio continet testimonia Pontificum Romanorum. Gelasius ad Anastasium Imperatorem duo docet esse, quibus mundus regitur, auctoritatem Pontificum, & regiam potestatem: hac illam esse grauiorem: itaque Imperatorem à sacerdotum pendere iudicio, non illos ad eius voluntatem redigi. Greg. lib. 9. Epist. 39. ad Theodisiam, *Si B. Petrus, cum à fidelibus culparetur, auctoritatem quam in sanctam Ecclesiam acceperat, atredisset: respondere poterat, ut pastorem suum oues reprehendere non auderent*. Nicolaus primus ad Michaelem, *Satis euidenter ostenditur à seculari potestate, nec ligari prorsus, nec solui posse Pontificem, id est, nec damnari, nec absolui*. Innocentius tertius capite Solita: titulo de maiestate, id ipsum ex professo docet: & sermone 2. de consecratione Pontificis. Bonifacius octauus in extrauaganti, *Vnam Sanctam*. Ioannes vigesimus secundus in extrauaganti, *Licet iuxta doctrinam Apostoli*.

XVII. Respondeo, multa iam pridem sibi Romanos Pontifices, imprudenter dicam, an impudenter assumpsisse, ut suam sedem in immensum attollerent: quare non esse eorum in propria causa legitimum testimoniū. Nam ne ipsi quidem Iesuitæ Constantinopolis: nos testes agnoscunt exceptione maiores, si de eius sedis priuilegiis disputent. Tū notandū, cum omnia inquisierint, nihil esse repertum in veteribus scriptis, ne ipsorum quidem Pontificū, quod sit antiquius sexto Ecclesie seculo. Nam Gelasius vixit sub fine quinti: mortuus anno 497. Gregor. post eum annis centum præterpropter. Nicolaus seculo nouo: Innocentius sub fine duodecimi: Bonifacius extremo decimo tertio: Ioannes ad initium decimi quinti. Hæc nimirum est iuris Romani antiquitas.

XVIII. Et tamen Gelasius Iesuitica citatur fide: maxima sui parte truncatus. Recto integrū, *Duo sunt, Imperator Auguste quibus principaliter hic regitur mundus: auctoritas sacra Pontificum, & regalis potestas: in quibus tanto grauius est pondus Sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regibus. Vel legibus hominum in diuino sunt examine ratione reddituri. Licet enim præfides humano generi dignitate, verum tamen præfides diuinarum deuotus colla submittitur, atque ab eis casus tua salutis expectas, in quibus sumendis caelestibus sacramentis, ut cõpetit disponendus subdite debere cogno scis religionis ordine, potius quàm præesse. Nosti itaque, in hac, ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam velle redigi voluntatem*. Hæc Gelasius, & quidem profusus recte. Non enim particulariter agit causam Romani Pontificis, sed generaliter sacerdotū. Sic enim & Pontifices nominantur numero multitudinis: sed & sacerdotes, & præfules rerū diuinarum. tū de sumendis agit disponendisque sacramentis: quorū nihil est propriū Romano: tū denique ut omnis dubitatio tollatur, cõcludit à minori ad maius, *Si cunctis generaliter sacerdotibus, & recte diuina tractantibus fidelium cõuenit corda submitti: quanto potius sedis illius præfules cõsensu est adhibendus, quem cunctis sacerdotibus, & diuinitas summa voluit præeminere, & subsequens Ecclesia generalis iugiter pietas celebravit*: Recte constituto antecedit, sed in consequentia papistice peccat. Secundo, diferte agnoscit distinctos fines potestatis ciuilibus, & Ecclesiasticis. Si quantū ad ordinem pertinet publicæ disciplinæ, cognoscentes imperiū tibi superna dispositione collatum, legibus tuis ipsi quoque parent religionis antistites, ne vel in rebus humanis exclusa

videantur obuiare sententia. quo(r)q) de decet effectu eis obedire, qui prærogandis venerabilibus sunt attributi mysteriis? Ergo, Gelasius iudice, religionis antistites, id est, Pontifices, Sacerdotes, præfules rerum diuinarum: inquam, quibus in sacramentis disponendis Imperatorem subditi oportet, legibus tamen imperatoris parere debent. ideoque Imperatori colla submittere in rebus scilicet seculi. At inter eos Romanus.

XIX. Gregorius etiam scribens ad Theodisiam, non in eo est, ut doceat quid Pontifici Romano debeatur: sed quomodo ipsi, qui auctoritate & dignitate præstant, suorum actorum rationem reddere debeant, etiā minoribus. ad scandalū vitandū: prolato Petri exemplo, qui cum accusaretur, quod ad gentes esset ingressus, facti rationem reddidit. Non sequitur autem, si Petrus potuit respondere suis accusatoribus. non esse ab omnibus pastorem reprehendendum, propterea Romanum Pontificem à nemine iudicandum. Nam nec Romanus Pontifex dem est Petrus: nec si ab omnibus suis iudicari non debet, ideo & à nemine profusus. Quamquam Gregorius illud de Pastoribus non accusandis ab omnibus inconsiderate asserit.

XX. A seculari potestate nec ligari posse nec solui Pontificem, concedamus sane gratis Nicolao, cuius auctoritate alioquin teneri non possumus. Quid enim nocet? Nam ligare & soluere, vocabula sunt, non forensia, sed Ecclesiastica: itaque significant potestatem non secularem, sed Ecclesiasticam: verum tamen non posse secularem potestatem Ecclesiasticæ iudicare quenquam, nedum Pontificem.

XXI. Quarta ratio ab Imperatorum confessione. Nam Constantinus apud Rufinū li. 10. hist. c. 2. noluit Episcopos iudicare, sed agnouit ab iis potius iudicari debere. Cui similis confessio Basilii Imperatoris in fine octauæ Synodi: admonentis etiam laicos, in quorum te ordine posuerat, ne velint iudicare iudices, aut pascere suos pastores. Præterea Nicolaus epistola ad Michaelem, probat pios Imperatores Pontificibus nunquam imperasse, sed obseruasse.

XXII. Respondeo: Primum, hoc quicquid tandem sit, aut quomodo concunquere intelligendum, ad solum Rom. Episcopum non pertinet, sed ad omnes Episcopos. Constantinus enim detrectauit iudicare, non de Romano, sed de quolibet Episcopo. Quare quo iure in de cõficietur Romano à nemine iudicandum, eodem et omnes reliqui eximentur ab omni iudicio, quod absurdum esse quis non videt? Et si in de cõcluditur Oecumenicus, iam nobis *μνηστικὸν* nascetur tyrannidis Ecclesiasticæ monstrū. Secundo factum est extraordinarium, & apophthegma, quod nunquam in decretis abiit. Itaque & alius ipse Imperator de Episcopis iudicauit: ut de Cæcilio Carthaginensi ante id temporis, cum accusaret Donatus à Casis Nigris: Et postea de Athanasio, quem in exilium tandem pepulit: de Eusebio, & Theogni, quos, literarum ab Imperatore scriptarum auctoritate, Ecclesiis suis cõsecros esse testatur Sozomenus lib. 1. c. 20. Denique longe magis moueat me tot Episcoporum iudicium, quod vnus Imperatoris dictum. Nam si ii Episcopi quorum in atera nomen erit magnum) ex quibus composita fuit Synodus Nicæna, sua priuilegia ignorarunt: quis credat ea Constantinum melius cognouisse? Quid quod ipse Bellarminus libro de Conciliis c. 13. sic loquitur? *Eo tempore Pontifex, etsi in spiritualibus esset caput omnium, etiam Imperatorum, tamen in temporalibus subiiciebat se Imperatoribus*. Ergo, inquit, et post Concil. Nicænū, iudicari poterunt ab Imperatore Episcopi.

XXIII. Quinta ratio, ex testimoniis sanctorum doctorum. Quorū primus Ambrosius in oratione de tradendis Basilicis, *Bonus inquit Imperator intra Ecclesiam est, non supra Ecclesiam*. Respondeo, Ecclesiam intelligi corpus omnium fidelium, in quo esse debet Imperator tanquam vnus membrum: non vero Episcopum Romanum. Imo (inquit Bellarminus) si non est supra Ecclesiam, multo minus supra Ecclesie patrem & pastorem. Hoc est inquam, supra Oecumenicum Pontificem. Ridiculum: nam ipse paulo ante confessus est, hanc esse petitionem principii. Cur igitur reponit? Ut libet: at nos, ut meretur, deridemus.

XXIV. Secundus testis Gregorius Nazianzenus, in oratione, quæ se excusat, cur tandiu ab Ecclesiastica functione abstineret. *Vos oues* (inquit) *nolite pascere pastores, neque super terminos eorum eleuemini. Satis enim est vobis, si recte pascamini, nolite iudicare iudices, nec leges feratis legislatoribus*. Et oratione ad Ciues timore percussos, *Nunquid suscipitis liberam? Et quod lex Christi vos mea potestate meoq) subiecit tribunalis? Imperamus enim. Et ipsi addo, & imperio maiori, & perfectiori. Suscipe igitur vocem liberam, scio te esse ouem gregis mei*. Sed respondeo, ne hic quidem agi de priuilegiis Rom. Episcopi: sed de iure cuiuslibet Episcopi. Et sane quis nescit hunc Gregoriū nunquam fuisse Episcopū Romanū? Ex mente igitur Gregorii, nulli Episcopi debent iudicari ab omnibus. Episcopi subiecti sunt Imperatoribus. Quid ergo expectat, ne à Bellarmino, ut concludat, omnes Episcopos esse Oecumenicos? Præclare. At nos ne quidē concludamus Episcopos à nemine iudicandos. Nam supererat Cõcilia, hoc est, Episcopi congregati à quibus & Nazianzenus, & Alexandrinus, & Antiochenus, & Cõstantinopolitanus iudicari debebant? Cur Romanum subtrahamus? Amplius dico: ab iis inde concludamus non posse iudicari ab Imperatore: (quamuis de Imperatore non agi apud Nazianzenum, agnouerit tandem Bellarminus in Recognitionibus) cuius distincta sunt munia, à muniis Sacerdotum. Nam, ut ante dixi, nunc iterum repeto, in rebus sacris Imperatores subesse cuiuslibet sacerdoti. In politica vero Imperatores longe esse supra Episcopos. Neque v. hæc duo sese mutuo perimunt, quia ratio est diuersa. Gregorius Magnus Epist. 31. lib. 4. ad Mauricium, *Sacerdotibus non ex terrena potestate Dominus noster citius indignetur: sed excellens consideratione, propter eum cuius seruis sunt, eis ita dominetur, ut etiam debitam reuerentiam impendat*. Et rursus Epist. 61. lib. 2. ad eundem Augustum, se & Episcopum, & eius seculum iure Reipublicæ profiteretur.

XXV. Tertius testis Bernardus epistola ad Conradum Imperatorem, quem hortatur ad exhibendam reuerentiam Petri Vicario. Quartus, Bonifacius apud Gratianum distinct. 40. *Si Papa*. Quintus, Hugo de Sacramentis parte 2. de Sacramento. Sed hos nos contemnimus facile: ut recentissimos, ita maxime addictos Romano Pontifici. Bernardus vixit seculo post Christum duodecimo. Ut & Hugo ille de S. Viatore. Bonifacius, in editione Gregoriana Iuris Canonici, appellatur Archiepiscopus Moguntinus, & legatus sedis Apostolicæ. Etatem ignoro: sed eius blasphemias quis

mano; ab ipsa Synodo in Relatione. Domino nostro sanctissimo & beatissimo patri patrum, Archiepiscopo & Oecumenico Patriarcha Ioanni, Synodus. Similiter Sidonius lib. 6. Epistola 1. ad Lupum. Benedictus Spiritus Sanctus. & pater Dei Omnipotentis, quod tu pater patrum, & Episcopus Episcoporum, & alter seculi tui Iacobus, de quadam specula charitatis, nec de inferiore Hierusalem tota Ecclesia Dei nostri membra superinspicis. Theodorus Balsamon in responsis ad interrogata Marci Alexandrini, Κόσμος Μάρκος πατήρ πατέρων τῶν ἀποστόλων τῆς χάριτος & Θεοῦ, & πρὸς βυζαντινὸν ἀρχιεπίσκοπον: Dominus Marcus, est Pater patrum Dei gratia & presbyterorum presbyter. Theodorus Critopolus Heraclienfis Metropolitanus, in sua παρρησια Renunciatione, quæ est in iure Græco Romano Leucclauii, sui successoris sic salutat, Χαίρεις ἀποστόλων ἀδελφῶν, & πατήρ πατέρων. Salus, pastorum princeps, & pater patrum. Non ergo solus Romanus sic nuncupatus. Et sane videtur circumloquutio non nis Archiepiscopi, & Patriarchæ. Nam quis nescit, Episcopus esse Patres? Qui his igitur præfunt, sunt patres patrum Itaque nulla significatio est Oecumenici Pontificatus.

XIV. Tertium nomen, Pontifex Christianorum, apud Eusebium in Chronico anni 44. Sed nos iam ante docuimus, non ita scripsisse Eusebium. Deinde non sequitur à Petro ad alium vllum: itaque non potest proferre vllum locum, quo ita appellatus sit vllus Romanus. Tertio, hic pontificatus eodem loco distincte nominatur, atque etiam prius quàm pontificatus Romanus. Petrus Apostolus, natione Galilæus, Christianorum pontifex primus, qui primum Antiochenam Ecclesiam fundasset, Romam proficiscitur, ubi Evangelium prædicans viginti quinque annis eiusdem urbis Episcopus perseverat. Ergo Pontifex dicitur Christianorum Petrus, sed urbis Romæ Episcopus. Non est igitur Romanus Episcopus, Christianorum Pontifex; huc saltem auctori, quisquis sit tandem. Nam cæterum nihil in hoc est titulo magni momenti. Nam Pontifex Christianorum quilibet potest dici inter Christianos pontifex, id est, Episcopus, quod alias memini dicere. Sic Photius Bibliothecæ cap. 48. Caium quendam dicit ἁποστολικὸν ἐπίσκοπον ἢ πῶς πῶς. Ordinatam esse etiam gentium Episcopum. Certe non Iolum.

XV. Quartum nomen, Summus Pontifex, quod rursus in eadē Stephani legitur Epistola: & apud Gregorium Dialogorum lib. 1. ca. 4. & apud Anselmum, præfatione in librum de Incarnatione Verbi: & apud Bernardum in Epistolas ad Romanos Pontifices: & Hieronymum præfatione in Euāgelia. Et in sexta Synodo, actione 18. Agatho vocatur Summus Papa.

XVI. Sed primo, Summi Pontificis nomen, cuius frequentissimus usus est apud Veteres, non significat Oecumenicum, sed ἁποστολικόν, hoc est, Episcopum: quia inferiores habet presbyteros, ἱερεῖς pontifices: atque id nos plurimis exemplis demonstravimus alias. Et si non negem labentibus anis, & sensim pereunte prima putaque Ecclesiæ simplicitate, abiisse hoc etiam nomen in abusum, quemadmodum & Papæ. Nam inuenio de Patriarchis usurpatum in Nicæna Synodo 2. act. 6. Neque concordantes sibi habuit Orientis Patriarchas, Alexandrinum, inquam, Antiochenum, & urbis sanctæ summos pontifices. Atque ita gradatim huc peruenit, ut solus Romanus, & Papa, & summus pontifex dicitur. Quidni? Quum etiam Pontifex solus iam audiat? Nec dubitem Anselmum & Bernardum hoc abusu abreptos vixerunt enim exacto seculo decimo.

XVII. Quintum nomen, Princeps sacerdotum: in epistola Valentini ad Theodosium; ante Concilium Chalcedonense, Beatissimus Romana urbis Episcopus, cui principatum Sacerdotij super omnes antiquitas contulit. Prosper libro 2. de Vocatione Gentium, capite sexto: Roma, propter Sacerdotij principatum, amplior facta est arce religionis, quam solio potestatis.

XVIII. Respondeo: principatum Sacerdotij tripliciter significare: vel ipsum Episcopatum, qui est principatus: proptereaque vocatur ἁποστολικός Episcopus, & Summus Sacerdos. Sic Augustinus epistola 62. dixit in Ecclesia Romana viguisse semper Apostolicæ Cathedræ principatum: id est, nunquam intermissum Episcopatum. Et secundi de peccatorum meritis & remissione c. 13. Tanti Apostolatus meruit principatum, de Paulo loquens, itidem ac de Petro, libro 2. de Baptismo, c. 1. Qui nescit illum Apostolatus principatum cuiuslibet Episcopatus præferendum? Denique quomodo Canone Trullano 48. dicitur, ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ῥώμης ἀποστόλικος ἐπίσκοπος, Qui ad Episcopatus principatum promovetur, id est, ad Episcopatum. Vel ordinem dignitatis: quomodo Latini principem dicunt pro primo: & is ordo sancitus est in Constantinopolitano primo, id est, secundo Oecumenico Concilio, & in quarto Chalcedonensi: & in Trullo, ut Romanus primus esset, id est, princeps. Constantinopolitanus secundus, deinceps reliqui. Vel denique auctoritatem, & potestatem, siue dominationem in reliquis Episcopos: quomodo, post exactam Democratiam, Romæ Imperatores sæpe principes sunt appellati: ut apud Plinium secundum, in Panegyrico, Traianus. Primus sensus laudabilis, & à scriptura: quia reuera Episcopus est ἁρχιεπίσκοπος, ut apud Nazianzenum ad civis metu percussos: vel potius ἡγεμονία ad Hebræos 13. Et ita potest intelligi Prosper. Secundus est tolerabilis, propter institutam politiam à Conciliis: etsi nimis recedens à prima simplicitate: & sic intelligendus Valentini: nam vere Romano, non Scriptura, sed antiquitas hunc principatum concessit. Potest etiam huc referri dictum Prosperi, si quis velit. Verum uterque hic sensus longe abest ab Oecumenico, nam prior communis est omnibus Episcopis, qui singuli sunt in suis Ecclesiis principes. Secundus, peculiaris quidem Romano, sed ita ut assignet ei collegas, propterea iubent eadem Concilia, illi Constantinopolitanum æquari in Ecclesiasticis, id est, ut legitur in Chalcedonensi, Actione 16. in Ecclesiasticis sicut illum maiestatem habere Qui autem collegas habet & quidem maiestate pares, etsi ordine posteriores, is Oecumenicus esse nequit: cui successores tantum conceduntur, & decessores, sed collegæ nulli.

XIX. At qui superest sensus, non potest non esse à malo: nec sane vnum usurpatum, nisi post inuectam tyrannidem. Itaque tum damnatum ipsum fuit nomen ab Africanis, quum eos suæ iurisdictioni Romanus primus conatus est subicere. In Concilio Carthagenensi, Canon 26. Prima sedis Episcopus non appelletur princeps Sacerdotum, aut summus Sacerdos, aut aliquid huiusmodi: sed tantum prima sedis Episcopus. Nam quid tum, si fuit Concilium particulare? dummodo Catholicum? Non poterat (inquit Bellarminus) aliam prouinciarum Episcopos obligare. Ita est

sane, inquam, vi legis: sed vi rationis quidni potuit? Ibidem canon sextus, Placuit, ut corporibus defunctorum Eucharistia non detur. Quis dubitat, patres Africanos sua auctoritate non potuisse id imperare Italiam, Hispaniam, Græciam? An minus legitimum? Imo apud Italos, Hispanos, Græcos valere debuit: quia sanctio iusta est & rationabilis. Nobis similiter hic de principe Canon probatur: imo omnibus probandus est. Ideoque Aurelii Carthagenensis, Augustini Hipponensis sententia, non potest non magni præiudicii vim habere.

XX. Cæterum in oratione de laudibus Heronis Nazianzenus, Athanasium ἀρχιεπίσκοπον vocat ἁποστολικὸν ἱερέα, id est, principem Sacerdotum: Billio, Sacerdotum antistitem. Ne sibi solus eo nomine blandiatur Romanus, & tamen nunquam fuit Athanasius Oecumenicus.

XXI. Sextum nomen, vicarius Christi: apud Bernardum libro 2. de Consideratione: & in 6. titulo de Electione, capite ubi periculum, ex Concilio Lugdunensi sub Gregorio decimo.

XXII. Respondeo, primum testes esse recentissimos: ac proinde non locupletes, Bernardus vixit 12. seculo. Gregorius decimus autem tertio post decimum; ac tum iam pridem longe lateque tyrannis Romana vagabatur. Secundo, Cyprianus appellat se ipsum ad tempus iudicem in Ecclesia vice Christi. Ignatius Epistola 2. quæ est ad Trallianos; postquam de Episcopo, Presbyteris, & Diaconis, loquutus est, subdit, αὐτὸν τὸν ἰσοῦτον τοῦ κυρίου. ἡμεῖς δὲ ὡς τὸν κύριον ἔχοντες ἐστὶν τοῦ κυρίου. Illi igitur tales sunt. At vos, reuocemini illos, tanquam Christum, cuius locum obtinent. Sed & Paulus post ad Corinthios 5. καὶ ἐγὼ Χριστὸς ἁποστολὴν ἔλαβον, pro Christo, id est, nomine Christi legatione fungimur. Auctor operis imperfecti in Marthæ Homilia 6. Qui ventri suo contradicere potest, qui seculi huius bona contemnit, qui vanam gloriam non desiderat, ille debet Christi vicarius factus, iustitiam Christi prædicare. Non ergo solus Romanus Christi vicarius est.

XXIII. Septimum nomen, Caput Ecclesiæ. Concilium Chalcedonense epistola ad Leonem, Quibus tu velut membrum caput præeris. Et actione prima, Ecclesiam Romanam dicit caput omnium Ecclesiarum.

XXIV. Respondeo: primum Chalcedonense Concilium agere de Episcopis tantum congregatis, quibus Leo præfuit per legatos suos. Quia autem iam probauimus, neque suo iure, neque omnibus Conciliis Romanum præfuisse: non possunt hæc intelligi verba, ut significant Leonem præfuisse Chalcedonensi, eam ob causam, quod esset caput omnium. Sed potius è re nata: quia omnes præles capiti comparatur, habita ratione eorum quibus præest: ideo eorum Episcoporum, qui tum in Concilio erant, & quandiu in eo fuerunt, Leonem fuisse tanquam caput, quia eis præsidebat. Non bene concluditur autem ab iis Episcopis ad vniuersam Ecclesiam. Neque enim qui præfedit Ephesino Concilio Cyrillus, propterea caput fuit omnium Christianorum. Et quis id credat de Synodo Chalcedonensi, in qua decretum constanter fuit, frustra ringentibus legatis Romanis, ut Romano Constantinopolitanus æquaretur, maiestatem? Sed nos eadem definitimus de priuilegiis eiusdem Constantinopolitana Ecclesiæ noua Roma. Etenim sedi senioris Roma propter Imperium ciuitatis illius, patres consequenter priuilegia reddiderunt. Et eadem intentione post mortem centum quinquaginta deo amantissimi Episcopi aqua sedi noua Roma priuilegia tribuerunt, rationabiliter iudicantes Imperio & Senatu urbem ornata, a qua senioris Roma priuilegia frui, & in Ecclesiasticis, sicut illa, maiestatem habere, negotiosum, & secundam post illam existere. Quod si idcirco Romanum appellauit caput, quod omnibus imperaret, quomodo potuit fieri ut in Constantinopolitanum, etsi ordine postponeret, maiestatem tamen æquaret? Porro caput omnium Ecclesiarum, statim initio Concilij, verba suat non Concilij, sed Legatæ Romanæ Palchafini. At nemo reclamauit, inquit Gretserus. At ne molaudauit: inquam ego.

XXV. Octauum nomen, fundamentum. Hieronymus epistola 1. ad Damasum de nomine hypostasis, Super hanc Petram aedificatam Ecclesiam scio: ubi Damasum petram Ecclesiæ vocat. Respondeo, Bellarminum falli. Non enim Damasum, sed Christum petram ab Hieronymo dici. Atque adeo locus, quem non sine causa mutilauit Iesuita, ita se habet, Ego nolum primum, nisi Christum sequens, beatitudini tua, id est, cathedra Petri, communionem confocior: super illam Petram aedificatam Ecclesiam scio. Illam id est, Christum: nam alias hanc dictum oportuit; quomodo & Bellarminus ausus est reponere.

XXVI. Nonum nomen, Pastor ouilis Domini. Ambrosius Epist. 81. ad Syricum, Recognouimus literis sanctitatis tuae boni pastoris excubias, quam fideliter tibi commissam ianuam serues, & pia sollicitudine Christi ouile custodias.

XXVII. Respondeo, primo oēs Episcopos esse pastores ouilis Domini: quia eis singulis commissum est τὸ ποιμαίνειν τὸν οἶκον: idque non tantum ratione, qua singulari, Ecclesiæ sic vocatur, ut apud Petrum, qui toto prioris, τὸ ἐν οὖν ποιμαίνειν τὸν οἶκον: sed etiam, quia verum, quod Cyprianus dixit de vnitæ Ecclesiæ Episcopatus vnus est, cuius à singulis in solidum parti tenetur. Et epist. 67. Etsi pastores multi sumus, vnum tamen gregem pasчимus, & vniter pasчимus, quas Christus sanguine suo ac passione quasiuis colligere & seruire debemus: Itaque Innocentius in excommunicatione Arcadii: ἐκ τῆς οὐνίου τοῦ κυρίου, & τῆς ἀληθείας τοῦ κυρίου ποιμαίνειν. Tempore pacis persecutionem aduersus Ecclesiam Dei concitasti, qui verum quidem eius pastorem expuleris; & cum eo expuleris ipsum quoque, Christum ac Deum: mercenarius autem, non pastoris. gregem eius commiseris. Aduerte Chrysofostomum verum pastorem Ecclesiæ: aduerte τὸ ποιμαίνειν τὸν οἶκον τὸν κυρίου, qui obliuiscens vtilitatem id nomen esse piorum Episcoporum. At num, inquit, sine restrictione? Nam hic certe sine restrictione Chrysofostomus sic appellatur.

XXVIII. Secundo, non loquitur Ambrosius de Ecclesia Catholica: sed de ea particulari, quæ erat Syrici attributa. Qui, inquit, fideliter tibi commissam ianuam serues: non totam domum, sed eam ianuam, quæ erat ei commissa. Et addit, Nec miramur si luporum rabiem grex Domini perhorruit, in quibus Christi vocem non cognouit. Quæ verba nullo modo intelligi queunt de Ecclesia vniuersali: sed tantum de Romana: sunt que referenda ad ea, quæ habentur in Epistola ipsius Syrici. cui tum respondebatur, Omnium nostrum, tam presbyterorum, & Diaconorum, quam totius eius cleri vnica

...fuita fuit sententia. Hoc igitur ovile Christi appellat Ambrosius, quod in mercenariis non agnoscit vocem Christi, illud, inquam, cuius vnam sententiam Syrius excitatam fuisse laudat. Illius ovilis Christi, ergo Syrium Patrem dicit Ambrosius, non vniuersorum. Itaque illud rursus Grefetium sine restrictione, concidit.

XXIX. Decimum nomen, *Rektor domus Dei* Ambrosius in 3. prioris ad Timotheum, *Domus Dei est Ecclesia, cuius hodie rector est Damasus*. Sed hic nihil aliud Ambrosius vult, quam Damasum vnum esse e rectoribus domus Dei: quem admodum Ciceronem Consullem Romanum, dicat quis, id est, alterum e Consulibus. Apud Baronium anno 301. Dicebatur ille etiam *dux exercitus, qui vel vni tantum ab Imperatore legioni praefectus erat*. Non vero vult esse vnum solumque vniuersae domus rectorem. Quid enim reliquis fieret Episcopis? Certe Paulus prioris ad Corinthios 4. *Sic nos reputet homo inquit, ut ministros Christi, eiusque vniuersae domus rectores*. Quid est Oeconomus, si non est domus rector? Primo ad Colossenses, *Pro corpore eius, quod est Ecclesia: cuius factus sum discipulus & minister*. An solus? In breuiario Romano, Andreas Apostolus eo nomine censetur: *Maiestatem tuam Domine, suppliciter exoramus, ut sicut Ecclesia tua beatus Andreas Apostolus existit praedicator & rector, ita apud te sis pro nobis perpetuus intercessor*, Audin' Ecclesiae rector? Ergo & domus Dei. Nam quae est aia domus Dei, qua Ecclesia? Apud Athanasium Apologia secunda legas epistolam Arsenij Hypseliani ad Athanasium, *Εν τῇ αἰσθητικῇ τῶν ἐπιπέδων ἐν ὅσῳ ἐστὶν τὸ πᾶν τῆς ἐκκλησίας. ἢ: οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς ὁ ἀποστολικὸς, ἔτι καὶ ἡμεῖς οὐκ ἐκκλησίαν, ἔτι καὶ ἡμεῖς οὐκ ἐκκλησίαν, ἔτι καὶ ἡμεῖς οὐκ ἐκκλησίαν*. Etiam nos diuigimus pacem, & unionem cum Catholica Ecclesia, cui tu nunc praes per Dei gratiam. Basilium epist. 56. de Ambrosio, *πὸς οὐρανὸν ἐπιπέδῳ τῷ μεγάλῳ καὶ ἀειβόητῳ νῦν, ἐπὶ τῇ αἰσθητικῇ τῶν ἐπιπέδων, ἔτι καὶ ἡμεῖς οὐκ ἐκκλησίαν, ἔτι καὶ ἡμεῖς οὐκ ἐκκλησίαν*. Etiam nos diuigimus pacem, & unionem cum Catholica Ecclesia, cui tu nunc praes per Dei gratiam. Basilium epist. 56. de Ambrosio, *πὸς οὐρανὸν ἐπιπέδῳ τῷ μεγάλῳ καὶ ἀειβόητῳ νῦν, ἐπὶ τῇ αἰσθητικῇ τῶν ἐπιπέδων, ἔτι καὶ ἡμεῖς οὐκ ἐκκλησίαν, ἔτι καὶ ἡμεῖς οὐκ ἐκκλησίαν*. Etiam nos diuigimus pacem, & unionem cum Catholica Ecclesia, cui tu nunc praes per Dei gratiam.

XXX. Undecimum nomen: *Custos vineae*. In Concilio Chalcedonensi, Epistola ad Leoem, *Insuper contra te ipsum, cui vinea custodia à Salvatore commissa est, id est, contra tuam Apostolicam sanctitatem, extendit inianiam*. Respondeo, ut prius: Vineae est Ecclesia: Itaque cui Ecclesia commissa est, cur non dicatur & vineae? Rursus eadem vinea est ovile. Ergo cui ovilis, eidem vneae tradita custodia est. At cui libet, ovilis: ergo cui libet Episcopo vineae?

XXXI. Duodecimum nomen. *Pater & doctor omnium Christianorum*. In Concilio Florentino sessione vltima. Ipsa etiam Romana Ecclesia vocatur mater & magistra omnium Ecclesiarum, in Concilio Lateranensi sub Innocentio tertio c. 5.

XXXII. Atqui primum hæ sunt auctoritates recentissimæ: & Concilia celebrata vigente maxime Romana tyrannide. Florentinum seculo 15. Lateranense decimo tertio. Quale autem est, vt à recentissimis, corruptissimisque temporibus mutuetur suum ius Ecclesia? Et vero, non dabis ex vera antiquitate vllum eiusmodi testimonium de Ecclesia Romana. Ipsum Episcopum patrem & doctorem omnium Christianorum, non admodum mirer dictum, qui Oecumenicus audiebat. Et vni ostendam non esse ad hanc rem? Ignatum illum Antiochenum appellat, c. 17. primi Dialogi, *ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἀντιόχειας, ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἀντιόχειας, ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἀντιόχειας*. Celeberrimum Ecclesia doctorem.

XXXIII. Decimum tertium nomen, *Sponsus Ecclesiae*, ex Concilio Lugdunensi generali, vt habetur in 6. de Electione, capite *Vbi periculum*. Non diffiteor sic legi in eo Concilio, quod est celebratum seculo decimo tertio. Quin scio in Concilio Lateranensi sub Leone decimo, eadem voces auditas. Sed à blasphemis abhorruit super Ecclesia: nec certiores vllas agnouit blasphemias, quam quum super bismo bipedum ea tribuuntur, quæ soli Filio Dei conueniunt. Quanquam ab isto si libet discedere, quid eris, quo, tanquam eximio, inoleat Romanus? Certe Ambrosius omnes Episcopos eodem honorat titulo: de Dignitate Sacerdotali, c. 4. allegoricos explicans Pauli locum de vnius vxoris viro: *Monet ne post catholicum dogma, sensum inueniatur Episcopos habere hæreticum: sed Christianam tantum Orthodoxam & Catholicam sibi associet fidem, ut vnius tantum modo vxoris, & Catholica Ecclesia vni Episcopos vocetur*.

XXXIV. Decimum quartum nomen, *Apostolica sedis praesul*. Sed hoc nomine negamus significari Oecumenicum Pontificem: sed eum qui praesidet in ea Ecclesia, quam aliquis Apostolus primum fundauit. Nam is olim vsus erat, vt Apostolica diceretur Ecclesia illæ omnes, quas vna velle Apostoli docuissent, vt Romana, Hierosolymitana, Antiochena, Ephesina, Corinthia: vt videre licet apud Tertullianum libro de Praescriptionibus, & strenuum, c. 3. li. 3. Itaque Hieronymus ad Theophilum de Ioanne Hierosolymitano, *Apostolicam cathedram habere se iactat*. Nec id negat Bellarminus aut audet, aut etiam potest. Quid ergo? Nimirum, vt puluerem inuiciat oculis, in trib. Romanum hic notat excellere. Quod etsi concedam, tamen non sequitur esse Oecumenicum. Quicumque enim in aliquo excellit, non est propterea dominus eorum quibus praefertur. Sed hæc ratione tria cuiusmodi sint videamus.

XXXV. Primum, quia quum dicitur absolute Sedes Apostolica, semper intelligitur Ecclesia Romana. Augustinus Epistola 106. *Missæ sunt de hac re ex duobus Conciliis Carthaginensi, & Milouitano, relationes ad Apostolicam sedem*. Respondeo, primo nihil sequi: nã loco iam citato Hieronymus Apostolicam cathedram simpliciter nominauit, quum Hierosolymitanam intelligeret. Neque antonomasia, vt al. as dixi, dominatum vllum, aut etiam singularitatem significat. Deio de is antonomasia vsus inualuit, non in omnibus. Ecclesiis, sed tantum in Latinis, apud quas praeter Romanam, nulla sedes erat Apostolica: quum apud Græcos plures numerarentur. Sic sæpe accidit, vt quæ vnica sunt in singulis regionibus, ea generali nomine significentur tanquam proptio. Sic Galli, etiã sciat multos esse in orbe Reges, tamen suum non nisi Regis nomine denotant absolute: quum aliis addant regnum, vt Regi Hispaniæ, Regi Angliæ, Regi Daniæ. Nec vnaquæ aliter. Ex quo iure ille vsus est Hispaniæ Regis, qui suis scriptis nihil aliud

sua monu dicit preter lo el R. y. Denique quis nescit non tantum vnica, sed etiam omnium nouissima sol. re nominari antonomastice? Apud Græcos Antiochus absolute Rex audiebat. Plutarchus in Camillo Darium βασιλεύς sic nominauit, *Ἀλέξανδρος ἐπὶ Γεωργικῆ τῆ βασιλείας φρασησὺς Θεομηλιῶν*. Alexander regum militia duces mense Thargelione ad Granicum deuicit. Apud N. cetam in Historia, rex Riciliæ, qui bello Græciam affigebat, vix alio venit quam τῆ ῥῆσος nomine Sic Sulcanum absolute appellatum sciunt omnes, Egypti regem. Non est igitur mirum in Occidente, id est, Ecclesia Latina, non tantum sedem Apostolicam dictam pro Romana, sed etiam Apostolicam, pro eius Episcopo: quod frequen illimum est apud recentiores historicos. Hoc iure vsus Synesius Epist. 67. de Alexandino loquens Episcopo *ὡς τὸ δὴ τῶτο ἐν πῆ ῥῆσος, ὡς ὁ δὲ τῶ αὐθῆσιαν τῶ δῶσι λικῆς ἀδελφῆς δῶσι λικῆς*. Hæc illa quaestio est, cui oportet auctoritatem Apostolicam iucissionu respondere.

XXXVI. Secundum Bellarminus obseruat, quod Romanus Pontifex dicatur tenere non solum Apostolicam sedem, sed etiam principatū Apostolicæ sedis, apud Augustinum epist. 62. Sed principatus Apostolicæ sedis non est dominium in reliquis sedes: verum ipsius Cathedræ administratio: & hunc esse sensum Augustini, alias dictum nobis: *In Ecclesia Rom. inquit, semper Apostolica cathedra viguit principatus*: hoc est, semper continuata est dignitas Episcopalis in administratione sedis Apostolicæ. Sic, quod Sozomenus lib. 7. c. 6. Græce dixit, de Nazareneno non ambiente Episcopatum Constantinopolitano, *Ἐπὶ τῶ κωνσταντινουπόλεως ἐπιστοπιαν ἡλθεν ἡγεῖσθαι τῆ ἐκκλησίας τῶ πατριάρχῃ: neque præ inanis gloria optauit Ecclesiam regere, quæ ei obtigit: Christophorius vertit. Neq. inanis gloria causa principatus affectum eius Ecclesiae, quam ipse susceperat. Et rursus, quam idem lib. 7. c. 1. *Ἐπιστοπιαν* dicit, hic primatum vertit: loquitur autem de quibusdam, qui concordiam praeferebant Episcopali dignitati: bro vero 2. c. 20. *Ἐπιστοπιαν ἐκκλησίας*, idem Sozomenus appellabat. Nec aliter apud Theodoretum lib. 2. c. 27. *τῶ δὲ τῆ Ἱεροσολιμῶν καὶ Μαρσαλον Μαρσαλον τῶ ἐπιστοπιαν πατριάρχῃ*, Primatum Hierosolymorum, post Macarium, obtinuit Maximus. Nec alio sensu Cyprianus epist. 66. scripsit Nouariano cathedram sibi constituere, & primatum assumere. Augustinus igitur principatus cathedræ Apostolicæ, nihil aliud est, quam Episcopatus in successione Petri.*

XXXVII. Tertio Bellarm. obseruat, munus Episcopi Rom. dici Apostolatam in Concilio Chalcedonensi actio. i. apud Honorium Imperatorem epistola ad Bonifacium in Epistola Episcoporum Galliarum, quæ est inter Leonis epistolas 51. & in epistola Bernardi 90. Quod nomen de nullo alio legatur.

XXXVIII. At ego Bellarmini audaciã mirer: nam, vt verum sit Apostolatam tributum Romano: certe posterior, nulli alii tributum, falsum est. Rurcius Lemouicensis libri secundi Epistola 8. ad Aenium, quem & Apostolicum sicut, & Papam, *Ad Apostolatam vestrum commendatitias postulanti libenter indulsi*. Similiter ad Aprunculum Epistola 48. *Hæc ad Apostolatam vestrum literas dei*. Item post ad Censurium, & alias sæpe. Sidonius lib. 6. Epistola 4. ad Lupum, *Praeter officium, quod incomparabiliter eminenti Apostolatu tuo sine fine debetur*. Et epistola 7. ad Fontellum, *Ego quoque ad Apostolatam tui notitiam pleniorum, cum praerogatiua domestica familiaritatis accedo*. Et libri 7. Epistola 4. ad eundem, *Apostolatam vestri patrocinium copiosum, verissimum dominus anima mea Simplicio & Apollinari intermina intercessione, conferre vos comperi*. In renunciatione Heraclienfis Metropolitanæ Theodori Critopuli, *Ἐπιστοπιαν τῆ Ἱερουσολιμῶν, καὶ τῶ δὲ τῶ κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῶ πατριάρχῃ τῶ κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῶ πατριάρχῃ τῶ κωνσταντινουπόλεως*. Deprecor & thronum, & principatum, & sacerdotium, ad horiorque eum qui vocatur, & quæ Paracletus ad Apostolatam suam separabit. Pacianus Epistola prima: *Denique Episcopi Apostoli nominantur*. Vide Saaronem in illam Apollinatis Epistolam 4. libr. 6. Quid igitur habet Bellarminus proprium Romano? Et si nihil non commune, cur ei proprium fabricat Oecumenicum Pontificatum?

XXXIX. Decimum quintum nomen, *Episcopus Vniuersalis*: in Concilio Chalcedonensi actione tertia, leguntur tres Epistolæ diuersorum Græcorum ad Leonem Papam, quæ omnes ita incipiunt, *Sanctissimo & beatissimo vniuersali Archiepiscopo & Patriarcha magna Roma Leoni*. Adde Actione secunda nomen *Dominus noster & sanctissimus Papa*, prolatum ab Actio Nicopolis.

XL. Respondeo, primum non esse ea testimonia ex prima puraque antiquitate: sed ex quinto seculo, quum iam *Ἐπιστοπιαν* contentio nasceretur inter Romanum & Constantinopolitanum. Secundo, non esse ipsius Synodi Chalcedonensis, sed particulare aliquorum suo nomine, proprioque motu vel scribentium ad Leonem, vel loquentium de Leone. Tertio, dico ea ipsa nomina aliis delata, praeter Romanum. Primum à Clericis & Monachis Antiochenis Ioanni Constantinopolitano in quinta Oecumenica Synodo, *Sanctissimo ac beatissimo Archiepiscopo Oecumenico Patriarcha Ioanni*. Et ab Episcopis, *Dominus noster per omnia sanctissimo & beatissimo patri patrum Archiepiscopo & Oecumenico Patriarcha Ioanni, ac Sancta & Deo venerabili Synodo in regia ciuitatum vrbe congregata, minimi Episcopi secunda Syria*. Adde iam ipsam illam Synodum in Relatione, *Dominus noster sanctissimo & beatissimo patri patrum, Archiepiscopo, & Oecumenico Patriarcha Ioanni, Synodus in hac Imperiali ciuitate congregata*. Quid tale pro Romano profert Bellarminus?

XLI. Nec facile post ea tempora Constantinopolitanum inuenias absolute ea honoris praerogatiua. In Nicæno secundo, *Beatissimo ac sanctissimo Domino Tharasio Archiepiscopo Constantinopoleos vniuersali Patriarcha, Orientalibus Pontificibus & sacerdotibus in Domino gaudere*. Ipse etiam Romanus Adrianus, dilecto fratri Tharasio generali Patriarcha, *Adrianus seruu seruarum Dei*. Adrianus, inquam, Constantinopolitanum praedicat generalem Patriarcham: quem tamen idem Constantinopolitanus an salutat collegam, *In omnibus sanctissimo & beatissimo fratri & comministro, Domino Adriano Papa Veteris Roma, Tharasio*. Non exclamat Bellarminus, o tempora! o mores!

XLII. De Domino nostro & sanctissimo Papa, vnius Episcopi verba sunt: Græce ita, *τῶ δὲ τῶ κωνσταντινουπόλεως ἐπιστοπιαν, καὶ τῶ δὲ τῶ κωνσταντινουπόλεως ἐπιστοπιαν*. Domini nostri, & sancti Patris, & Archiepiscopi Leonis Epistola. Priuatum ergo effectum vnius Episcopi, non publicum totius Concilii. Deinde quid

quid habet virium? Nam Domini nomen etiam aliis pluribus communicatum. Certe in eadem actione paulo prius habes, *Domino meo dilectissimo fratri & confacerdoti Ioanni Grillus: Sancti autem epitheton nemini ferme negabatur Episcopo. Actione 1. Sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo Flaviano.*

CAP. XX.

De Conciliis.

I. **A**tque haecenus Papistarum argumenta: nunc examinemus Antiquitatis testimonia, quorum classes quatuor Bellarminus distribuit: Conciliorum, Romanorum Episcoporum, Patrum Graecorum; denique Patrum Latinorum. Sed libet protestari, quae variis iam locis explicata fuerit, ea me non repetiturum; etsi sint non pauca.

II. Concilia colligunt Bellarminus c. 13. lib. 2. de Pontifice: & Agricola c. 19. de Primatu Petri: & haec nominant Nicænum primum, Sardicense, Constantinopolitanum primum, id est Oecumenicum secundum Ephesinum, Chalcedonense, Constantinopolitanum quintum, Nicænum secundum Lateranense, Lugdunense, Florentinum. Ex quibus tria postrema frustra offeruntur: omnia post confirmatam Romani tyranni dem: imo recentissima, Lateranense sub Innocentio tertio, seculo decimo tertio: Lugdunense sub Innocentio quarto, annis post illud triginta: Florentinum sub Eugenio quarto, seculo decimo quarto. Atque haec pro arbitrio Romanus disposuit: itaque particularia fuerunt, ex solo Occidente, Ecclesiaeque Latina: nisi quod ad Florentinam venit Imperator, & Patriarcha Constantinopolitanus; spe unionis, quae tamen non successit. Haec ne nominata quidem oportuit. At Sardicense decretum de renouandis iudiciis; Ephesinam Nestorii condemnationem ex mandato Celestini, & reservationem causae Ioannis: item in Chalcedonensi vniuersalis Ecclesiae Pontificem, & custodem vineae, tractauimus: nisi quod hic Bellarmini nouum mendacium est, Synodum Ephesinam non esse ausam iudicare causam Ioannis: quod nusquam dictum fuit haecenus: Imo ipsa Synodus testatur se eum excommunicasse, & deposuisse: quicquid autem reseruat iudicio Celestini, eo fecisse, vt nequitiam hominis patientia vinceret. De secundo Oecumenico testante se conuocatum ex mandato Damasi, proximo agitur libro, quum de autoritate conuocandorum Conciliorum quaestio agitabitur. Ita supersunt tantum tria, Nicænum primum, Constantinopolitanum quintum, Nicænum secundum.

III. Et quidem duo: posteriorum facilius negotium. Constantinopolitanum, *Nos, inquit, Apostolicam sedem sequimur, & obedimus, & ipsius communicatores communicatores habemus, & condemnatos ab ipsa, & nos condemnamus.* Iam (inquit Bellarminus) si totum Concilium Apostolicae sedi obedire se profiteretur, certe Apostolica sedes toti Ecclesiae cum autoritate praestit.

IV. Sed huius Concilii quum Graeca exemplaria non habeamus, ego quidem interpretis Latini verba nolim vrgeri. Quamquam consequentia non est necessaria, Synodus se profiteretur obedire Apostolicae sedi: ergo tota Ecclesia subdita est Romano Pontifici: nam primo illud obedire, si significare potest potius eius Synodi modestiam, quam autoritatem Romani. Tam exemplum est singulare: & quidem vnius non Oecumenici, sed particularis Concilii: non enim illud est quintum vniuersale: sed aliud conuocatum in causa Anthymi, paulo ante vniuersale. Denique ipsa eius Concilii historia, probat non fuisse tum temporis Romanum agnatum ab Ecclesia pro Oecumenico. Quum enim Agapetus Anthymum Constantinopolitanum deposuisset, isque conquereretur sibi factam iniuriam, tunc ab Imperatore fuit hoc congregatum Concilium, nempe vt iudicaretur de Agapeti iudicio. At hoc quam fuisse absurdum, si nihil reliqui fuisset factum Synodo, praeter meram obedientiam? Sensus igitur est horum verborum, ab eo Concilio probari, & confirmari sententiam latam in Anthymum: quia tamen Agapetus erat Patriarcha, & quidem patriarchatum primus, ideo modeste dictum, obediri, tanquam de eo qui gradu honoris reliquos praecederet.

V. In Nicæno secundo recepta est & probata Epistola Adriani ad Tarasium. In ea autem haec leguntur. *Petri sedes per totum terrarum orbem primatum obtinens lucet, omniumque Ecclesiarum Dei caput existit. Vnde & ipse beatus Petrus Apostolus, Dei iussu Ecclesiam pasceas, nihil omnino pratermissis: sed vbi que principatum obtinuit & obtinet.*

VI. Respondeo; primo, Niceni istius Concilii autoritatem, aut nullam esse, aut exiguam: fuit enim idololatricum: & propterea damnatum in magna Synodo conuocata à Carolo magno ex Germania & Gallia, Francofurtum. Praeterea nullum profertur huius Concilii dictum factumque: tantum oblique deducitur argumentatio; ex eo quia probauit literas Adriani: & in his literis continentur laudes sedis Romanae. At potest non esse necessaria consequentia. Nam agebant ea litera etiam de cultu imaginum; quae causa erat factae congregationis. Huius capitis gratia testati sunt Episcopi se ita credere. Nam neque hoc dictum immediate post earum recitationem. Sed postquam Tarasius, interrogatus vtum iis consentiret, respondisset, ita, vt satis ostenderet, sede hoc imaginum cultu loqui: in eoque Adriani recte scripsisse, constabiliuissetque antiqua traditionem, sic enim appellabat: concludens, *Imaginum picturas secundum priscam patrum nostrorum traditionem recipimus, & has desiderio nostro adoramus.* His auditis dictum est, *Vniuersa Sancta Synodus sic credit, & sic docet.* Itaque huc referendum quod statim post annectitur de receptis & probatis iis literis. Alia res fuisset, si diserte hoc caput testati essent Episcopi se admittere & probare. Quod non est factum. Denique Adrianus iste, vixit seculo integro post Phocam, id est, post confirmatam Romani Tyrannidem. Itaque nihil hic est virium.

VII. In Nicæno primo longe maior controuersia. Agricola ex eius praefatione recitat, *Sancta Ecclesia Romana nullis Synodicis decretis pralata est: sed Evangelica voce Domini & Saluatoris nostri primatum obtinuit. Et*

post pauca: *Prima ergo sedes caelestis beneficio Romana Ecclesia. Sed haec praefatio non est ipsius Concilii, verum longo post tempore assuta, siue à Dionysio Exiguo, siue ab Isidoro Mercatore, siue ab alio quopiam. Itaque nullius momenti. Tum quid habet? Primatum. At primatus potest esse, vt tamen non sit Oecumenicus Pontifex: vt alias dictum.*

VIII. Hardingus contra Iuellum art. 4. legm. 6. profert canonem 44. *Præcunctis ditionis sua nationibus Patriarcha praestit, & leges illis praescribit: utque Petrus Christi vicarius. principio praepositus Religioni, Ecclesiae caterisque omnibus ad Christum pertinentibus, magister fuit, & rector Christianorum principum, prouinciarum, omniumque nationum: sic is, cuius principatus est Roma simul Petro & aequalis autoritate, imperium ac dominium obtinet in omnibus Patriarchas. Huic sanctioni si quis repugnauerit, & obistere ausus fuerit, totius Synodi decreto anathemati subiiciatur.* Hunc eundem ex Alphonso Pisano recitat agricola, sed numerat vigesimum quartum: qui tamen apud Pisatum, & Turrianum est nonus.

IX Respondeo, hunc canonem esse supposititium: primo, quia constat non fuisse editos plures quam viginti: vt alias disputatum. Secundo, quia contradicat Canoni sexto, quem constat esse genuinum: is enim quo iure prouincias distribuit patriarchis, quas iste omnes Romano attribuit. Tertio manifesta sunt falsitatis haec indicia: primum, quia dicit Petrum rectorem fuisse omnium Christianorum principum: quum tamen nulli principes fuerint Christiani, ne quidem multis annis post Petrum. Secundum; quia asserat Patriarchas suis nationibus leges praescribere: quod est contra eorum temporum consuetudinem: nihil enim Metropolitanus siue patriarcha poterat (nam vtique idem erat, vt alias diximus) absque Episcoporum suorum consilio. Tertium; quia auctoritatem Romani appellet Imperium & Dominium in omnes Patriarchas: quibus propheticis vocibus nunquam in Ecclesiastica politica vsa est antiquitas. Quartum: quia addat ad finem, *Huic sanctioni, & quae sequuntur: haec enim clausula: in primis Conciliis vsurpata nunquam legitur: sed duntaxat in posteris.*

X. Agricola alium describit ex noua editione, 23. *Placuit, vt accusatus vel iudicatus à comprouincialibus in aliqua causa Episcopus licenter appeller, & ad eam Apostolica sedis Pontificem; qui aut per se, aut per Vicarios suos, eum retractari negotium procurer. Et dum iterato iudicio Pontifex causam suam audiat, nullus alius in eius loco ponatur, aut ordinatur Episcopus: quoniam, quantum à prouincialibus Episcopis accusati causam Pontificis scrutari liceat, non tamen definiti in consilio Romano Pontifice permissum est: quum beato Petro Apostolo, & non ab alio, quum ab ipso dictum sit Domino, Quicumque ligaueris super terram, &c. Ego vero hanc editionem nouam non vidi. Certe hic canon nullus est apud Pisatum: nullus apud Turrianum. Ne in noua quidem collectione seueri in Binii. Et quandiu abutentur Papistae patientia nostra: Testantur antiqui viginti fuisse Canones Nicænos. Ineptus nescio quis fabulam finxit de octoginta primis; tum septuaginta. Huic fides habita est. Nullum non mouere lapidem Papistae, vt hoc quicquid esset, nobis obtuderent. Tandem ex vltimo Oriente Arabici prodierunt Canones: & quidem octoginta: quum tamen ille ludio testaretur editos esse tantum septuaginta; idque ab ipsa Synodo, contrahente primum numerum. Atque hos aliter Pisatus edidit, aliter Turrianus. Quid ergo iamne satisfactum? Imo nouas editiones duarum; quae neque cum primis editionibus, neque cum Arabicis conueniunt. Tantae molis erat Romanam extollere sedem, & tamen hic Canon Apostolicam sedem absolute nominat pro Romana: & Pontifici Vicarios tribuit: quod ea factum aetate nunquam quifquam legat.*

XI. Verum in genuinis viginti Canonibus, sextus est. *Τὰ δὲ ἑξῆς ἐστὶν ἡ τετὸν ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ Λιβύῃ, καὶ Πενταπόλει, ἢ τῆ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπισκοπία πρῶτον τῶν τῶν ἐξ ἑοῦσιν ἐπὶ τῆ καὶ τῆ Πρώτης ἐπισκοπίας τῆσθ σιωπῆς ἐστὶν ἰσχυρῶς ἢ καὶ τῶν Ἀποστολικῶν, καὶ τῶν ἀλλῶν ἐπισκοπῶν τὰ πρὸς βίβλιν ἐκείνην καὶ αὐτοῦ. Mos antiquus perduret in Aegypto, & Libya, & Pentapoli, vt Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem: quoniam quidem & Episcopo Romano parilis mos est. Similiter autem & apud Antiochiam, cateraque prouincias honor suus vnicuique seruetur Ecclesia.* Hunc canonem mirum quibus artificiis suum facere conentur, Bellarminus, & Turrianus de Epistolis Pontificum li. 3. c. 3. & Poffeuinus in Refutatione responsionis Chytræi sect. 6. & Baronius ad annum trecentesium vigesimum quintum. Bellarminus agit distinctius: & indigere Canonem primo Consideratione; deinde interpretatione. Et consideratio quidem illi gemina.

XII. Prima consideratio: Nihil Concilium Nicænum statuisse circa Romanam Ecclesiam: quoniam potestas eius non ab hominibus, sed à Deo est: sed tantum ex forma Romanae Ecclesiae constituisse statum aliarum Ecclesiarum: vbi sit Romana Ecclesia regula aliarum. Itaque, peccant qui dicunt certos fines assignatos Romano.

XIII. Respondeo, primo peti principium, & falso asseri Romanæ Ecclesiae principatum esse à Deo, non ab hominibus. Nunquam enim probari quicquam potest huiusmodi à Scriptura sacra. Tum Concilium testatur esse ab hominibus, quum eum assignat consuetudini: Romano, inquit, *parilis mos est.* Nam certe reliquarum sedium non accesserunt privilegia ab ipsa Scriptura: sed duntaxat à consuetudine. Ergo Romanæ Ecclesiae parilis mos, vnde erit, nisi à consuetudine? Secundo, *statuere*, dico sumi dupliciter: vel, vt eum primum aliquid instituat, sanciatque: vel, vt quæ iam olim ceperunt vsurpari, confirmetur. Illo modo concedo nihil hic statum non tantum de Romano Episcopo; sed ne de aliis quidem Diserte enim τὸ δὲ ἑξῆς ἐστὶν ἡ τετὸν καὶ αὐτοῦ: *mos antiquus perduret.* Hoc autem, dico esse statum aliquid. Nam, dum reliquis Patriarchis fines assignantur, extra eos fines, quos sibi iam Romanus sumpserat, & longa possessione obtinebat, nemo cum ratione neget, aliquid statui: nempe vt & iidem fines ei firmantur, & illi interdiceretur in aliorum fines iurisdictionis. Nam alias omnino nulli fines essent constituiti. Sic amat fieri in quacunque distributione. Nam, exempli gratia, si quis Regi Hispaniæ Pyrenæos montes & Oceanum praescribat terminos: non tantum dicit, eius regis in eas regiones iis terminis comprehensas autoritatem esse: sed etiam in nullas praeterea. Similiter quum Alexandria assignantur Aegyptus, Libya & Pentapolis: eo ipso non tantum

tatum statuitur eas provincias ei subesse: sed etiam non subesse Antiocheno, Hierosolymitano, Romano. Quin etiam Higmarius paulo post dicit Nicænos Canones voluisse Romani privilegium ratum esse.

XIV. Præterea, quodnam hoc conclusionis monstrum est? Quia reliquis sine assignentur ad instar Romani, ergo Ecclesiam Romanam constituit regulam aliarum. Verbi gratia: In illa tabulosa Constantini donatione, hæc habentur: Quæ admodum Imperialis potentia, officii diversis, cubiculariorum nempe, ostiariorum, atque omnium excubiæ ornatu, ita et sanctam Romanam Ecclesiam decorari volumus. Hæc tamen Imperialem dignitatem constituunt regulam Ecclesiæ Romanæ, quæ instar illius componatur? Imo hæc ventosæ sunt imaginationis portenta. Quin potius, quia eorum, qui artificiosè scilicet eam donationem contexebant, ea mens erat, ut his verbis æquatam Imperatori Papam persuaderent; quia ei æqualia concederentur: sic indubitata mens est Nicænorum Patrum, æquatam esse Alexandrinum Romano: quia similia illi iura tribuuntur, iis quibus iste utebatur. Higmarius Rhemenis apud Tutriano c. 3. tertij pro Epistolis, Nicæni canones Romani Pontificis privilegia provinciarum indicarent observanda. Et Nicolaus I. ad Michaelem: Ex eius forma (id est, Romanæ Ecclesiæ) quod Alexandrina Ecclesia tribueret sumpsit exemplum.

XV. Secunda consideratio. In libris vulgatis deest huius canonis initium, quod tale est, Ecclesia Romana semper habuit primatum: Et citatur in Concilio Chalcedonensi, sectione 16. verum quod est ex Græco à Dionysio Exiguo. Indeque post ita lectum canonem, Iudices Chalcedone dixerunt, Perpendimus omnem primatum et honorem præcipuum secundum canones, antiquæ Romæ Deo amantissimo Archiepiscopo conservari.

XVI. Respondeo, nullos codices hoc principium agnoscere: non totos Conciliorum: non Canones editos Parisiis anno millesimo quingentesimo quadragesimo quarto: non Græcos in Germania anno eiusdem seculi quinquagesimo nono. Nō Gelasium Cyzicenum editum Luteciæ anno eiusdem seculi postremo. Non Decreti veteres editiones: ne novam quidem Gregorij decimi tertij. Non etiam exemplaria ad Africanos missa olim Constantinopoli, & Alexandria. Non editio Arabica apud Turrianum. Non vterque Codex Canonum Græcus & Latinus à Iustello editus. Non codex Zonaræ. Non Arabica editio. Quæ vero ex Concilio Chalcedonensi argumenta desumuntur, leuia sunt. Nam ea recitatio est Palchasi legati Romani, non ex vilo authentico exemplari, sed ex sua chartula, siue cõmonitorio: eadem fide forasæ, qua ante in Africæ legati Zozimi erant vsi. Sed Codex Constantinopolitanus: is sine dubio ex quo Articus Canones ἐκ ἀποκλήρων δεσφριπλεται ἄθεν Νικαίου δὲ τῆ πρώτης ἐκδόσεως, integros prout facti erant à Patribus, inquam, Codex hoc principium non agnoscebat, tum statim in medium prolatus post Palchasi recitationem. Quis vero non miretur ea verba esse γνήσια, & tamen nunquam reperta, nunquam lecta, nisi in vno Cõmonitorio?

XVII. Quod attinet ad sententiam iudicum; primo mentitur Bellarminus sic fuisse pronunciatum post eum ita lectum canonem: multo magis Baronius, asserens ea ex sententia constare, iudicibus probatam eam lectionem. Sic enim locus habet. Gloriosissimi iudices dixerunt. Ex his quæ gesta sunt, vel ab unoquoque deposita, perpendimus omnem quidem primatum et honorem præcipuum, secundum canones, Antiquæ Romæ Deo amantissimo Archiepiscopo conservari: oportere autem sanctissimum Archiepiscopum regie Constantinopolis novæ Romæ, eiusdem primatus honoris et ipsum dignum esse. Aduerte nihil pronunciatum ex sola lectione Palchasi: sed ex vtriusque partis documentis. Protulerat autem Actius Diaconus Constantinopolitanus, non tantum Canonem Nicænum, sed etiam Constantinopolitanum, in quo primatus disereta mentio. Episcopum Constantinopolitanum habere primatum honorem post Romanum Episcopum. Vnde quis non videt facile nasci illam iudicis sententiam? Tum ex eo quod subicitur de iisdem primatus honoribus, quodque subicitur æque Bellarminus, & Baronius: quis non videt iudices attendisse potius Constantinopolitanum Canonem?

XVIII. Apparet autem id initium, non esse Canonis textum; sed annotationem exscribentium, & ut vocant παρηγοριαν. Sic enim conciditur. Quod Romana Ecclesia semper habuit primatum. Vnde Dionysius ille Exiguus, quantum ex Baronio intelligo, sumpsit animos, ut audaciam quam sine scrupulo id, quod Bellarminus recitat; ablata particula Quod iudice paratilorum: & quia videbat male coherere sententiam; textui inseruit voculam autem, dixitque, Romana Ecclesia semper habuit primatum. Mos autem perduret. Itaque inedit Baronius, contra tantum non perierat ipsius sexti canonis esse verba. Quianam vero? Nempe (si credimus) absque exordio redditur sensus obscurus, ac mutilatus. Ita est: credite: αὐτὸς ἴσται: quasi prætoriam autoritatem in re literaria obtineat; ita confidens pronunciat. Sed si ille ἁποβῆται, at nos Iolus nos vicitur.

XIX. Et tamen, quam maxime probant, esse ipsissima Concilii verba; quid lucra factum? Nam certe primatum quem audimus, non statim Oecumenicum pontificatum videmus. Nos, inquam, quibus nullum obiectum est ὑλιώμορος. Nam istos, quid morer, qui iampridem nullum audierunt, non dico primatum, aut principatum, sed ne quidem vniuersalem pontificem; aut summum pontificem, aut omnino pontificem; quin statim Romanum se credant ambabus tenere? At enim nos scimus ita significari primas honorificentiae partes. Et ne procul abeamus, scimus ab ipsis iam nominatis gloriosissimis iudicibus. Nam illi eosdem primatus honoris Constantinopolitano assignant, quos Romano concedi obseruabant à Caonibus, & Constantinopolitani Patres designabant, ut haberet primatus honorem post Romanum. Quid ergo? Certe, si primatus Oecumenicum Pontificatum significat, Constantinopolitanus erit Oecumenicus Pontifex, cui idem primatus debetur: etsi debeatur post Romanum. Sed hoc absurdum. Nam Oecumenicus is intelligitur, cui nihil sit in toto orbe non subiectum. Quomodo ergo primatum haberet Constantinopolitanus, si Romano subiceretur? Aut, quomodo Romanus, si non ei Constantinopolitanus; Cæterum enim, illud post Romanum,

subiectionem non significat. Etsi enim Rex Hispaniæ, locum habeat post regem Galliæ, tamen huic ille non subiicitur.

XX. Venio ad Canonis interpretationem. Horum igitur verborum ἐκδοχὴν τῶν ἐν Ρώμῃ ἐπιτοκῶν τῶ το αὐτοῦ ἐστίν. Quoniam Episcopo Romano pariter mos est Bellarminus quatuor colligit expositiones. Prima est Rufini, qui libro primo historiae capite sexto de reterum dicit, ut Alexandrinus Ægypti, Romanus suburbicariarum Ecclesiarum sollicitudinem gerat. Eadem sententia est Arabici Canonis, quem vt plenior laudat Posseni in refutatione Chytræi sect. 6. Integrior, inquit, est Canon in Arabica versione, qui est octauus numero, et ita habet: constitutum est vt Episcopus Ægypti, id est, Patriarcha Alexandrinus presideret et habeat potestatem totius Ægypti, et omnium locorum, ciuitatum, et castellarum, quæ sunt circa eam, quæ sic conuenit. Si quidem similiter Episcopus Roma, id est, successor Petri Apostoli, potestatem habet omnium ciuitatum, ac locorum, quæ sunt circa eam. Altera, Balsamonis, adde & Zonari: item Niliu libro contra primatum, assignatum fuisse Romano Occidentem. ἡ γὰρ τῶ ἐν τῇ Ρωμαίων ἐκκλησίᾳ ἀποδοῦνται τῶ Ἐσπαρίων ἀρχιεπίσκοπος ἱεροσολυμιτῶν. Tertia Carianæ autoris summæ Conciliorum, qui ex editione quadam vetustissima Latina, quam habebat à Marcello Cardinali Sadoctæ crucis, restituendum putauit; Quoniam quidem metropolitano idem moris est. Quarta denique ipsius Bellarmini & Baronij; sed de Bozij libro de Signis Ecclesiæ 18. cap. 3. Alexandrinum debere gubernare illas vsus provincias, quia Romanus Episcopus ita consuevit, id est, permissit Alexandrino regimè earum: siue quia Romanus eas per Alexandrinum solet gubernare. Harum expositionum tres primas exhibat: in quarta acquiescit.

XXI. At nos tertiam, id est, Carianæ emendationem, consentimus esse absurdam: cum, quod iniquum sit vnicuique exemplar, idque nullius, aut certe obicere fidei, omnibus alijs præferri: etiam vetustissimis testibus, vt Attico Constantinopolitano, Cyrillo Alexandrino, Africanis, ipsi denique Concilio Chalcedonensi: tum, quod omnino ex hoc Chalcedonensi constat in eo canone actum de Romano Episcopo: pro quo, si substatuatur Metropolitanus, nihil erit quod de eo possimus interpretari. Ratio etiam est absurda concedi Alexandrino in eas omnes provincias autoritatem, quia id Metropolitanum moris sit: non enim verum, omnem Metropolitanum præesse multis prouincijs.

XXII. Sed postremæ cur acquiescant, haud facile dictu: nisi quia præratione voluntas, cum nec vllis fulciunt argumentis. Tantum Bellarminus dixit, non apparere aliam probabiliorē: quæ quidem non confirmatio est, sed v. cordia. Nam contra, hæc esse dico omnium, quæ potuerunt excogitari, absurdissimam. Primo, quia ex quo conditus canon, a nemine fuerit sic intellectus: ac ne hodie quidem, nisi ab iis, qui Romanum Pontificem habent μέτρον ἀπειρίας. Est autem vehemēter absurdum, vel imaginari duode im integris seculis, nunquam quemquam intellexisse, quid hæc sibi verba vellent: maxime in vsu quotidiano.

XXIII. Deinde refutator abunde ex historia Ecclesiastica: ex qua facile colligimus nunquam se Episcopum Alexandrinum gessisse tanquam Vicarium Romani: imo potius suas Ecclesijs, siue parochijs suo iure gubernasse, vt & suo Romanum suas. Adeoq; collegas ambos fuisse, vsosque eodem Patriarchæ titulo: atque eo ordine sedisse in Concilijs. Imo in consequentibus decretum Constantinopolitanum ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικῶν, δὲ ὁμοῦν μεταλλωτοῦ πρὸς ἑκάστου ἑκατέρας ἀπὸ τοῦ ἑαυτοῦ ἑκαστοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐστίν.

XXIV. Tertio hunc Alexandrini primatum in eas prouincias Syacus adscribit, non auctoritate Episcopi Romani, sed antiquæ consuetudini. Ἀρχαῖα, inquit, ἐστὶν ἡ παράδοσις. Et vero, cur non liceat illud querere, quod alias apud Papistas solemne est: si contulit Romanus Constantinopolitanus illi, quicquid auctoritatis erat, quando factum? a quo factum? Porro illis verbis, Mos antiquus perduret in Ægypto, ista sunt ἐν παλαιῶν πολιτῶν, Eadem est Roma consuetudo, vt cõparatur consuetudo consuetudini. Sensus igitur est, consueuisse iampridè has prouincias administrari ab Alexandrino: quæ eadem alijs à Romano: vnde Zonaras: τῶν ἀλεξανδρείας ἐπισκοπῶν ἡ ἀρχὴ τῶ ἐν τῇ Ρώμῃ ἐκκλησίᾳ ἀποδοῦνται τῶ Ἐσπαρίων ἀρχιεπίσκοπος ἱεροσολυμιτῶν. Alexandrinum Episcopum, iis qui in Ægypto, Libya, ac Pentapoli sunt, præstare: Antiocheni subiectis sibi prouincijs, Syria, nimirum, Cæle Syria, Cilicia vtriq; Mesopotamia: ad alios Episcopos suis quæque regionibus: quemadmodum et Ecclesiæ Romanæ præses, in occidentales prouincias principatum diuturna consuetudine obtinet, præstare videt. Sed & Balsamon, Quoniam et Romanus Episcopus præest occidentalibus prouincijs. Ergo Nicæni Concilij patres voluerunt, tum Romanum, tum Alexandria niti antiqua consuetudine. Hanc autem, vel in Romano improbandam, vel in Alexandrino confirmandam.

XXV. Denique contra dicunt Sophistæ veteribus huius Canonis interpresibus, non Balsamon tantum, & Zonara: sed etiam Rufino: in quo fines designantur non solum per suburbicarias Ecclesijs: sed etiam per pariterilem morem: qui nulla potest arte inflecti in Bellarminianum sensum. Præterea Nicolaus primo, & Hiermaro; quos testes paulo ante nominauimus: quæ ex iis verbis non causam efficiunt collegentur, sed exemplum duntaxat. Nam quod cum Nicolaum Bellarminus laudat autorem suæ sententiæ, suo more facit, id est, mentiens.

XXVI. Super sunt duæ sententiæ, quarum altera suburbicarias Ecclesijs, altera totum Occidentem largitur Episcopo Romano: inter quas longum discrimen. Nam quia constat in huiusmodi distributionibus solitum obseruari politicum ordinem; videntur regiones distinctæ, prout erant prouinciæ. Itaque Rufinum suburbicarias nominasse, vt solebat Roma suburbicarias regiones, intra centesimū miliarium. Tusciam, Picenam, Latium vetus, & nouum; de quibus erudite Ia. Gothofredus Iurisconsultus, magni Gothofredi filius. Qui fines quanto minores sunt toto Occidente nemo ignora; qui ipsam intra Italiam erant.

XXVII. Porro certum fuisse Romano suos fines, non verò lberam in omnes totius orbis Ecclesijs iurisdictionem. Hinc in Apostolicis constitutionibus, vulgo Clementis, libri 8. cap. 10. Quæritur, inquit, uter sit primus

ἐπιστολῶν τῶν ἁγίων, pro omni Episcopatu totius orbis, eorum qui recte tractant ἡ ἀρετὴν τῶν ἁγίων, et pro Episcopo nostro Iacobo, Hierosolymitano, καὶ τῶν παροικούντων αὐτῶν. Et pro paræciis eius, καὶ τῶν παροικούντων αὐτῶν. Et pro paræciis eius: Item pro Episcopo nostro Euodio Antiocheno, et pro paræciis eius. Basilius Epistola 48. quæ ad Athanasium. Vnam inueni auxilium τῶν ἁγίων ἡμεῶν ἐκκλησιῶν, Ecclesiis nostris, et sensum Occidentalium. Et 70. ad Episcopos Occidentales. Διότι ἐὰν μὴ ᾖ ἡμεῖς ἐκκλησίας καὶ παροικίας, ἐξ ἧς λοιπὸν ἐπὶ τὸ ὄρατον μέρος τῶν ἁγίων ὁμοθυμαδόν. Verendum, ne postquam exederit nostras Ecclesias, serpat in partem sanam, id est, vestram paræciam. Et tibi paræcias disparatas. Et in iis suas tributas Episcopo Romano, itidem et Hierosolymitano & Antiocheno.

XXXVIII. Sed totus ne Occidens Romano? παροικίαι δὲ αἱ. Africanos certe non putasse, notum omnibus, qui negabant permitti debere transmarinas appellationes, in Romana Synodo quarta sub Symmacho, legimus ei Papæ concessum, purgato scilicet calumniis; ut Christianorum plebi in omnibus Ecclesiis suis, ad ius sedis sue pertinentibus, tradat diuina mysteria. Quæ limitatione quid opus erat, si non tantum in vniuerso orbe, sed saltem in Occidente, imò in Italia, vnde erat Synodus congregata, id iuris esset? Tarraconenses ad Hilariu scribunt. Quam curam Apostolatus vester de prouinciis suis sacerdotibus gerat. filio nostro illustri, Vincentio, duce prouincia nostra referente, cognouimus. Nota, prouinciarum vestrarum, et prouincia nostra. Non ergo Tarraconenses in prouinciis Romani Episcopi. In excerptis Flor. editis ad finem Agobardi. In Romana Ecclesia neque in presentem diem cernimus absque interrogatione principis, sed solo dispositionis iudicio, et fidelium suffragio, legitime pontifices consecrari: qui etiam omnium regionum et ciuitatum quæ illi subiectæ sunt, iuxta antiquum morem, eadem libertate ordinant, atque constituunt sacerdotes. Quod in Gallias aliter factam conqueritur. Ergo Gallias oportuit non numeratas in prouinciis et ciuitatibus, Romanæ Ecclesiæ subditis Episcopi Galli in annalibus incerti auctoris, editis à Petro Pithæo, ad annum octingentesimum sexagesimum tertium, indignantur, quod Episcopus Romanus in tantum se iactaret, et extolleret, ut eos appellaret suos clericos. Scies, inquit, nos non tuos esse, ut te iactas et extollis, clericos, quos ut fratres et coepiscopos recognoscere, si elatio permitteret, debueras. Glaber lib. 2. c. 4. negat Ioanni Romano licuisse in aliena diocesi, id est, Turonensi, consecrare Ecclesiam, inuito Turonensi Episcopo. notatq; hanc præsumptionem detestatos esse Galliarum præfules.

XXXIX. Fuit sane Romani Episcopi nomen magnum in vniuerso Occidente. Sed verisimile est, cum ab initio vigeret ἰσονομία, tamen hac paulatim pessundata, id ipsum passas Ecclesias Occidentales à Romano, quod Orientales à Constantinopolitano. Imò vero etiam durius: cum iste semper fuerit Imperatore minor: hic vero tandem formidabilis. Itaq; distinguenda sunt tempora. Ab initio suburbicarias Ecclesias solas habuit sub se Romanus: postea demum totum Occidentem. Rufinus sic interpretatus est, ut tunc res erant, quando conceptus est Canon. Zonaras autem, & Balsamo, prout erant suis temporibus, distributo iam orbe vniuerso in quatuor Patriarchas, ipso etiam titulo Oecumenicos.

XXX. Sed utramq; tamen interpretationem Bellarminus oppugnat. Contra Balsamonis Occidentem obiicit: Primo Concilium, neq; Orientis meminisse, neque Occidentis. Secundo, hac clausula causam reddi, cur permanere debeat antiquus mos. At non sequi, Episcopus Romanus habet curam Occidentis: quia Alexandrinus debet habere, Ægypti, Libyæ, & Pentapolis. Nam cur non totius Africa? Cur non potius Carthagenensis Episcopus?

XXXI. Respondeo ad prius, non interesse, utrum ea verba sint, an potius ἀδελφότης. Sed Balsamoni magnam rationem fuisse, vsum sibi experimento cognitum. Videbat enim tum suis temporibus, tum multis ante se annis, sic Orienti præesse Antiochenum: Alexandrinum, Libyæ, Ægypto, Pentapoli: quemadmodum Romanum Occidenti. Nec vero habuit Bellarminus, quod succenseret, qui ex vsu sui temporis ausus sit interpretari ea verba τὸ ὄρατον ἁγίων, Episcopus Romanus permisit Alexandrino regimen illud: cum tamen de permissione ea, ne apex quidem in toto Canone. Certe si sui æui præiudicia Bellarminus potuit sectari: potuit similiter Balsamo suorum temporum vsurpationem habere pro lege. Nisi forte Bellarmino soli liceat, quod libeat.

XXXII. Ad alterum, Reddi causam, potest concedi: dummodo meminimus, alias esse causas efficientes rem de qua agitur: alias vero moventes moraliter eos qui de se proposita consulunt. Etenim prioris generis causam negamus hic vllam esse, aut designari. Sed alterius tantum in quo plerumq; non necessitas inquiritur demonstrationis: sed probabilitas attenditur similitudinis: nimirum, ut in rebus similibus, non sint contraria iudicia. Hoc autem modo ratiocinatio nihil habuit illegitimum. Antiquæ consuetudines sunt retinendæ. At Alexandrinum præesse Ægypto, Libyæ, Pentapoli, antiqua est consuetudo. Ergo retinenda. Maior patet exemplo Romani Episcopi, qui eo iure retinebat autoritatem suam in Occidentem, si fides Balsamoni. Minor constabat experientia. Nam quod ille interrogat, cur non Carthagenensis? Cur non in totam Africam? In promptu responsio; quoniam falsa fuisset assumptio: nam aut Carthagenensem præesse Ægypto: aut Alexandrinum toti Africæ, nulla consuetudo erat. Patres autem non quicquam noui statuere, sed vetera stabilire habebant in animo. Sed habuit consuetudo Carthagenensem præesse Africæ. Hæc igitur fuit confirmata: nempe generali hac clausula. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν Ἀφρικανῶν, καὶ τῶν ἁγίων πατριῶν καὶ πρεσβυτέρων τῶν ἐκκλησιῶν. Similiter apud Antiocham, cæteraque prouincias, honor suum vnicuique seruetur Ecclesia.

XXXIII. Contra Rufinum obiicit. Primo, non esse credibile Romano assignatam angustissimam regionem: aliis Patriarchis latissimam: Antiocheno totum Orientem: Alexandrino Ægyptum, Libyam, Pentapolim: at Romano sex Episcopatus vicinissimos. Secundo: particulam Quoniam, esse rationalem: At non esse bonam rationem, ut Episcopus Alexandrinus curam gerat trium prouinciarum, quia Romanus curam gerat suburbicarum. Tertio: cum citatur hic Canon, siue in Carthagenensi sex-

to, siue in Chalcedonensi, siue in tomis Conciliorum, siue apud Dionysium Exiguum, nusquam Ecclesiæ suburbicane nominantur.

XXXIV. Respondeo, ad primū, nondum inter se contendisse Patriarchas, siue de dignitate, siue de finium amplitudine. Syluestrum, & cryptis recens egressum, vix dum ut aerem carperet liberum, vix cogitasse, tanto se in Ecclesia fore maiorem, quanto latius profert et nomen suum. Posteriorum eam fuisse maniam; qui longo orio, nimis diuitiis perditis, non potuerunt ambitioni, superbæ, tyrannidi modum ponere. Deinde, quandoquidem aliunde constet Ecclesiasticas huiusmodi dignitates dimensas ad modulū typhi secularis; cur minus verisimile Romanæ Ecclesiæ, quam vrbi, factis fuisse suburbicarias prouincias? Cur, in quâ non querebatur Roma sibi factam iniuriam, cum per totum Orientem vagaretur Antiochia, ipsa intra centum milia concluderet? Aut si hæc non debuit: cur debuit Ecclesiæ? Nimirum hæc hodie Iesuitas habet: illa non habuit.

XXXV. Ad secundum; primo, quis nescit particulam rationalem non magis ex se inservire bonæ rationi, quam malæ? Multo magis, tam necessaria, quam probabili. Itaq; utrumque ratio hæc non valeret: tamen fungeretur ea particula suo officio. Nec sequeretur: si patres non bona ratione essent vsi, ergo non determinasse suos fines Episcopo Romano. Deinde, rationem esse petitam ab exemplo. Vnde Arabice supra ex Possuino, Siquidem similiter Episcopus Roma. Et in eadem rationem Zonaras, & Balsamo, paulo ante. At huiusmodi rationes non sunt imper necessarias, siue demonstratiuæ. Satis est non probabiliter concludere. Sic in Synodo duabus iudicatum Constantinopolitanam sedem dignam esse honore primatus, ob sedem Imperij: ratioque est reddita, quoniam ob eandem sedem Imperij Romana eundem primatum meruerat. Expende ex legibus exactæ demonstrationis, futilis erit. Sed verisimilitudinem Patres venati sunt. Similiter hic sensus est: quâdoquidē cōsuetudo inualuit, ut Ecclesiæ Romanus curet in vicinis regionibus: concedantur etiam Alexandrino, quas iam pridem habet. Facillime enim negotium Meletiani (vt obseruat Baronius) & probabiliter disputare poterant ab initio Ecclesiæ: vicifertiq; ut appareat, si eo iure solus Alexandrinus vsus esset. Sed occurrit etiam vsus Romani, Antiocheniq; & aliorum: itaq; decretum factum secundum Alexandrinum, ut nihil innovaretur.

XXXVI. Ad tertium: Iis omnibus locis recitari Canonem ἀδελφότης. At Rufinus non recitare, sed contrahere in pauciora. Quid ergo mirum, si suis vocabulis sensum hic expresserit, ut in aliis etiam canonibus? Monstrum simile, id peccatum, si peccatum, acufari à Bellarmino, à quo tamen tertio quoque verbo, ut ita dicam, peccetur, & quidem impudentius. Atque adeo in hoc ipso Canone permisit sibi Carranza, Metropolitanum pro Romano; Bellarminus, permissionem pro consuetudine: Baronius §. 128. anni trecentissimi vicissimi quinti, primatum Romanæ Ecclesiæ. Et, ut statim dicam, Turrianus potestatem maiorem Romani, quam Alexandrini. Vnde habent? Ex Carthagenensi 6. scilicet; aut Chalcedonensi: aut tomis Conciliorum, aut Dionysio Exiguo. Quin tacent impostores! Et qui suæ nihil non permittunt impudentiæ, abstinent aliorum conscientia temere exagitantia.

XXXVII. Nec plura Bellarminus. At Turrianus haud paulo aliter; affacta procul dubio subtilitatis laude. Sensum ponit; Quia hoc consuetum Episcopo Romano, scilicet habere potestatem in suos Episcopos: ut integra sit sententia: Episcopus Alexandrinus, & reliqui, autoritatem habeant in suos Episcopos, quandoquidem & Romanus autoritatem habet in suos. Esto, inquam. Nam & nos consentimus. Sed quid hoc ad Oecumenicum Pontificatum? Nam videtur quidem potius contra. Sic enim distinguuntur discretissime iurisdictiones: ut suos habeat Antiochenus, suos Alexandrinus, suos Romanus. Er quemadmodū quum suos Antiochenus dicit, intelligit eos qui Alexandrino non subint: & vicissim: eadem ratione intelligendi sunt comparari Alexandrinus & Antiochenus, cum Romano: ut quos illi suos dicent; Romanus suos ne dicat. Quod si est, tum profecto perit Oecumenicus.

XXXVIII. Audiamus ergo Turriani argutias: & quidē ē mediæ Philosophia: Si potestas, quam Romanus in Episcopos habere consuevit, causa est, cur primates Alexandrinus, & Antiochenus, in Episcopos suarum prouinciarum ceteris potestatem habere consueverint: igitur potestas Episcopi Romani in Episcopos maior est, quam primatus Alexandrini & Antiocheni. Nam propter quod vnumquodque est, & illud magis est.

XXXIX. Respondeo varie. primo sumi falsum: eam autoritatem Romani causam fuisse quod ab antiquis diebus Alexandrinus, & Antiochenus autoritatem habuerint in suos: sed cur Synodus consuevit τὸ ὄρατον ἁγίων retinendum esse veterem morem in Ægypto & Libyæ & Pentapoli. Hæc autem longe diuersa sunt. Deinde non bene etiam nominari autoritatem Romani in Episcopos: quæ debuit, expositis, dici in suos Episcopos. Nam potuisset autoritas Romani in Episcopos: causa esse, ut Alexandrinus haberet etiam in suos: quomodo postea Romanus præstitit in suis Vicariis. Sed non potuit autoritas, quam Romanus habebat in suos, id est, Occidentales, causa esse, ut Antiochenus autoritatem haberet in Orientales.

XL. Secundo, quum causam hic reddi dicimus, intelligendam, non physice da causis rem constituentibus: sed Dialectice: quomodo saepe vniuerso & causa sumitur pro quolibet argumento, quo nobis hoc, illudve persuadetur. De hoc vero causarum genere falsum est axioma propositum. Nam quum aliqua Resp. instituitur ad instar alterius Reipub. non est necesse illam, vnde sumitur exemplar, magis esse Remp quam alteram, quæ sic instituitur.

XLI. Tertio, sophisticè Turrianus transit à quali ad quantū. Nam eo axioma significatur id, propter quod quidq; est, multo maiori ratione esse tale; quale est id quod est propter ipsum. Vt si paries niger sit propter atramentum; multo maiori ratione fatendum ipsum atramentum esse nigrum. At non intelligitur, id propter quod quid est, esse maius, quam id quod est propter ipsum: non enim efficio atramentum magis esse nigrum, quam paries.

parietem: sic quia omnes homines peccatores sunt propter Adamum: efficitur quidem multo maiori ratione concedendum Adamum fuisse peccatorem: sed non tamen magis peccatorem. Sic propter Petrum Romani Petrum fuisse magis Oecumenicum: nec tamē concedant vquam turum Petri fuisse multo maiorem auctoritatem, quam Clementis. Sic in Infinita sunt huiusmodi. Itaque et si verum esset propter auctoritatem Romani in suos; Alexandrinum habuisse auctoritatem in suos, tamen non esset verum, Romanum habere maiorem auctoritatem in suos: quam Alexandrinum in suos.

XLI. Quarto: etiam concessis iis, quæ sibi Turrianus sumit: non sequitur Oecumenicus Pontificatus. Quia, et si Romanus maiori auctoritate vteretur in suos, quam Alexandrinus in suos: tamen non sequeretur non distinctas esse prouincias; aut Alexandrinum esse Romano subiectum. Nam et si maiori auctoritate Rex vtratur in Gallia, quam Dux Venetiarum; tamen non sequitur. Regem imperare Duci Venetorum, aut omnibus Venetis. Si sunt autem distinctæ prouincie Romani & Alexandrini; tum necessaria argumenti consequentia, Romanus non potest esse Oecumenicus. Is enim est Oecumenicus (vt sæpe admonui) qui in omnes prouincias habet auctoritatem; nihilque relinquit *αὐτῶν φιλόν.*

CAP. XXI.

De Episcoporum Romanorum auctoritatibus.

Pontifices Romanos in vnum acervum congerit omnes Coccius: plurimos Agricola: Sed prudentior Bellarminus distribuit in tres classes: vnam eorum, qui vixerunt ab initio vsq; ad annum trecentessimū: alteram eorum, qui in de ad sexcentessimū: tertiā, qui ab eo seculo ad nostra tempora. Tū primæ tertiæque classis testimonia pauca tantū cōtentus indicasse, in secunda consistit. Et merito. Nam primam quidem habuisse fatetur pōtiffices plerōsq; omnes pios: & qui variis exagitati periculis feruente persecutione, raro exercebant ab humilitate Christiana ad fastum secularem. Verum recens posteriores adeo fuit impudens, vt eorū nominibus abuteretur ad sui temporis peruersissimos mores cōmendandos: itaq; affixit illis Epistolas, a quibus si viuerent, vix minus abhorrerent, quā ab hæresibus, quas nūquam cogitarant. Quod quidē tam certum est, vt Bellarminus ipse profiteatur se eas non aduere indubitas asserere: et si magnū volumina in eorum commendationem Turrianus scripserit.

II. Et sane, quos nominet attendamus. Clementē Epistola 1. Anacleum Epistola 3. Euaristum epist. 1. Alexandrum epist. 1. Pium Epistola 1. & 2. Anicetum epist. 1. Victorē epistola 1. Zephyrinum epistola 1. Calixtum epistola 2. Lucium epistola 1. Marcellum epistola 1. Eusebium epistola 3. Melchiam epistola 1. Marcum epistola 1.

III. Atharum omnium, primo vnus stylus est: qui quomodo idem esse potuit in variis personis, variis etiam temporibus? Quam experientia doceat eodem tempore vix duos esse, quorum stylus idem sit. Tum stylus ille, cuiusmodi, Deus bone? Insuper, infrunitus, inhonestus, spurcus, barbarus: minime latinus. Et ita scripsisse credamus illos primos, & quidem Romæ? Quum multo posteriore Damascum, Syricum, Celestinum: imo vero etiam postremos, longe purius scripsisse videamus. Isidorum Mercatorem, impostorem Baroniū accusat autorem earum Epistolarum, quæ feruntur Ægyptiorum ad Marcum & Marci ad Ægyptios de Canonibus Nicenis. Compara stylum, videbis aut eiusdem hominis bipedū ineptissimū: aut certe eiusdem esse ætatis omnes. Nam quod quidam dicunt veritas à Græco, promouerent aliquid, si probare possent olim aliquando aliqui vifas, lectas Græce. Imo, si omnes eæ Epistolæ essent ad Græcos scriptæ; aut saltem à vitis Græcis. Sed quis credat viros Romæ incolæ, ad Latine scribentes, Græcum stylum deligisse? Euaristum ad Africanos: Soterum ad Campanos: Antherium, & Eutythianum ad Hispanos per Beticam & Toleranā prouincias: Marcellum ad Maxentium tyrannum Eusebium ad Gallos: ad Thufcos, & Campanos? Quid, quod non tantum stylus infamis: sed etiam orationis silum puerile? Hocine etiam imputetur versionī? Minime vero: nam quis nescit Græcos disertos fuisse? Aut quis in Athanasij scriptis versatus admittat pro genuino eius sermone, epistolas illas ad Marcum, & Liberium? Imo non statim clamet imposturam: Et has sordes Turrianus se purgaturum speret exemplo Pauli, cuius sermo non erat in persuasivilibus humanæ sapientiæ verbis: scriptorum noui testamenti, in quibus solæcismi sint & verba rudia? Quasi nihil sit medium inter humanam eloquentiam, & seram barbaricam. Quasi idem sit iis quorum vernacula fuit Hebraica lingua, nonnuquam peccare in leges grammaticas Græcorum, & iis, qui ipsa origine Latini erant, nihil nisi barbarissimos in ore habere.

IV. Quid centones memorem? Nam plurimas ex iis epistolis legas, in quibus nihil legas præter nudum scripturæ textum, male contextum. Lege Soteri epistolam ad episcopos Campaniæ: & Pontiani secundam: & Antheri ad Episcopos prouinciarum Beticæ & Toleranæ, & Stephani ad Hilariū & alias olim à nobis alibi notatas. Quid, quod in iis videas paginas integras & sæpe multas ad verbum descriptas aliunde? In Alexandri primæ, tota illa disputatio de Trinitate satis proluxa, est Idacij Clari contra Varimadum. In Eutythiani prima, pars prior & potior, ex Hilarij de Trinitate altero. Describuntur autem vt plurimum decreta hinc inde: quorum exemplorum sylvam cui libet colligere promptū. maxime ex editione Sanætionum Ecclesiasticarum Iouerii: vbi ad marginem notantur loci sic mutuo sumpti.

V. Denique, quid res commemorem ab iis seculis remotissimas? Tempia, altaria, bona Ecclesiæ, Archiepiscopos, Patriarchas, Primates. Quæ nomina ne legi quidem possint in vilo autore fide digno ante tertium seculum, & quidem prouectum Nam ne Romanus quidem, & Alexandrinus, & Antiochenus, alio quam Episcoporum nomine ornabantur. Quid?

quod Zephyrinus ad Ægyptios, Nuntiatum est (inquit) nobis per Apocryphos vestros quosdam fratrum nostrorum, Episcoporum videlicet, ab Ecclesiis & sedibus propriis pellit, suaque ab eis auferri suppellectilia, & sic nudos & expoliatos ad iudicia vocari: quod omni ratione caret: quum statuta Apostolorum, eorumque successorum, & præcepta Imperatorum, ac constitutiones legum, id ipsum prohibeant. Similiter Eusebius ad Ægyptios, Et alibi in Synodalibus Patrum decretis & Regum edictis, legitur statutum. Redintegranda sunt omnia expoliata vel eisdem Episcopis. Audin? agnoscin? vocem eius qui vixit post Constantinos? Imo Theodosios, Iustinianos? Possunt infinita eius farina colligere. Sed hæc satis sunt. Ergo nos merito primam illam classem Episcoporum Romanorum reiciamus. Imo non eos Episcopos, sed eorum nomine factas decretales Epistolas.

VI. Sed & tertiæ classis absit vt iudicium subeamus: absit, vt testimonium agnoscamus. Nam hi certe, & serio & ex professo docent Romanum esse Oecumenicum Pontificem. Sed scin tu quomodo? Ita, vt post Constantinopolitanum victum: vicerunt enim, quum secundum eos Phocas pronunciauit: sed post eum victum nihil non attentarint, vt hæc sibi semel acquisitam dignitatem, non retinerent tantum, sed etiam auferrent. Adeo quidem, vt seferint, sed nimium sero, seculares monarchæ, à quibus souebatur, se aspitem in suū aluisse. Ita non Episcopos tantum pro a birrio ponere, deponere & transferre, sui iuris esse dixerunt: Sed in reges ipsos cornua exerunt, vt sibi in eos plenam auctoritatem potestatemque vindicarent. Itaque sic habeant Papistæ, nos horum omnium Pontificum impotentem audaciam vocare in iudicium: tantum abest, vt velimus eorum dicta, tanquam iudicium decreta, aut testium etiam responsa: contra nos audiri. Quapropter recte modesteq; Bellarminus abstinit ab eorum locis recitandis.

VII. Superest intermediorum classis: de qua ipsa est etiam quod antestemur. Primo, etiam hanc classem passam esse imposturam. Iulij illas ad Arianos hereticas indicauimus, quum de appellationibus sermo esset. Item Marci, & Liberii ad Ægyptios: Felicis de oppressione Arianorum: Damasci ad Concilia Africæ. His adde Bonifacii secundi ad Eulaliū de Reconciliatione Africanorum: quam Isidoro Mercatori Batoniū tribuit ad annum trecentessimū trigessimū sextum, §. 60. Idem Leonis secundi quinquæ continuas disputat suppositas anno sexcentesimo octogesimo tertio, §. 5. & deinceps. Nec magis legitima videbitur emunctis n. tribus Melchias ad Hispanos, cuius pars non exigua cento est de locis Scripturæ: I. Anastasii ad omnes Germaniæ ac Burgundiæ Episcopos: cuius bona pars ad verbum transcribitur ex Leonis 2. Epistola: vt taceam consules absurdissime notatos.

VIII. Secundo, quis credat esse legitima Episcoporum Romanorum de suo ipsorum iure testimonia? Et quidem historia; etiam nullum tam impotentis ambitionis tradat exemplum, quam in tertia classe: tamed docet non defuisse plerisque animos nimium altos; & longe discedentes à Christianorum modestia. Itaque cum Iulio Orientales expostularunt. In Concilio Carthaginensi sexto, quid non ausi sunt Zozimus, Bonifacius, Celestinus? Quam molesti fuerunt Patribus eorum legati, tum in causa Apianii, tum in Appellationibus? In Concilio Chalcedonensi, quam se animose iursum legati gesserunt, quum viderunt Constantinopolitanam exæquatam Romano? Denique, eorum Epistolas pueriliter videas eadem semper oberrantes corda: tam sollicitè Petri auctoritatem iactant; Sedis suæ reuerentiam commendant; auctoritatem extollunt. Si quis ad eos scribit de suarum Ecclesiarum negotiis, statim factum interpretantur ex officio: quia ad eam sedem omnia referri debent. Si quis honorificis verbis eos compelleret: tum vero delatam præ se sedi reuerentiam laudant. Deniq; quid non? Itaque hoc tandem certum est iudicium: fuisse eius classis Episcopos Romanos plerōsq; (nam omnes concedere non possumus) Orthodoxos: sed iam tamē elatiores quam oportebat. Potuerat igitur ab his numerandis supersedere Bellarminus, æque ac reliquis. Sed & eorum non paucos iam ante excussimus. Reliquos igitur tantum examinabimus.

IX. Iulius primus in Epistola ad Orientales apud Athanasium Apologia 2. An ignari esis, hanc esse consuetudinem, vt primum nobis scribatur, ut hinc quod iustum est, desiniri possit? Quapropter, si isthic eiusmodi suspicio in Episcopum concepta fuerat, id huc ad nostram Ecclesiam referri oportuit. Et post, Quæ accepimus à Petro Apostolo, et vobis significo, non scripturus alioqui, quæ notat apud vos esse arbitror nisi facta ipsa nos conturbassent. His verbis, inquit Bellarminus, Iulius affirmat ad se pertinere officium diiudicandi eurasias Episcoporum, etiam Orientalium, imo Patriarcharum; & hoc ius à Petro acceptum: & id omnibus notum.

X. Respondeo primo, nullius iuris Iulium meminisse: sed tantum consuetudinis: τὸ πρῶτον. Longe autem differt ius à consuetudine. Secundo, Iulium neq; de se ipso loqui, neq; nostram Ecclesiam nominasse, vt est in Nannij versione. Sed τὴν ἐκκλησίαν καθολικὴν, Ecclesiam quæ hic est, id est, in his regionibus. Id autem vel de toto Occidentalium Ecclesiarum corpore intelligendum: vel si de Romana, sic, vt directio tantum intelligatur. Nam tota illa Epistola nihil Iulius agit de particulari Ecclesiæ Romanæ iudicio, sed de Concilio Occidentalium. Nam & literæ ipsæ scriptæ sunt nomine Synodali, ἡ ἐκκλησίᾳ (ait Athanasius) ἡ ἀπὸν ἡμεῶν, Iulium rescribere iusserunt. Tum paulo ante locum citatū, hæc legas ἡ ἐκκλησία καθολικὴ, ἡ ἐν ἡμῶν: ἡ ἐκκλησία καθολικὴ τῶν καθ' ἡμᾶς; ἡ ἐκκλησία καθολικὴ τῶν καθ' ἡμᾶς, ἡ ἐκκλησία καθολικὴ τῶν καθ' ἡμᾶς, ἡ ἐκκλησία καθολικὴ τῶν καθ' ἡμᾶς. Oportuit, secundum regulam Ecclesiasticam, & non hoc modo, iudicium fieri: oportuit ad omnes nos scribere, atq; ita ab omnibus ius dici. Ergo non sibi Iulius, itaq; non Papæ: non sicut etiam Ecclesiæ id quicquid iuris est, adscribit: sed omnibus iis, quorum iussu scribebat. Et si quid tamen sibi tribuit, id vero explicandum ex his verbis, quæ non multo ante præcedunt, οὐ μόνον αὐτῶν ἡμῶν ἀρχιεπίσκοπος, ἀλλὰ καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἀρχιεπίσκοπος, ἡ ἐκκλησία καθολικὴ τῶν καθ' ἡμᾶς. Ceteros igitur nos de eare facite, dilectissimi, quos et illis scribamus, & ceteris Episcopis qui debent rursus conuenire, vt presentibus omnibus, si conueniuntur qui in culpa fuerint. Quæ verba eam dictionem describunt, quam paulo ante nominavi: nimirum dirigi solitas literas de negotiis

Orientalium, ad Episcopum Romanum: non ut ipse ea negotia definiret, sed ut communitate reliquis suis per Occidentem collegis: atque ita ius diceretur. Ineptum autem hoc, quicquid est, detorqueatur ad Oecumenicum Pontificatum.

XI. Deinde non scribit Iulius id quicquid est iuris se à Petro accepisse. Qui enim potuit, cum consuetudini adscribere? Et sane hæc, qua accipi à beato Petro, significo vobis: male referuntur ad ea quæ iam considerauimus: quum referenda sint potius, vel ad totum corpus Epistolæ, vbi multa legas de legitima iudiciorum Ecclesiasticorum forma: vel etiam ad proxima, vbi diserte negatur æquum, vt Actis Orientalium cogantur Occidentales consentire, non cogita causa, *καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῶν μὴ ἀποφασίζοντες, πρὸς τὸν ἀπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ τοῦ λόγου, καὶ τῆς ἐκκλησίας, βέλους, οὐκ ἔστιν ἡμῶν.* Nunc autem nos, quos certiores minime fecerunt, postquam iam egerint quod libuit, suffragatores sua damnationis, cui non interfumus, esse volunt, *ὅτι ἔτι καὶ Πάυλος ἀποστόλος ἐξ ἑστῶς οὐκ ἔπειτα πρὸς τὸν ἀποστόλου.* Non ita se habent, Pauli ordinationes: non ita Patres docuerunt. Et tamen, vt concedamus, non male referri, quid ad Oecumenicum, quum agatur de Synodo, non de Romano Episcopo, vt probatur?

XII. Denique, de hac ipsa consuetudine merito quis ambigat, cuius etiam nulla testimonia proferuntur: cum tamen contra certum sit, multa Episcoporum negotia in Oriente definita absque Occidentalium consensu: vt testatur Epistola Synodi Alexandrinæ, quam eidem Apologia totam inseruit Athanasius: in qua Synodo iudicatum primo fuit de criminibus Athanasio imputatis, eiusque accusatoribus. Et postea videbimus Africanos Patres testari æquum esse vniuscuiusque, causam in iis locis cognosci debere, vbi crimen admissum est, & testes haberi possint: à quorum sententia, non procul abfuerunt Orientales, ad quos hæc Iulii Epistola scripta est. Nam hi scripserunt Iulio, apud Socratem lib. 2. cap. 15. editionis Græcæ, *ὁμοθυμαδὸν μὴ δὲν ἡγοροῦμεν πρὸς αὐτὸν εἰς βέλους τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πνεύματος. Significantes non debere ab eo decerni, de iis quos volens Ecclesia eicere.* Itaque coercenda videntur Iulii verba, ad ea negotia, de quibus iudicium delatum fuerit ex communi partium consensu ad Episcopos Occidentales: vt in hoc Athanasii negotio contigit. Non enim proprio suo motu Iulius ingessit se in eius causam cognitionem: sed rogatus. Testatur ipse Iulius eadem Epistola, *ὅτι ἡμεῖς αὐτῶν ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον ἐξ ἡμετέρων ἡμεῖς αὐτοὶ ἠξίωσαν ἡμᾶς συγκαλέσειν.* Et ipsi qui apud vos, qui ab Eusebio pariter estis, auctoritate pollent, auctores mihi fuerunt vestri conuocandi. Hoc igitur supposito: nimirum fuisse, siue Episcopo Romano, siue Occidentalibus eius collegis cognoscendum de ea causa, ex mutuo partium consensu: tum potuit Iulius dicere, sibi à Petro traditam rationem legitimæ cognitionis: qui tamen dicere non potuit, à Petro se accepisse priuilegium de eadem causa cognoscendi.

XIII. Iulium Damasus sequitur, qui in Epistola ad omnes Episcopos Orientales, apud Theodoretum lib. 5. historia: c. 10. Quoniam, inquit, Apostolica sedi reuerentiam debitam charitas vestra distribuit, vobis quam plurimum, charissimi filii, prestatis. Vbi notanda, & debita reuerentia, & filiorum appellatio. Idem Epistola 4. ad Episcopos Numidiæ, *Cuncta quæ possunt aliquam recipere dubitationem, ad nos, tanquam ad caput, vt semper fuit consuetudo, deferre non desinat.*

XIV. Atqui in priori loco, debita reuerentia, nihil ad rem, *ὁφειλομένην καὶ δὲν*, dixit Damasus. Quis autem nescit, eam reuerentiam, non semper esse subiectorum in præpositos: sed etiam aliquando posteriorum in priores: etiam æqualium in æquales. Itaque, nemo miretur Orientales ita scripsisse ad Romanum, vt eum, qui Patriarcharum primus esset: etiam si alioquin nulla ei subiectione obnoxii essent. De filiorum nomine, non est quod plura dicam: alias enim, & obiectum, & examinatum est. Alteram illam Epistolam esse fictam: & quidem à scitolo quopiam tam ridicule erudito, vt doceat vocem *Episcoporum* esse pluralis numeri, casus genitiui. Dignum enim uero acumen tanta sede: mo tantoviro. Quid? quod Petro traditas asserit omnes creaturas? Quid? quod ex eo loco, *Fundamentum aliud nemo potest ponere*, infert, *Quum prædicta fundamenta in Ecclesia tantum inueniamus posita.* (Et fundamenta appellat Episcopos, & presbyteros) quicquid amplius positum in his inuenitur, stare nullatenus poterit. Quis non miretur ingenii subtilitatem? Tota constat ex ineptis tautologis: quas ad finem ridicule sic excusat, *Non ergo generet, & non faciat vobis, fratres, totiens repetita loquutio fastidium: quia summa necessitas est sapius, prohiberi, quod totiens à vobis, vt cognouimus, illicite usurpatur.* Quid plura? Consules adscriptos habet Iulium, & Theodosium, qui nulli fuerunt. Itaque hanc Epistolam Iouerius omisit, ac ne nominauit quidem: nec Baronius dignam putauit, cuius memoriam suis inferret annalibus.

XV. Damasus Syricus excipit, epistola ad Himerium, & sibi maiorem cunctis Christianæ religionis zelum incumbere: & se portare onera omnium, qui grauantur, significat, concludens, *Explicauimus vniuersa, quæ digesta sunt in querelam, & ad singulas causas, de quibus per filium nostrum Bassianum presbyterum, ad Romanam Ecclesiam, vixite ad caput tui corporis, reuulisti.* Denique præcipit, vt hæc sua decreta dirigat Himerius ad alios Episcopos omnes.

XVI. Respondeo, hunc illum esse impurum Syricum, qui de matris monio desperatissime blasphemauit in eadem epistola. Itaque eius auctoritatem apud Catholicos non esse magnam. Deinde scripsisse ad Episcopum Hispanum: Scimus autem iam tum Romanos affectasse dominationem in Occidentales. Itaque vocat Romanam Ecclesiam, *Caput tui corporis*, id est, Occidentis, Ecclesiarumque ibi consistentium. Non sequitur vero fuisse Oecumenicum Pontificem. Maior autem zelus quid hic vtilis sit Bellarmino non video: neque enim zelus imperium significat. Onera autem aliorum portati, quis nescit ex charitate, & zelo? Nam quod de omnibus Episcopis est ad finem Epistolæ, caue sic intelligas, vt nulla limitatione coercetas: quis enim putet verisimile, electum Tarracensem Episcopum, qui hæc decreta per vniuersum orbem publicaret? Quin ipse Syricus explicat statim, non eos tantum qui erant in Tarracensi diocesi, sed etiam Carthaginenses, Bæticos, Lusitanos, Gallicos: qui omnes erant in Occidente.

XVII. Zozimus epistola ad Hefychium Salonitanum, *Ad te potissimum*

scripta direximus, qua in omnium fratrum & Episcoporum nostrorum facies ire notissimam. Et infra, *Sciet, quisquis hoc, postposita patrum, & Apostolica sedis auctoritate, neglexerit, à nobis districtius vindicandum, vt loci sui minime dubitet sibi non constare rationem, si hoc putat post tot prohibitiones posse tentari.*

XVIII. At hic Zozimus est, qui vt suæ sedis ambitioni deserviret, non dubitauit Africanis patribus impudenter illudere, suppositis canonibus Nicænis: qua de re prolixè disputabitur libro proximo. Quis non videt, quantum ei deferendum sit? Deinde falso citatur. Non enim ille, *Episcoporum nostrorum* scripsit, vt in Bellarmino legitur: sed *Coepiscoporum*. Nec absolute, *in omnium fratrum & Coepiscoporum nostrorum*: sed cum limitatione, *non tantum eorum, qui in ea provincia sunt, sed etiam qui vicinis dilectionis tuae provinciis adiunguntur.* Quam limitationem non imprudens Bellarminus omisit: iam vero quid habet, quod arguat? An illud quod iubetur Hefychius eas literas communicare vicinis omnibus Coepiscopis? An, quod malum minatur iis, qui ea decreta negligunt? At vt utrumque pertinet duntaxat ad Occidentales Episcopos: in quos iam diximus sibi nimium tribuisse Romanos: nec esse tamen propterea Oecumenicos.

XIX. Innocentius, Epist. 22. ad Episcopos Macedonia, *Adverti sedi Apostolicæ, ad quam relatio, quasi ad caput Ecclesiarum missa currebat, fieri iniuriam.* Item ad Concilium Mileuitanum apud Augustinum, *Diligenter & congrue Apostolice consulti honorari.* Honorari, inquam, illum quem præter illa, qua extrinsecus sunt, sollicitudo manet omnium Ecclesiarum: antiqua scilicet regula formam sequenti, quam toto semper ab orbe mecum nosse esse seruata. Idem ad Concilium Carthaginense apud eundem Augustinum, Romanam sedem dicit esse fontem & caput omnium Ecclesiarum.

XX. Sed de capite Ecclesiarum, quid opus est sæpius idem dicere? Præter ostensum, potuisse sic appellari Ecclesiam Romanam, vt tamen eius præsul non esset Oecumenicus. Reliquæ duæ Epistolæ ad Concilia Mileuitanum, & Carthaginense, sunt ambiguae fidei, & nescio quid oboluerunt Erasmo, vt eas non a gæas censeret Innocentio. Certe qui censeret cū aliis Epistolis eiusdem auctoris, nisi sit natis obessimæ, mirabitur styli immanè distantiam, Na Innocentius facilis est, & fluens, nec affectatus: at hic perplexus argutus, affectatus. Præterea varia est lectio. Nā in primo tomo Concilio legimus, non vt apud Augustinum, *Consulitis honorari*: sed potius, *consulitis honoris arcana*, siue vt in margine, *arcana*. Qui sensus longe alius: sed & magis congruus. Nam alias imperfecta est oratio, non enim exprimitur, quomodo consulatur honorari. Quæquam, quid nocet illud consulere Apostolice honorari? De solitudine omnium Ecclesiarum, alias actum. Fontem ac caput Ecclesiarum, non nominat Romanam Ecclesiam, sed similitudine tantum illustrat, *Vbi tota, inquit, huius auctoritate iusta qua fuerit pronuntiatio firmaretur: indeque sumerent cetera Ecclesia, velut de natali suo fonte: quæ cuncta procederent, & per diuersos totius mundi regiones puri capiti incorrupta manerent*: vel potius manerent, vt ego quidem legendum censeo, & est in tomis Conciliorum. Vbi illa natali suo fonte non ad Ecclesias referenda, sed ad aquas sic: aquæ de natali suo fonte procederent. Illud autem puri capitis, otiosum videtur: nisi caput appelletur, quem prius fontem dixit. Et denique, si fontem Ecclesiarum Romanam appellasset, iniuste fecisset, & ex nimia ambitione: nam falso id constat dici. De capite alia ratio, quam alias explicauimus.

XXI. Sequitur Leo eius nominis primus, è quo plures loci proferuntur, quam ab vilo alio, vt proberur Pontifex Romanus iurisdictionem exercuisse in Græciam, Asiam, Ægyptum, & Africam. Sic Epistola 84. sedicit Anastasio Thessalonicensi vices tui moderaminis deligere, sequitur ex epistola prædecessorū suorum: sic tamen, vt in partē vocaret sollicitudinis, non in plenitudinē potestatis. Præterea asserit, magna prouidentia constitutos Episcopos, Archiepiscopos, Primate, per quos ad vna Petri sedē vniuersalis Ecclesie cura cōfluere, & nihil vniq̄ a suo capite discederet. Hæc de Græcia. Epistola 46. se Anatolio Cōstantinopolitano executionē suæ dispositionis iniunxisse. Et 62. Maximum Antiochenum monet, vt frequenter ad se scribat, quid agatur circa Ecclesiam. Et Cyrillum Alexandrinum sollicita prece multum poposcisse, vt Iuuenalis Palæstina principatum ambentis conatibus nullam præberet assensionem. Hæc ad Asiam pertinent. Epistola 81. ad Dioscorum Alexandrinum, *Quod à patribus nostris propensius cura nouimus esse seruatum, à vobis quoque volumus custodiri.* Hoc ad Ægyptum pertinet, cuius Patriarchæ Leo sic imperauit. Iam ad Africam. Epistola 87. Episcopo Africa sic minatur, *Quod vtrumque patrum esse vniuersum inultum postmodum esse non poterit, si quisquam quod omnino interdiximus, usurpare presumpserit.* Et infra, *Causam Lupicini illic iubemus audiri.* Extant præterea eiusdem Epistolæ ad Episcopos Germaniæ, Galliæ, Hispaniæ, Italiæ, in quibus aperte se eorum iudicem & caput agnoscit. Denique sermone 1. de natali Apostolorum, Romanam urbem alloquens: *per sacram B. Petri sedem, inquit, caput orbis effusa, latius præsidet religione diuina, quam dominatione terrena. Quamuis enim multis aucta victoris ius imperij tui terra marique protuleris: minus tamen est quod tibi bellicus labor subdidit, quam quod pax Christiana subiecit.*

XXII. Respondeo, Leonem successisse Zozimo, Bonifacio, Celestino, intermedio tantum Sixto tertio. Illorum autem factum constare iam tum Romanos nolle reliquorum collegas esse, sed Dominos: quam ambitionem in eis & cepisse, & desisse, vtinam vere dici posset. Deinde, quod Græciam Bellarminus nominat, nimis indistincte facit. Nam vel vniuersam intelligit, vel partem vniuersæ. In vniuersam falsum est iurisdictionem exercuisse Leonem: nec id Sophista probat. In partem Græciæ, concedimus, & Thessalonica ad eam partem pertinet: vt nihil sit minus Anastasio commissas fuisse à Leone sui vices moderaminis. Efficis moris antiquiora nulla vestigia extant. Et sine dubio nulla fuerant, nisi post Nicænam Synodum, quum paulatim erexit se, confirmauitque ambitio. De Anatolio Cōstantinopolitano ita res habet: Leo post Synodum prædatoriam, cum diu egisset apud Marcianum: tandem peruenit, vt Catholica fidei faueret, & eius Synodi acta irrita fieri consentiret. Leo, qui nec sibi, nec Ecclesie deesse volebat, occasione agant. Ergo.

Et reliqua componantur: utque in eam rem dat mandata: inter quæ, hoc, vt sibi Anatoliam adiungant. Epistola 44. ad Marcianum, Ne igitur vel respicientium desideria mora longior fatigaret, vel incuria, a facilius temere aliquos sine discretione susciperet, in unum est ab Apostolica sede directus, vt in consortium sua deliberationis accito Constantinopolitana vrbis antistite, & Pulcheriam, Lucentium Episcopum, & Basilium Presbyterum fratres meos dirigere preparauit, qui dispositiones meas, fratris mei Anatolij deuotione sacra, secundum eas quas acceperunt regulas, exsequantur. Non erat igitur Anatolius Leonis legatus: Sed tantum id optabat Leo, vt se ille Legatus adiungeret, vt nihil in his (inquit quadragesima sexta) que ad vniuersalis Ecclesie statum pertinent, aut dubie agatur, aut segnetur. Videbat. n. sibi ad ea peragenda negotia necessarium esse & Imperatoris auctoritatem, & Anatolij societatem. Itaque quod legimus, residentibus vobis, quibus exsequutionem nostræ dispositionis iniunximus, ex præcedentibus sunt interpretanda. Nam ad Pulcheriam, sic diserte distinguit legatos ab Anatolio, vt eis tribuat exsequutionem dispositionum suarum. Et sane, si Patriarchæ Constanti-nopolitano imperasset, primo caruisset exemplo: secundo quoniam Anatolium putet toleraturum; quum & iam auctoritatem haberet secundi Concilij: Et postea curarit in Chalcedone nisi, sibi æqua priuilegia cum Romano. Denique quid tum, si paulo audacius de se loquutus est Leo? Id potius videndum, vt tum vere sibi quicquam tribuerit, an potius insolenter arrogarit.

XXIII. Quod à Maximo Antiocheno postulauit epist. 62. se instrui frequenti relatione de profectu Ecclesiarum, mirer multum, si quicquam faciat ad Oecumenicum. Nondum enim didici, non posse aliquem certior rem fieri deus, quæ alibi geruntur, nisi statim agnoscat Dominus. Quin vide Leonis verba, Summa itaque vigilantia cautum te esse conuenit, ne quid sibi hæretice prauitatis audeat vindicare: quum te deceat his Sacerdotali auctoritate resistere, nosq; sapienter de profectu Ecclesiarum tuis relationibus, quid agatur instruere. Dignum est enim, te Apostolica sedis in hac sollicitudine conseruare, & ad augendam fidem prouidenda tertia sedis agnoscere, vt in nullo cuiusquam ambitione minuatur. Audin' Leonem tribuere Maximo consortium in sollicitudine Ecclesiarum cum Apostolica, id est, Romana sede? Et quidem, non vt vicario, aut Legato, sed vt tertio Patriarchæ. Porro Patriarchæ Alexandrinus, à Leone petebat, vt ne Iuuenali quærenti sibi Palæstinam subiret, præberet assensum: non autem, vt sua auctoritate definiret. Itaque falso Bellarminus, supplicasse dicit, vt ne permitteret. Recte locum ex eadem Epistola, Quod sanctæ memoria Cyrillus Alexandrinus Episcopus merito perhorrescens, scriptis suis mihi quid prædictæ cupiditas auisa sit, indicauit, & sollicita prece multum poposcit, vt nulla illicitis conatibus præberetur assensio. Quid ergo? Rogare aliquem, ne cuiusquam præbeat assensum, hoc cunctis est eius imperium agnoscere, & quidem solius? At, cur non petiit hoc (inquunt) potius ab Antiocheno Patriarcha, ad quem ea prouincia pertinebat? Imo (inquam) vnde constat non postulatam? Deinde, quid si non postulatam? Dic, causam fuisse propriam ipsius Antiocheni: à cuius iurisdictione volebat eam prouinciæ Iuuenalis subducere: rogasse igitur Cyrillum, vt ne Iuuenali contra Antiochenum faueret.

XXIV. Alexandrino Patriarchæ Leonem imperasse, quum dixit, A vobis volumus custodiri, falso dixit Bellarminus: & nos alibi discussimus: & negauimus illud velle, idem esse ac iubere: quum tota epistola nihil aliud spiraret, quam fratrem charitatem. Epistola 81. ad Episcopos Mauritanie, agnosco totam turgidam, & impotentem fastu plenam. Quid mirum? Imo mirum potius, si tam subito Romana sedes renuntiaisset typho illi seculari, quem Zoimus, Bonifacius, & Celestinus inducere erant conati. Sed, vt non crediderim potuisse vnus Concilij Carthaginensis decreto eam audaciam cohiberi, quominus negotium successerit instaurarent: Sic verisimile non sit, Episcopos Africanos, mortuo Celestino, tam subito sui oblitos esse, vt quæ olim denegarant, Leonem vsurpare permitterent.

XXV. De ampliori præsentia Romæ ex Episcopatu, quam ex armis, alias iam diximus: longe distare præsentiam ab Imperio, ideoq; ab Oecumenico Pontificatu. Verum, constitutos esse Episcopos, Archiepiscopos, & Primates, per quos ad vnam Petri sedem vniuersalis Ecclesia cura confunderet: hoc ille contra manifestam veritatem dixit. Qui enim extant ea de re canones, omnino nihil habent simile. Imo contra, eorum quæ in singulis prouinciis gerebantur, vt tribuebat Metropolitanis, primum: deinde excoꝑitati sunt reliqui superiores gradus. Et tandem ad quinque Patriarchas deuotum, quorum erant æqualia iura: Ideo paulo ante vidimus Leonem Patriarchæ Antiocheno tribuere consortium sollicitudinis Ecclesiarum: & notum quid de Constantinopolitano sit deficiunt, tum in secundo, tum in quarto Concilio.

XXVI. Restant Gelasius primus, Anastasius secundus, Felix quartus, Pelagius secundus, Gregorius primus. De quibus quid dicam? Nisi Augie stabulum, quo magis ducebat, eo magis steccioribus abundasse? Certe id mirum de hoc typho seculari nullum quicquam detraxisse. Detraxisse autem? quin addidisse potius semper aliquid acerum. Mentiar, si non Gelasius longe imperiosius scripsisse conuincatur, quam vlli vnquam eius præcessores. Nam et si Leo non nihil addiderat suis maioribus, tamen nihil vnquam Leo dixit, quod non infra Gelasium consisteret, Cuncta, inquit, per mundum nouit Ecclesia, quoniam quorumlibet sententia ligata Pontificum, sedes beati Petri Apostoli, ius habet soluendi: vtpote quæ de omni Ecclesia fas habeat iudicandi, neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Itaque Cuncta per mundum Ecclesia? Vbi erat igitur Romana, tum quum se negabat posse absolueret Marcionem? Vbi Irenæus, eiusque collega, qui grauiter in teperuerunt Victorum? Vbi Oecidentalis, qui Innocentium negant definire debere, quos illi ab Ecclesia eiectioni essent? Vbi denique Africanus, qui negarent appellandum Romanum? Nimirum, sicut fures in medio foro ne deprehendantur, præcipitant se in mediam turbam, sic iste ne mendacior queat conuinci, si uideretur suos auctores, suos saltem testes exhibere, cunctam per mundum nominat Ecclesiam. Egredie, si strepitum verborum constaret, non momento rationum. Sed, inquit, Bellarminus, constat virum bonum fuisse, & sedisse ante annos mille. Imo, de annis

puerilis observatio: non enim nihil contra fas inuectum est in Ecclesiam, nisi intra annos ab hinc mille. Virum bonum concedo, sed non tam: nec enim repente fiunt homines nequissimi. Et vitius nemo sine nascitur: Quod primus ille est, qui minimis vrgetur. Fuerit ergo dignus laude Gelasius in negotio contra Eutychem, contra Acacium, in aliis: at non sequitur non fuisse vniuersum in extollenda sua sede. Iam si hic deterior suis præcessoribus, quid de posteris speremus? Etas parentum peior auis tulit illos nequiores, progeniem datura vitiosiores.

C A P. XXII.

De Patribus Græcis.

I. Tertia testium Papisticorum Classis assignatur Patribus Græcis. Et in ea primus nominatur Ignatius: Epistola ad Romanos, Ignatius Ecclesie sanctificata qua præsidet in regione Romanorum. Cur vero, inquit Bellarminus, dicitur præsidens, nisi quia caput est omnium aliarum? Sed Bozio plenius gaudium fuit. Sic recitat, Ecclesia sanctificata & illuminata, in voluntate Dei, qua fecit omnia que sunt secundum fidem & dilectionem Iesu Christi Dei, & Saluatoris nostri: qua & præsidet in loco regionis Romanorum, Deo digna, eminentia digna, memoria digna, beatitudine digna, laude digna, fundata in dilectione, & fide Christi, paternum nomen habentis, spiritus fere, quam & saluto. Eius textus hæc glossa est. At ille aliam nullam Ecclesiam vocat illuminatam in voluntate Dei: nullam dicit præsidere: nullam eminentia digna, nullam paternum nomen habere: soli hæc Romana tribuit Ecclesie: illa igitur sola, si Ignatio credimus, præsidet, eminet, paternum nomen obtinet. Si illa præsidet, ergo alæ subiectæ: si eminet, subfunt: si paternum nomen habet, filie sunt. Imo, pro, eminentia digna, in Græco est ἀξιομαρτυρίας, quod melius reddi potest, digna super quam adificetur: nimirum, super hanc Petram.

II. En tibi victorias! en tibi triumphos! Profecto sic vincunt: sic triumphant: & crebro: luxia illud, Dolus an virtus. Græce in hunc modum scripsit Ignatius: Ἐκκλησία ἡ ἡμετέρα ἡ ἐν τῷ πνεύματι καὶ ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν, ἡ ἐν τῷ ἀποστόλῳ καὶ ἐν τῷ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, ἡ ἐν τῷ ἀποστόλῳ καὶ ἐν τῷ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, ἡ ἐν τῷ ἀποστόλῳ καὶ ἐν τῷ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν. Van lemiū dabo interpretē ne Brunerus Bozio non satisfaciat, Ecclesia sanctificata, & illuminata per voluntatem Dei operati omnia, qua pertinent ad fidem & caritatem Iesu Christi: Mallem ex editioe Bruneri: Quia Ecclesia, est secundum fidem & dilectionem Iesu Christi, Dei & Saluatoris nostri: qua præsidet in loco Romana regionis: Deo digna, decensissima, beatificanda, laudanda, digna, qua quis potestur, castissima, & eximia caritatis Christi, & Patris nomen ferens, spiritusque plena, quam & saluto. Hactenus Ignatius. Sed Ignatium quis dixerit à Bozio lectum? Cætera mitto: quod vrget, hoc ago.

III. Nullam aliam sic vocat. Lynceum hominem: & cuius ne tenuissima quidem araneorum fila, aciem fugiant. Atqui, o bone, mihi, vt non Lynceo, tamen non luscio sit idem obseruatum. Solam Tarfensem salutaris, πνεύματι καὶ ἀγάπῃ, Seruatam in Christo, solam Philadelphensem ἡ δὲ ἐν τῷ πνεύματι καὶ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν, in Dei concordia firmatam: Solam Smyrcensem, πνεύματι καὶ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν, plena instructam in fide & caritate: solam Antiochenam, ἐκκλησία ἡ ἐν τῷ πνεύματι καὶ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν, electam à Christo: solam Ephesinam, πνεύματι καὶ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν, prædestinatam ante seculum, vt esset semper ad stabilem gloriam. Quid ergo? licebit ne, bona Bozii venia, in ferre, illa sic illis propria esse Epitheta, vt aliis nullis, (taceo alias) vt Romæ nihil sit commune? At, si Bozium patitur: non ferent vlli viri graues.

IV. Illuminatam vocat in voluntate Dei. Imo maullt Vairlemius, pet voluntatem Dei. Sed quid tum? Aut cur tam subito Bozium hoc ἡμετέρα ομιτρίτ ἐμαῖς? Et non infert, si illa illuminata, ergo reliquas omnes cæcas esse? An quia non ausus? An quia vidit nihil ad rem?

V. Si eminet, reliquæ subfunt. Ita oportet, inquam, & sensus communis dicit: vt vniuersaliter verum sit, ea omnia subesse, inter quæ aliquod eminet. Sic ille, colloque tenus supereminet omnes, apud Ouidium, Sed non quæcumque subfunt, propterea impetio aut dominio eminentis obnoxia sunt. Et tamen vnde hoc? Nam interpret ille vetus nugatus est, quum Bozio hæc suggessit eminentiam: quam nullam Ignatius nominauit. Recte, inquit, Bozium: Græce enim est ἀξιομαρτυρίας, id est, digna super quo adificetur. O Græciæ columnen! O Athenarum delicia! At tibi profecto, si res esset cum λαζωνπωλίων, illis mulieribus, æque cum Theophrasto ἐνδὸς αὐδῆς & potiori iure: hic enim, quum acceratu tantum peccaret, tu monstrum nominis effers in Attide nunquam auditum. Quamquam longe grauius peccatum in interpretando: ἀξιομαρτυρίας, quo iure, quo vsu, eum super quo adificetur? Dixisset, dignam qua adificetur, vel super adificetur, ferri posset: quamquam durum. Sed bene Vairlemius, dignam qua quis potestur, πνεύματι καὶ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν.

VI. At certe, si paternum nomen obtinet: ergo reliquæ filie. Cur non filios dixisti potius? Horruisti solocismum, scilicet, vir latinæ puritatis. Sed quomodo ergo potuisti Ecclesiam Romanam patrem imaginari? Verum neque Græce πατὴρ ἡμῶν, neque Latine, paternum nomen habens: ita enim expressit: vetus Ignatii interpret: eum significat, qui aut sit, aut appelleretur pater: sed eum, cui à patre denominatio est: quomodo ἡμετέρα μῶν, non ipsum Christianum, sed Christianum: itaque Vairlemius vtrumque Christi & Patris nomen ferens.

VII. Si præsidet, ergo reliquæ subditæ. Nihil verius: quibus saltem illa præsidet. Quamquam, quid sit ἀποστολὴ ἐν τῷ πνεύματι καὶ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν quæri potest scio πνεύματι καὶ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν esse præsidere. Sed turbat phrasis. Nam hæc significatio aliter id verbi construit. Apud Basilium epist. 8. Ἰκόνιον πόλις ἐστὶ τῆς πατρίδος, τῆς παλαιῆς καὶ τῆς νεωτέρας ἡ ἀποστολὴ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν ἐστὶν ἡ Πισιδία: olim quide post maximam primam: at nunc ipsa præsidet patri Pisdie: itaq; huc inclinamus potius, vt redderet, qua præsidetur in loco regionis Romanorum.

nomum. Quomodo Tertullianus in Præscriptionibus dixit, Apostolorum cathedras suis locis præsidere, id est, habere Episcopos suos rectores. Iudicent docti: nam ego quidem en de ecclesiis conuicio.

VIII. Sed, ut meæ quicquid est coniecturæ, missum faciam, iubeo notari non dictum præsidere omnibus in vniuerso orbe Ecclesiis: sed eantius, et tēpiu xpoiu paxialon: Bellarminus expressit in regione Romanorum: qui debuit potius, in loco regionis Romanorum: quamquam το xpoiu multo adhuc minus Græcis significet, quam Latinis regio, quam illi xpoiu potius dicunt. Cur dixit in regione Romanorum? Cur in loco regionis Romanorum? Præteruolauit Bellarminus: nec miror: sed neq; Bozio, cui tam diligenter excussum est illud admirandum vocabulum, εξιος πρ δκκτ, ortū fuit attendere. An potius non commodum? ego non tam aut supinus, aut negotiosus, sic dictum credo, quomodo Basilio, Iconium præsidere parti Pisidiæ: nempe εκς Αγορῶν reliquorum locorum. Præsidebat Iconium parti Pisidiæ: ergo non toti Pisidiæ: ergo non toti Asia: ergo non vniuerso orbi.

IX. Scio aduersarios, interque eos Baronium ad annum quadagesimum quintum §. 10. obseruare iam olim Romanum & Catholicum dici solitum pro eodem. Sed vitiosum iubeo attendere, eum morem primum non fuisse ab initio: Argumento sunt exempla, quorum quod antiquissimum, repetitur à Theodosio Iuniorē, & Victore Vicensi, & Gregorio Turonensi, tribus circiter seculis post Ignatium: id est, post quartum à Christo. Secundo, ceptum vsutari, non à Catholicis, sed à Gortis, id est, Ariani Gregorius Turonensis de Gloria martyrum cap. 25. de Ariano principe, Cogit aut intra se dicens, Quia ingenium est Romanorum (Romanos enim vocitant homines nostra religionis) ut ita accidat, et non sit virtus Dei. Petrus Siculus in historia Manichæorum dixit Manichæos seiplos appellasse Christianos, ημεις δ τες ἀληθινῶν ἰπρωμυς εκς Χριστῶ, Ἐ ἀληθινῶν Θεῶν ἰπρωμυς, Ποιμαίνοντες ὁνομαζόμενοι ὡς Χριστιανῶν Romanorum nomen assignantes.

X. Et fuit à ratione politica initium. Videlicet Gotti, Alani, Vandalī Romanis bellum inferebant. Illi omnes Ariani: hi Catholici. Itaque factum, ut Romanorum nomine Christianos comprehendunt. Hinc est, quod Saluanus de gubernatione Dei libro 5. Romanos semper discriminet à Barbaris, id est, Gortis, Vandalis. Neque alio sensu ab Epiphano in Ariomanitis, & Petro Siculo, Ἰουδαῖα nominatur.

XI. Denique, ut cælum terræ miscas, absurdissimum fuerit aut xpoiu, aut etiam xpoiu, vniuersum orbem interpretari: nec passuri sunt Geographi, qui quanto distent Cosmographia, & xpoiu, prout discreteuerunt. Itaque nulla potest commodior iniri ratio, quam vniuersum xpoiu in intelligas ipsam urbem Romam, in qua erat Ecclesia. Est igitur Ecclesia, quæ εκς ἁπλῆς Romæ. quomodo de qualibet alta dici potest, εκς ἁπλῆς τῆς ἐκκλῆσις τῆς ἐν τῇ πόλει Ἐφῆσων, Ἐκς ἀλαδικῶν, Φιλιππησίων. Quid hoc ad Occumenicum?

XII. Irenæus lib. 3. cap. 3. Maxima et antiquissima, et omnibus cognita, à gloriosissimis duobus Apostolis Petro et Paulo Roma fundata et constituta Ecclesia, eam quam habet ab Apostolorum traditionem, et annunciatam omnibus fidem, per successiones Episcoporum peruenientem usque ad nos indicantes, confundimus eos, qui quoquo modo, vel per sui placentiam malam, vel vanam gloriam, vel per cecitatem et malam scientiam præter quam oportet colligunt. Ad hanc enim Ecclesiam propter potentiorē principalitatem, necesse est omnem conuenire Ecclesiam: hoc est, eos qui sunt vndique fideles: in qua semper ab his, qui sunt vndique, conseruata est ea, quæ ab Apostolis est traditio. Hactenus Irenæus: cuius locum, mirum quanto factu ostentent aduersarii: dicas singula verba totidem esse oracula pro Occumenico Pontificatu. In eum commentatus est omnium diligentissime Feuardentius, in sua Irenæi editione: quare nos eius vestigiis insitemus præcipue, non neglecturi tamen Bellarminum, si quid habet peculiare. Hæc igitur inde argumenta eruntur.

XIII. Primum: prætermisiss omnibus ad Orientem & Meridiem, imo in vniuerso orbe Ecclesiis, tantum Romanorum Episcoporum Catalogum textit. Quid tum, inquam? Nam id se Irenæus fecisse dicit, geminam ob causam: primam, quoniam valde longum esset in hoc tali volumine, omnium Ecclesiarum enumerare successiones. Et hæc quidem causa est cur ommissa sint alia. Cur autem, cum omnes non posset, hanc potissimum elegerit, ratio est, quia maxima erat, & antiquissima, & omnibus cognita. Quid autem mirum ita sibi Irenæum temperasse: quum ipsi historici, quorum ea erat propria diligentia, non potuerint aliter? Eusebius c. 1. lib. 1. historia: ἀρχαῖοι τες εἰς ἀπῆρτων τῶν ἐν μεγάλῃ Αἰφρασίαν τῶν Ἐκκλησιῶν ἡ μὲν δὲ τῶν τῶν Αἰφρασίαν καὶ τῶν Αἰφρασίαν ἐπι τῆς πόλεως ἡ μνημονογραφίαν ἐκκλησιῶν ἀνασσοσμεθῆν. In lucro ponentes, si successiones cōseruauerimus, si minus omnium, at certe præstantissimi morū Seruatoris nostri Apostolorū in Ecclesiis illustrioribus etiam nunc, et memoria celebratissimis. Et libro 3. cap. 32. Quum fieri nequeat, ut omnes, quotquot tandem in Ecclesiis per orbem dispersis proxime et secundum Apostolos, pastores aut Euangelistæ successerunt, nominatim recensentur, eorum solum nomina scriptis et memoria non sine causa prodimus, quorum doctrina Apostolica ad hoc usque tempus per commentarios et monumenta ab ipsis edita conseruata est. Excusat ergo historicus multa vniuersi præteritionem, eadē ratione, quod longum, & impossibile esset omnes recensere. Non ergo earum vllō contemtu. Sed recensitarum Ecclesiarum causam, primo quidem loco eandem Eusebius cum Irenæo: nimirum dignitatem, & illustrem famam. Quid autem mirum, si in vllō libello, & quidem non historico, contraxit se magis Irenæus? Quemadmodum autem Eusebius in diffuso opere ex infinitis paucas selegit, easque illustriores: sic Irenæus in opusculo ex paucis illustriorem. Et quemadmodum apud Eusebium illæ paucæ nullum imperiū propterea habebant in multas, etsi essent illustriores: sic ne hæc quidem in omnes, quod fuerit illustriissima.

XIV. Secundo, Ecclesia Romana vocatur maxima, ut quæ omnem sacrorum potestatem sibi iure vendicat: cæterasque omnes sibi inferiores habeat, quas sua autoritate regat. Et hic ego sperem neminem agnosciturum desperatam Feuardentii audaciam, qui hæc interpretationem monstrata propinare non veretur? Enimvero hæc etymologia, aut ab au-

toris mente est, aut à vi vocabuli. Autoris mentem qui probabit hanc esse? Quinquam omnem sacrorum sibi potestatem iure vendicare Romanam (si vera est Ecclesia) quis eat inficias? Nam id cuiuslibet Ecclesiæ commune est: quæ intra se ipsa, illam plenam habet potestatem, & exercet. Sed cæteras inferiores habere, cæteras regere, hoc verò nunquam Irenæo venit in mentem. Vim vocabuli, nulli eam, Grammatici agnoscent vniuersam, qui scient magnam Ecclesiam dici amplam, & populosam, puta Alexandrinam, Constantinopolitanam, Romanam. Quemadmodum autem longe maior Lutetia, quam Neapolis: & tamen in Neapoli nullum habet imperium Lutetia nostra: sic, etsi maior fuerit Ecclesia Romana, quam Salimensis, tamen Romanæ in Salimensem nulla erat autoritas.

XV. Tercio, Ecclesia Romana dicitur antiquissima: non propter tempus, nisi de Latinis, & Occidentalibus intelligas: sed propter dignitatem, & quod aliis potior sit, ipsamque omnes, ut matrem suscipiant. At nos propriam, & vniuersam vocis significationem retinere malimus, ut durationem significet: vel absolute, ut antiquissima dicatur: non comparate, omnium antiquissima: sed simpliciter antiquissima: quia ex earum numero erat, quæ pauco post Christum tempore fundata fuerant: si ita magis placet: quia quæ laudes erant vrbis Romæ, eæ communicabantur Ecclesiæ, quæ in ea vrbe erat: quemadmodum Theodoretus Epistola ad Leonem, multa colligit eiusmodi, multa, quibus superiores esset, ornatur vestra sedes. ea enim est omnium maxima, et præclarissima, et quæ præest orbis terrarum: et eorum qui inhabitant abundat multitudinem. Accedit huic, quod hoc quoque, quod rerum potitur, peperit imperium, et propria sua appellatione eos, quibus imperat, impertit. Quis neget, has esse proprias vrbis doctes? Non enim opinor, ut cætera mittam, sedes ipsa Petri peperit imperiū, quod iam esse cæperat, antequam vilus esset Petrus. Et tamen is doribus ornari Theodoretus docet eam sedem. Præterea, quæ Concilia Constantinopolitanae sedis dignitatem æquarunt dignitati Romanæ, satis abunde testantur ex vrbis dignitate augeri Ecclesiæ gradum.

XVI. Quarto omnibus cognita: ut quæ inter omnes caput extolleret, & cuius rectores velut in altissima pharo, & clarissima specula collocati aliarum nauigationes inter tot naufragia dirigerent. Hæc verò nimis quidem pro imperio. At quænam ista sunt verborum portentia? Aut rectorem nauis in altissima pharo siue specula constitutum, ut inde cursum nauigationis dirigit, quis viderat, quis audierat vniuersam? Et non sufficiebat violentas interpretationes obtrudere, nisi etiam ridiculas? Omnibus cognitam dixit Irenæus, hoc est, non obsecuti nominis, aut quæ in suo tantum solo esset nota, ut erant alia plurimæ. Nam earum, quæ in vltimo Oriente erant, vix nomen audierant Occidentales, & contra. At Romanæ, æque Orientales norant, & Occidentales. Hoc sibi voluit Irenæus: præterea nihil.

XVII. Quinto: ad hanc Ecclesiam necesse est omnem conuenire Ecclesiam. Hoc est (inquit Bellarminus) ab ea tanquam à capite & fonte peccare. Hoc est (inquit Feuardentius) membra cum capite conuenire, nec larum vnguem ab eius communionem discedere. Atq; id duplici de causa, primo propter potentiorē principalitatem, scilicet locum, gradumque principem in iurisdictione, & autoritate: deinde quia hactenus omnes semper conseruauerunt fidem in hac Ecclesia, id est, in vniōne, & adhesionē ad hanc Ecclesiam, ut caput, & matrem.

XVIII. Respondeo, primum, inquirendum, quid sit potentior principalitas Iunius noster intelligit, ἰσχυρὸν κέντρον δεξιῶν, quomodo postea dicitur Ecclesia Romana scripserit potentissimas literas, ἰσχυρὸν κέντρον ἡμεῶν, & explicat, principium dignius: referens, ad eius Ecclesiæ initia constituta ab Apostolis: ut sensus sit magnam esse dignitatem eius Ecclesiæ, quod esset ab Apostolis fundata. Sed mihi non videtur aptum, Nam quomodo necesse fuit ad eam conuenire omnes vndique fideles? Nam ea ratio aliis competebat Ecclesiis, ut probe docet Tertullianus, ad quas tamen non erat necesse omnes conuenire Ego igitur potius ἰσχυρὸν κέντρον δεξιῶν, censuo potentiorē principalitatem: Quæ phraſis nullo vnquam vsu dicta sit de Ecclesiastica politia: itaque dictam accipio de seculari potestate vrbis Romæ, quæ longe, lateque dominabatur. Deinde illud, conuenire, esse pro Græco συνήκειν, nullus dubito: non autem pro communionē, aut consensione, quam aduersarii fingunt: pro qua dicas quidem, Conuenis mihi tecum, non autem, Ego conuenio ad te. Et quod nam, quæ ἔσθ, Græcum vocabulum esse potuit, quod ita interpretes exprimeret? Is, inquam, interpretes quem scimus nō libere (quod docti solent), sed ἔσθ, ποδαί, vertere omnia: vnde Latinitate iam peruerſa. Vt eodem hoc capite, Ad eam perspicere habemus annuenerat: præter quam oportet colliguntur: & infinita alia.

XIX. Præterea, obseruari iubeo, omnem Ecclesiam, statim explicari ab iplo Irenæo, eos qui sunt vndique fideles, τῶν ἀπῆρτων τῶν ἐκκλησιῶν, vnde totas Ecclesias intellexisse quis putaret, cum intelligeret suos fideles membra Ecclesiæ. Quare Irenæum hoc velle certum. Illustre esse Romanæ Ecclesiæ exemplū, tum, quia vrbis ipsa esset in toto orbe notissima: tum quia non auditione sola, quænam esset intelligeretur: sed ipsi testibus oculis: quia vndique necesse esset Romam plurimos confluere, propter Imperii dignitatem. Cum autem ita ad vrbem confluere, non poterant, quæ rant fideles, non agnosceret Ecclesiam, quæ inibi erat. Antiocheni Concilii Canon nonus: cum decernit Metropolitanum esse à reliquis agnoscendum, rationem subdit, ἡμῶν τὸ ἐν τῇ μετροπόλει πάντων ἡδὲ συνήκειν πῶν τῶν τῶν πρὸς ἡμῶν ἔσθ. Propterea quod ad Metropolitim omnes vndique concurrant, quibus sunt negotia. Sed Leo ad rem proprius, sermone de Sanctis Petro, & Paulo, de Petro, Romam veniente, Cuius nationi homines in hac tunc vrbe non essent: aut quæ vsquam gentes ignorarent, quod Roma didicisset.

XX. Sed eorum quæ sequuntur, sensum haud facile exactum elicias, In qua semper ab his qui sunt vndique conseruata est ea, quæ est ab Apostolorum traditio. Nam Bellarmini expositionem, Semper omnes conseruauerunt fidem in hac Ecclesia, id est, in vniōne, et adhesionē ad hanc Ecclesiam, ut ad caput et matrem, multa absurda fati referunt. Primum, non tantum nouæ, sed etiam insolens: quis enim vnquam audierit, conseruare traditionem aliqua

omnes a ior Episcopos dignitate, nihil haberet non verum, & sanum. Sin vero significat dominationem in omnes Ecclesias: tum prorsus falsum est: & repugnans non tantum rationi, sed etiam historiae Ecclesiasticae. Nec, credo, illius Patrensis tantum nomen est, ut praefendus videatur omnibus, qui ante eum floruerunt, viris magnis, Catholicis, sanctis.

XLVIII. Iustinianus senior Augustus Epistola ad Ioannem secundum in Codice tituli. Nec enim patimur quicquam quod ad Ecclesiarum statum pertinet: quod non est vestra innotescat sanctitati, qua caput est omnium sanctarum Ecclesiarum. Sed hic Imperator in ea deuenit tempora, cum non procul abesset Phocas ille, qui autoritate Romani stabilivit. Itaque nihil mirum, iam tum in commodius loquutum. Sic. n. protestatur eadem illa Epistola. Omnes sacerdotes universi Orientis tractus, & subicere, & unire sedi vestrae sanctitati properavimus. Sic. n. iam tum conficiebatur mysterium iniquitatis. Itaque super sedeo de eo plura dicere, quae quae verba, a Bellarmino recitata, nihil habent difficile. Nam & caput Ecclesiarum dici potuisse, nulla habita ratione Oecumenici Pontificatus, alias docuimus, & referre se omnia, quae ad Ecclesiarum statum pertinent, non ad Romanum tantum, sed etiam ad Epiphanium Constantinopolitanum, eodem titulo, Cum velimus tuam sanctitatem omnia cognoscere, quae ad Ecclesiasticum statum spectant, necessarium duximus his ad eam tui diuini apicibus. Et sane non dicit se ei soli communicare: sed ei etiam, id est, cum aliis, nec dixit referre ad eius iudicium, ut statuat pro arbitrio: sed dare operam, ut ei innotescant: nempe, ut quae Imperator statueret pertinentia ad statum Ecclesiae, ea Romano intimarentur, ut & reliquis: imo etiam magis quam reliquis.

CAP. XXIII.

De Patribus Latinis.

I. Super sunt Latini Patres. Tertullianus de Praescriptionibus, Si Italiae Sadiates habes Romam, unde nobis quoque autoritas praesto est. Quae verba ex Quintino sic explicat Pamelius, ut etiam extra Italiam Romano Episcopo fuerit iurisdicatio. Illud. a. nobis, aut Catholicos omnes, aut certe Africanos significare.

II. Respondeo, illud nobis, intelligendum non de Catholicis omnibus, sed tantum de Africanis: eam vero autoritatem nequaquam significare iurisdictionem. Est autem hic sensus. Tertullianus inter praescriptiones adversus haereticos, hanc et numeravit, nempe testimonium Ecclesiarum Apostolicarum: & sic quidem, ut facilitatis gratia, pro viciniae ratione, singulis suas assignet. His quibus vicina erat Achaia, Corinthum: illis, qui non longe erant a Macedonia, Philippum, & Thessalonicam: his qui in Asiam tendere poterant, Ephesum: denique, illis, qui Italiae adiacent, Romanam. In illa consideratio subiit de Africanis: apud quos nulla erat Ecclesia Apostolica. Quid igitur? Nempe hic etiam Romam indicat, unde inquit: nobis quoque autoritas praesto est. Nobis, inquam, Aftis, qui procul distamus ab Achaia, Macedonia, Asia, & nobis quoque, hoc est, non tantum iis, qui Italiae adiacent, puta Gallis: sed etiam nobis Aftis, qui non ita magno maris interstitio ab ea separamur, ut non possit esse praesto statuta autoritas eius. Quam sententiam alius verbis expressam habes lib. 4. adversus Marcionem, Quid est Romani de proximo sonent. Autoritas igitur appellat, non iurisdictionem in alias Ecclesias, sed ipsam testimonij certitudinem, quomodo solemus iam quasi proprie autoritatem Augustini. Hieronymi, Chrysostomi, aliorum, hoc est, ab iis desumpta de aliqua re controuersa, testimonia. Hic igitur Tertullianus locus nihil prorsus facit ad probandum Oecumenicum Pontificatum: alioquin, diuidendum in eas omnes Ecclesias, quae nominantur eodem loco. Nam Africanis praesto erat statuta autoritas Ephesina: & reliquis reliquarum: aequae Africanis Romana.

III. Cyprianus Epistola 42. ad Cornelium, (nam de libro de Unitate Ecclesiae alias actum) sic ait, Miserrimus super collegas nostros, ut ad Catholicam Ecclesiam unitate scissi corporis membra componerent: sed diuersa partis obstinata, & inflexibilis pertinacia, non tantum radicis, & matricis sinum, atque complexum recusavit, sed etiam adulterum, & contrarium caput extra Ecclesiam fecit. Unde sic arguitur Bellarminus. Sicut Nouatianus fuit caput omnium Nouatianorum: ita Cornelius omnium Catholicorum.

IV. Sed haec argucia est ineptissima. Primo enim, non est eadem ratio haereticorum, & Catholicorum. Nam illi sibi pro arbitrio capita constituunt: hi vero vnum proprie agnoscunt, cuius membra non sunt haeretici. Itaque non sequitur, si Arium Aiani, Nestorium Nestoriani, alios alij habuerunt pro capite: Catholicos etiam simili insania sibi nescio quos imposuisse, quibus capitis partes assignarent. Itaque ne Cyprianus quidem hic voluit vltimum nominare. Secundo, quid si Nouatianorum caput facit, non omnium, sed eorum duntaxat qui Romae erant: idque propter Episcopatum, ab eis illi delatum? Sic autem Gregorius Epistola 38 li. 4. Petram, Andream, Ioannem, singularum plebium appellat capita. Imo, inquit Bellarminus, aperte apud Cyprianum de Ecclesia Catholica sermo est. Ita, inquam Sed quae erat in vrbe Roma: quamque Nouatiani seindebant: sicut epistola praecedente. id est, 41. loquebatur de Ecclesia Catholica, quae erat Carthagine. Ac ne eorum furens audacia vnquam desisteret, hic quoque, in schismatis partes Christi membra distrahendo, & Catholica Ecclesia corpus vnum seindere ac laniare nituntur.

V. Rufus Cyprianus epistola 45. ad Cornelium, vocat Romanam Ecclesiam radicem, & matricem Ecclesiae Catholicae. Sic Pamelius.

VI. Sed ea nulla mens est Cypriani: qui potius dixit Ecclesiae Catholicae radicem, & matricem, pro ipsa Ecclesia Catholica, quae radix sit, & matris omnium fidelium. Locus est huiusmodi, Nos singulis nauigantibus, ne cum scandalo vltimo nauigarent, ratione reddentes, scimus nos hortatos esse, ut Ecclesia Catholica radicem, & matricem agnoscerent, ac tenerent. Est vero eius Epistola institutum, ut testetur Cyprianus, se, audico schismate, pererat factum in Ecclesia Romana, facto Nouatiano Episcopo, Cornelio iam eum locum occupare, se, inquam, & Africanos, suspendisse iudicium suum, dum quid certi de toto eo negotio comperissent: itaque non scripsisse ad Cornelium, sed ad presbyteros, & diaconos: nimirum quia, non comperitis omnibus, nolent se alterutri parti addicere, siue communicare Cornelio, aut Nouatiano. Sed & simile consilium dedisse iis qui nauigabant, nimirum

rum ut viderent, ne se a Catholica Ecclesia separarent: sed ei parti communicarent, quam in ipsis locis comperirent non discessisse ab Ecclesia Catholica corpore. Quare perspicuum est Cyprianum, matricem ac radicem Ecclesiae, opposuisse, non reliquis Ecclesiis, quae extra Romam erant, sed parti Nouatianorum. Alias inutile fuisset Consilium. Nam sensus esset: ut ne tenerent Ecclesiam Romanam: atqui hoc non que rebatur: sed quia ea Ecclesia scissa erat: & utraque pars sibi, ut Episcopatum, sic Ecclesiam vindicabat: nec dum Aftis quicquam certi habebant: ideo sic consilium temperabant, quasi dicerent: Non possumus vobis certo indicare, in qua partem propendendum sit: sed auctores sumus, ut haereticis Catholicae Ecclesiae. Sic Epist. 42. cum dixisset missos Caldonium, & Fortunatum, ut ad Catholicam Ecclesiam unitatem scissi corporis membra componerent. Subdit statim, diuersae partis obstinatum & inflexibilem pertinaciam, radicis & matris sinum, atque complexum recusasse. Vbi quis non videt, radicem & matricis sinum, idem esse, cum Catholicae Ecclesiae unitate? Sic iterum Epistola 43. Ut ad matrem suam, id est, Catholicam reuertantur. Et 44. ad matrem reuertimini, unde prodixisti.

VII. Ambrosii lib. 3. de Sacramentis, c. 1. Non ignoramus, quod Ecclesia Romana hanc consuetudinem non habeat, cuius typum in omnibus sequimur, & formam. Et rursum. In omnibus sequi cupio Ecclesiam Romanam: sed tamen & nos homines sensum habemus. Ideo quod alibi rectius seruat, & nos recte custodimus.

VIII. Respondeo: primum non satis constare inter doctos, vtrum hi libri de Sacramentis sint Ambrosii; propter styli distantiam. Sed quid tum? Aut quis est adeo perspicax, ut in eo loco vllum videat Oecumenicum? Erat Latinus, quicumque tandem is autor fuerit: imo in diocesi Romana: quid igitur mirum, si Romani Episcopi haerere vestigiis voluerit? Sed & sequi alicuius formam & typum, non significat ei esse subditum: sed duntaxat ad eius exemplar se gerere. Denique libertatem suam is, quisquis est, non obscure asserit: quum ait, cupere se quidem eam Ecclesiam imitari, sed habere tamen et suum sensum, ut sequatur quae alibi rectius se habent. Quo significat, non sibi pro lege Rom. Ecclesiam esse, sed tantum pro typo & exemplo, a quo liberum sit discedere. Quod autem Bellarm. illud, in omnibus, interpretatur de necessariis ad salutem, ridiculum est: nemo. n. non videt eodem utraque haec referenda, in omnibus sequimur, & in omnibus sequi cupio. At quis non videt quod foret absurdum, sequi cupio Ecclesiam Romanam, in omnibus, quae necessaria sunt ad salutem: quasi, quae sic sunt necessaria, non propter se potius sequenda sint. Tum multo magis, cupio sequi, sed tamen si quid alibi melius sit, id recte custodimus. Hoc vero quid esset? Nam satis ipsa verba perspicuum faciunt, haec ipsa ab aliis melius obseruata, intelligi de iisdem rebus, quas Romana quidem obseruat, sed non aequae bene ac alia. Quare de iisdem necesse est Ambrosium dixisse se recedere ab Ecclesia Romana, in quibus tamen eam cuperet imitari. At quis feret fidelis, ea deseri quae necessaria sunt ad salutem, quocumque id tandem praetextu fiat? Sed absurdum potius est Bellarmini glossama: & Ambrosium non cogitavit de Oecumenico.

IX. Hieronymus ad Gerontium de monogamia. Ante annos plurimos, quum in Charta Ecclesiastica iuuarum Damasum, Romanam vrbis Episcopum, & Orientis atque Occidentis synodis consultationibus, responderem. Viden, ut ex vniuersa Ecclesia, & toto terrarum orbe responsa tunc petebantur a sede Apostolicae. Mirum argumentum! Nos vero facile concedimus Episcopum Rom. solum esse consulti cum ab Oriente, tum ab Occidente: tum ab Episcopis. Sed strenue negamus, quicumque consulitur, eum esse Oecumenicum Pontificem: donec solidis argumentis contrarium euicerit Bellarminus.

X. Idem Hieronymus. Epistola ad Damasum de nomine hypostasis. Quam tui me terreat magnitudo, inuitat tamen humanitas, a pastore praesidium ouis peto. Cum successore piscatoris & discipulo crucis loquor. Ego nullum primum, nisi Christum sequens, beatitudini tuae, id est, cathedrae Petri communitio ne socior. Super illam petram aedificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra haec domum agnum comederit, profanus est. Si quis in arca Noe non fuerit, peribit regnante diluuiio. Et infra. Non noui Vitalem: Meletium respicio: ignoro Paulinum. Quicumque tecum non colligit spargit: hoc est, qui Christianus non est, Antichristi est. Hinc colliguntur. Primum, quod se Damasum ouem dixerit, qui tamen erat presbyter Antiochenus. Secundo, quod neminem Damaso praepone, nisi Christum. Tertio, quod Romanam sedem agnouerit fundamentum Ecclesiae vniuersalis: ac proinde Episcoporum caput. Quarto, quod maluerit Damaso adhaerere, quam Paulino proprio Episcopo.

XI. Respondeo ad primum: nec se Damasum ouem dicere: & si diceret, nihil ad Oecumenicum. Non dixit: quia tantum se ouem profectur; Damasum pastorem: sed non ouem Damasum: aut Damasum suum pastorem. Potest autem sensus esse saluus sic, ego sum vna ex ouibus Christi: & tu vnus es pastoribus gregis. Sed ut inde decedamus, quid conficitur? An quia Damasus erat pastor Hieronymi, ideo Damasus omnium Christianorum fuit pastor: Mirum genus Dialecticae! At erat presbyter Antiochenus. Esto: etsi aliter censet Erasmus. Sed idem Romae baptizatus fuerat: Vnde eadē epistola, Inde nunc mea anima postulans cibum (audin' ouem) vnde olim Christi vestimenta suscepit. Deinde, ita susceperat presbyterium, ut tamen non luerit vlli Clero adscribi: ut obseruat Baronius ad annum 378. Non potuit ergo dici presbyter Antiochenus.

XII. Ad secundum: primo, argumentum est nihil. Potuit. n. Damaso nullum hominem praepone: & tamen non agnosceret pro Oecumenico Pontifice. Ratio, quia erat Damasus Episcopus: & Episcopi sunt summi Pontifices: quibus in Ecclesiasticis rebus nemo praeponi debet, praeter Christum, cuius sunt Vicarii: tum, quia vnus erat e Patriarchis: quae genus hominum, contra f. s. primaque in institutionem, tandem extulit supra Episcopos. Et quidem inter Patriarchas primus Romanus. Porro nostra quaestio est, non vtrum sit aliquis praefatus Romano, sed vtrum Romanus oēs suis sub pedibus videat. Deinde dico vim fieri verbis Hieronymi. Neque. n. illud primum, referri debet ad Damasum; quasi diceret, nullum ante te praeter Christum: nam nec satis concinna esset oratio, aut Latina: debuisset. n. potius priorem dicere: Sed absolute sumendum; ut dicat, se neminem sequi praeter Christum; ne ipsum quidem Romanum: sed reliquis omnibus communionem tantum debere, atque adeo ipsi Damaso. Sensus igitur. se

